مەلا بەڕێزەکان، کێ تۆبە بکات؟ ... کاروان عومەر کاکەسوور

هەر جارەو بابەتێک لە ئەرشیفی دەنگەکانەوە ......
http://dengekan.com/doc/2010/5/karwanOmarKakaSwr30.htm

داواتان لە نووسەران کردووە تۆبە بکەن. باشە من ئەوە یەکەمین کەسم ئامادەم تۆبە بکەم، بەڵام ئێوە مەبەستتان لە تۆبە چییە؟ ئایا مەبەستتان لەوەیە، کە مرۆڤ لە ئەنجامی گوناهەوە لە خوای خۆی دوور کەوتووەتەوە و دەبێت بە هۆی پەشیمانییەوە بۆی بگەڕێتەوە؟ ئێوە چۆن و بە چ پێوەرێک گوناهەکانی ئێمە دەستنیشان دەکەن؟ بە پێی قورئان و حەدیس؟ ئۆکەی، من ڕازیم، بە مەرجێ ئێوە خۆتان لەو قورئان و حەدیسەتان لانەدابێت. با بۆ سەرەتاییترین شت بگەڕێینەوە. بە پێی حەدیس فریشتە ناچنە ماڵێکەوە، ئەگەر وێنە و پەیکەری تێدا بێت.

پێم ناڵێن لەناو ماڵ و مزگەوتەکانی ئێوەدا، کە پڕە لەم دەعبایانە، چۆن نوێژتان قەبووڵە، مادام یەک فریشتە ڕوویان تێ ناکات؟ ئەرێ چۆن فریشتەتان بۆ هات و پێی وتن ئەو نووسەرانە لە خوا هەڵگەڕاونەتەوە، لە کاتێکدا ئێوە بەو بتانە هەموو ڕێگاکانتان لێ گرتوون؟ سێ ساڵ لەمەوبەر لەو گفتوگۆیەی لەبارەی (ئەنفال)ەوە لەگەڵمدا کراوە، وتوومە، کە لە سەردەمی (عومەری کوڕی خەتتاب) لە کووفە ڕەشماڵەکانیان فڕێ دا و خانوویان دروست کرد، بەڵام (عومەری کوڕی خەتتاب) هەموویانی سووتاند. پاشان بەو مەرجە ڕێگای دروستکردنی خانووی دا، کە لە سنووری خۆیان دەرنەچن. واتە نەوی بن و ڕووبەریان کەم بێت.

وەرن مەلا بەڕێزەکان لەسەر دەستی ئێوە و هەموو مەلاکانی دیکەی دنیا من تۆبە دەکەم، ئەگەر مەرجەکانی ئیسلام لە خانوو و جلوبەرگ و کەلوپەلی ناوماڵ و شتەکانی دیکەتاندا هەبوو. من کوڕی ئەو کۆمەڵگایەی ئێوەم و بەشی خۆشم قورئان و حەدیس و مێژووی ئیسلامم خوێندووە. لە هەرزەکاریم قوتابیی سێ چوارێک لە مەلاکان بووم، کە ئەمڕۆ زۆر ناسراون. هەمووشیان دەزانن باوکم لەگەڵ ئەوەشدا پیاوێکی خواپەرستە، بەڵام ڕێگای نەدەدام لە مزگەوت بخوێنم، بۆیە

بە دزییەوە دەچووم. ئێستاش هاوڕێکانم بیریان ماوە، کە لەسەر ئەوە چ جنێوێکی سەیری پێ داوم و بە پێکەنینەوە دەیگێڕنەوە.

ئێوە ناتوانن بەو قسانەتان من فریو بدەن، چجای داوای تۆبەم لێ بکەن. ئەگەر ئێوە بە پێوەری قورئان و حەدیس و کردەوەی ئەسحابان من بە کافر دەزانن، ئەدی خۆتان چین، لە کاتێکدا شتەکانتان هەر لە مۆبایل، تەلەڤزیۆن، سەتەلایت، کۆمپیوتەر و نازانم چی و چیتان کتومت لە هیی من دەچن، تەنیا فیکرتان نەبێت؟ خۆزگە چارەکی (عومەری کوڕی خەتتاب) ڕاستگۆ بوونایە و بە بێ پێچوپەنا دینەکەتان پێ بگوتمایە، نەوەک دنیای کافرانتان قەبووڵ بێت و خۆتانی تێدا غەرق بکەن، بەڵام وای پێشان بدەن، کە دژی فیکری کافرانن. کێ فریو دەدەن مەلا بەڕێزەکان؟ من؟ تۆ بڵێی هەموو مەعریفەکەم بەشی ئەوە نەکات لەوە تێبگەم، کە چ پێوەندییەک لەنێوان فیکر و شتەکاندا هەیە؟ ئێوە بەرهەمی فیکری کافرانتان قەبووڵ کردووە، ناتوانن پێم بڵێن سەرچاوەی ئەو بەرهەمانەتان داوەتە بەر نەفرەت، کە فیکرە.

ئێوە لەناو ئەو بتانەدا دەژیین، کە (عومەری کوڕی خەتتاب) خانووی سووتاندن. هەتا ئێوە خاوەنی ئەو بتانە بن، من تۆبە ناکەم. ئێوە نە ڕێگای (عومەری کوڕی خەتتاب) دەگرن و نە ڕێگای هەندێک لە میرەکانی ئەندەلووسیش، کە لەپاڵ کردنەوەی مزگەوت و کەنیسەدا، بایەخیان بە فەلسەفە، هونەر، ئەدەب، ئەندازە، موزیک و بواری دیکە دەدا. نە داخراویی (عومەری کوڕی خەتتاب)تان قەبووڵە و نە کرانەوەی هەندێک لەو میرانەی ئەندەلووسیش.

ئێوە کائینی سەردەمی تەکنەلۆجیای کافرانن. ئێوە لە بابەتی ئەو مەلایانەن، کە نەفرەت بۆ جوو و کافران دەنێرن و لە کۆمپانیای (یاهوو) و (گمەیل) و (هۆتمەیل)ی ئەوانیشدا ئیمەیل دەکەنەوە. بە مانا ئێلکترۆنییەکەی ماڵ لەوێ دادەمەزرێنن.
ئەو مەلایانە هەر بە پێوەرەکەی خۆیان کڕێچیی جوو و کافرانن و ئێمە بەوە تاوانبار دەکەن، کە چاو لە ڕۆژئاوا دەکەین. ئێوە لە بابەتی ئەو مەلایانەن، کە داوا لە موسڵمانان دەکەن لە ڕێگای ئیمەیلی جوو و کافرانەوە پێغەمبەر بپارێزن. ئەمە کفری مەلاکانە، کەچی ئەوان نووسەر و ڕۆشنبیران بە کافر دەزانن. ئەگەر بڕیارە تۆبە بکرێت، ئەوا دەبێت ئێوە لەپێش هەر کەسێکی دیکەوە بیکەن.

ئێوە چۆن پێغەمبەر دەپارێزن؟ بیرتان چوو، کە لەوەتەی هەن پێمان دەڵێن هەر کەسێک قسە بە پیاوچاکێک بڵێت، خوا ڕووی ڕەش دەکات؟ (نازانم بۆچی هێندە دوژمنی پێستی ڕەشیشن، لە کاتێکدا بەشی هەرە

زۆری ئەسحابەکان ڕەشپێست بوون). ئەگەر پیاوچاکێکی نۆرماڵ توانای ئەوەی هەبێت لەسەر شێوازی فۆتۆشۆپ ڕووی خەڵک لە ڕەنگێکەوە بۆ ڕەنگێکی دیکە بگۆڕێت و دەست و قاچیان بە قنگیانەوە بنووسێنێت، چۆن ئێوە پێغەمبەری ئەو پیاوچاکانە دەپارێزن؟ نەخێر، ئێوەش پشتتان لە قورئان و حەدیس کردووە و وەکو ئێمە لەم دنیایەی کافراندا دەژیین. ئەوەندە هەیە ئێمە ئەم دنیایە بە هیی هەمووان دەزانین و ئێوە تەنیا بە هیی کەسانێکی دیاریکراو.

ئەگەر (عومەری کوڕی خەتتاب) جووی لە دوورگەی عەرەب دەردەکرد، ڕاستگۆییی خۆی نیشان دەدا، چونکە دەیویست ناوەرۆکی دینەکەی پراکتیزە بکات. کاتێکیش هەندێک لە میرەکانی ئەندەلووس هەوڵیان دەدا مافی جوو و کریستانەکان بپارێزن، ئەوا ئەوانیش ڕاستگۆ بوون، چونکە دەیانویست ڕاستگۆییی خۆیان پێشانی سەردەم بدەن و بەرانبەر بە دین و نەتەوەکانی دیکە لێبوردە بن.

مرۆڤ کاتێ لە بەرانبەر لایەنێکدا دەوەستێتەوە، کە ڕاستگۆیە، ئەوا هاوکات سەرەڕای بوونی جیاوازییەکان، لە بەردەم ئەخلاقیشدایە، بەڵام کاتێ لایەنی بەرانبەرت ڕاستگۆ نییە و دەبێمۆڕاڵەی، ئەوا تۆ لەگەڵ ئەخلاقدا مامەڵە ناکەیت. ئێوە تا سەر ئێسقان دوژمنی کافرانن و لە خوتبە ئاگراوییەکانتاندا هەزارویەک جنێویان بۆ دەنێرن، بەڵام خۆتان لەپێش هەر کەسێکی دیکەوە بەرهەمەکانیان دەکڕن.

هەر بەو بەرهەمانەی ئەوانیش لە تیڤی و سایتە ئێلکترۆنییەکان باس لەوە دەکەن، کە ئەوانە غەیرەدینن، خوا غەزەبی لێ گرتوون، لە پەلوپۆی خستوون و هیچیان لە دەست نایەت… سەیرە! بۆ تاقە جارێکیش بیری خۆتان و ئەو خەڵکەی ناخەنەوە، کە بە هۆی بیرکردنەوەی تەسکتانەوە، هەر لە
جلوبەرگەوە هەتا خانووبەرەی بەرزتان جوو و کافر بۆیان دابین کردوون. ئەگەر هەندێک لە میرەکانی ئەندەلووس، کە لەگەڵ کرانەوەدا بوون، نوێترین تەکنەلۆجیایان بە کار دەهێنا، ئەوا هاوکات دژی فیکر و فەلسەفەی بێگانەش نەبوون، بگرە ئەوان خۆیان پاڵپشتی ئەوانەیان دەکرد، بۆیە ئەوان لەگەڵ زەمەن ڕاستگۆ و لە بەرانبەر ئەوانی دیکەشدا بەهێز بوون.

ئێوە قاچێکتان لە سەردەمی کۆن و قاچێکتان لە سەردەمی مۆدێرنتی داناوە، جا چۆن هاوسەنگیی خۆتان پێ ڕادەگیرێت!! چۆن تووڕە نابن و هێرش ناهێنن! ئەمە حاڵەتێکی سایکۆلۆجییە، میکانیزمێکی بەرگرییە، کاتێ مرۆڤ هەست بە گوناهەکانی خۆی دەکات و دەیخاتە سەر ئەوانی

دیکە.

ئەگەر بە نیازن ئیمانی خۆتان لەناو کۆمپیوتەر و مۆبایلی کافراندا سەیڤ بکەن، واتە بیپارێزن، ئەوا دڵنیا بن، بە هەڵەدا دەچن و بەرگەی چەند ساڵێکی دیکە ناگرن.
ئەو (مارکس)ەی ئێوە بە بۆ ئەوەی یەک دێڕتان لە کتێبەکانی خوێندبێتەوە و بە دوژمنی خۆتانی دەزانن، سەد و شەست ساڵ لەمەوبەر وتوویەتی تەکنەلۆجیا ئەخلاق دەگۆڕێت. ئێوە دەتانەوێت ئەو بتانەمان هەبێت و ئەخلاق و بیرکردنەوەشمان وەک خۆی بمێنێتەوە؟ ئەوەی یەک دێڕی لە کتێبێکی فیکری خوێندبێتەوە، دەزانێت شتی وا مەحاڵە. بۆ نایەن لە ئاستی حوکومەتی هەرێمدا ناڕەزایی دەرببڕن، کە چیتر ئەو بتانە هاوردە نەکات و لە خوتبەکانیشتاندا بە خەڵک بڵێن نەیانکڕن، چونکە کافر و جوو لە فرۆشتنیان قازانج دەکەن.

ئایا دەتوانن؟ نەخێر. بۆچی ناتوانن؟ وەڵامەکەی دیارە. بزانن ئەو کۆمپیوتەر و مۆبایل و شتەکانی دیکەی ناو ماڵتان چەند ساڵێکی دیکە چ کاریگەرییەکی لەوە گەورەتری لەسەر خۆتان و نەوەکانتاندا دەبێت، کە لە ئێستاشەوە هەیانە. ئەو شێوە دیندارییەی ئێوە بەم کۆمپیوتەر و مۆبایلە ناکرێت و من لەوە زیاترتان پێ ناڵێم.

ئێوە وەکو ئێمە وان، بەڵام ئێمە لەمڕۆدا دەژیین و ئێوە نازانن لە کوێدا. با ئەمەتان بە نموونە بۆ ڕوون بکەمەوە مەلا بەڕێزەکان. لە شەستەکان و حەفتاکان، کە تازە ئامێری تەلیڤیژن، یان با بۆ خاتری ئێوە بیکەمە عەرەبی، تەلفاز هاتبوو، ئێوە دەتانوت هەر کەسێک ئەو بتەی لە ماڵدا بێت، نوێژ و عیبادەتی قەبووڵ نییە، بەڵام کاتێ خەڵک هەر سوور بوون لەسەر ئەوەی بیکڕن، ئینجا ئێوەش کڕییتان، یاخود با بڵێین بە دیاری لە سەرێکی فەرماندەوە بۆتان هات (بێگومان مەبەستم هەمووتان نییە).
ئێستا نەک تەلفاز، بەڵکو سەتەلایت و کۆمپیوتەر و لەوانە خراپتریشتان هەیە. دینەکە هەمان دینی جارانە و ئەمانەش چیتر بە حەرام نازانن، بەڵکو لە ڕێگای ئەو شتە حەرامانەوە هەڕەشە لە خەڵک دەکەن.

ئەمجارەیان شتی ترتان خستۆتە لیستی حەرامەکانەوە. سبەینێ خۆشتان هەمان شت دەکەن و ئینجا شتی تر بە حەرام دەزانن. نەکەن پێم بڵێن سەردەم گۆڕاوە و دەبێت خۆمان لەگەڵ واقیعە نوێیەکەدا بگونجێنین، ئەگینا پێتان دەڵێم بۆچی ئێوە ئەو هەقەتان هەیە و من نیمە؟ تێکستی دینی بۆ زەمەنی دیاریکراو نییە، بەڵکو بۆ هەتاهەتایە.

بۆچی دەبێت من چاوەڕێ بکەم ئێوە کفر بکەن و ئینجا من دواتان بکەوم؟ ئەوەی سەردەمی (عومەری کوڕی خەتتاب) حەرام بووە، ئێستا و دواتریش هەر حەرامە، ئەوەیان ناڵێم ئەگەر بە پێی پەیمانێکی کۆمەڵایەتی ڕێک بکەوین، کە لەم دنیایە کەسمان دەست نەخاتە‌ ناو ژیانی ئەویدیکەمانەوە. ئێوە خەڵکێکی دەبڵمۆڕاڵیشتان دروست کردووە.

ئەمڕۆ کەسانێک پەیدا بوون لە ڕۆژێکدا دیندار و بێدینن. کردەوەکانیان، جلوبەرگ و ستایلی قژیان هیی کافرانە، کەچی لەپڕ لێت دەبنە مەلا و وەعزت بۆ دەدەن. لە کتێبخانە کارمەند بووم. کێشەی گەورەمان لەگەڵ ئەو گەنجە موسڵمانانەدا بوو، کە کۆمپیوتەریان بۆ شتی سێکسی بە کار دەهێنا و بە پێی ڕێنوێنییەکانی بەڕێوەبەرایەتیی کتێبخانەی گشتیی دانمارکیش ئەوە قەدەغەیە.

کاتێکیش لە دەرەوە قسەت لەگەڵ دەکردن، تۆمەتی کافربوونیان دەدایەتە پاڵ. وێنەی (سەدام حسێن) و (بن لادن)یان هەڵدەواسی و لەسەر دیوارەکان درووشمی دژ بە ڕۆژئاوایان دەنووسی. ئەمڕۆ لە دنیای ئیسلامیدا کەسانی لەم شێوەیە دروست بوون، بۆیە هیچ کاتێک وەکو ئێستا ئیسلام لاواز نەبووە. ((بڕۆ چی دەکەیت، بیکە، بە مەرجێ بیرت بێت تۆ موسڵمانیت)). ئەمەیە درووشمیان. کابرا پیتزامانە و لە پیتزا گۆشتی بەراز دەفرۆشێت، لەپڕ لەسەر هەڵسوکەوتێکت لێت تووڕە دەبێت و بە کافر لە قەڵەمت دەدات:

((_ بۆ بە قاچی ڕاست نایەیتە ژوورەوە؟ تۆ موسڵمان نیت؟

_ ئەی تۆ بۆ ئەمە بە دانمارکییەکان ناڵێیت؟

_ ئەوان خەنزیرن، بەڵام خۆ تۆ خەنزیر نیت. تۆ خەڵکی کوێیت؟

_ کوردستان!

_ کوردستانی چی؟ بڵێ شیمالی عێراق. هەر سەدام حسێن بۆ ئێوە باش بوو)).

ئەمە بەسەرهاتی هاوڕێیەکمانە لەگەڵ پیتزامانێکی ئیسلامدا و پیتزامانەکەش دەناسین. سەیرەکە لەوەدایە ئەو هاوڕێیەمان نەچووە پیتزای لێ بکڕێت، چونکە ئەو موسڵمانی ئاساییە و گۆشتی بەراز ناخوات، بەڵکو لە پۆستخانە کار دەکات و نامەی بۆ بردوون. ڕۆژانە مر□ق لەگەڵ ئەو شتانەدا ڕووبەڕوو دەبێتەوە. هەر زوو زوو مەلاکان لە سایت و ڕۆژنامەکاندا دەڵێن دوو میلیارد موسڵمان لە جیهاندا هەیە و نابێت شعوریان بریندار بکرێت.

ناڵێن بەشێکی زۆری ئەوانە خۆیان شعوری خۆیان دەخەنە بەر تیغ،

ئەگینا کەس ناتوانێت لە گوێ کاڵتریان پێ بێت. ناڵێن بەشێکی هەرە زۆری ئەو دوو میلیاردە کردەوەی ڕۆژانەیان لەناو ئەم دنیا ئێلیکترۆنییەدا بە موو لە کردەوەی کافران جیا ناکرێتەوە و ئەوە هەستی قەومییە، نەوەک دینی دەیانجووڵێنێت.

ناڵێن بەشێکی ئەو دوو میلیاردە سەدان سایتی سێکسییان بە زمانی عەرەبی و تورکی داناوە و ئەوانەی سەردانیان دەکەن، لە ژمارە نایەن. ناڵێن بەشی تایبەت لەو سایتانەدا بۆ ژنی لەچکبەسەر کراوەتەوە. ناڵێن بەشێکی زۆر لەو دوو میلیاردە باوەڕی بە عیبادەتمان نییە، چونکە سوننەین و بەشەکەی دیکەیان بە کافرمان دەزانن، چونکە کوردین. هەر لە چواردەوری خۆماندا دەیان میلیۆن موسڵمان ئامادەن بە قورسترین چەکی کافران هێرشمان بکەنە سەر و بە ناوی ئەنفال و غەزا و جیهادەوە منداڵی ساوا و پیرەکانیشمان قڕ بکەن و کردووشیانە. من لێرەوە بە هەر مەلایەک دەڵێم بلێتی فڕۆکە و هۆتێل و تەواوی مەسروفی لەسەر من، ئەگەر دەیەوێت بچێتە هەر یەکێک لەو دەوڵەتە ئیسلامییانە و لە خوتبەیەکیدا بە خراپە باسی (سەدام حسێن) و (عەلی کیمیاوی) بکات، یەک جار ناوی کورد بهێنێت. من تەنیا بلیتی چوونی بۆ دەبڕم، چونکە سوور دەزانم بە ساغی نایەتەوە.

لێرەدا هەرگیز مەبەستم ئەوە نییە ئێمەش لەسەر هەمان ڕێتمی خۆیان دژایەتییان بکەین، بگرە باوەڕم وایە دەبێت ئێمە لەوە تێبگەین، کە ئەوانە خۆیان قوربانیی دەستی جەهل و بیری تەسکی شۆڤینیزمن. زۆرترین ڕێژەی نەخوێندەواری، هەژاری، نەخۆشی، بیکاری و بێشوێنی لەناو ئەو دوو میلیاردەدایە و هۆکارەکەشی دەگەڕێتەوە بۆ بوونی ئەقڵییەتی هاوشێوەی ئەقڵییەتی ئێوە بەسەر سیستمەکانی ئیکۆنۆمی و سیاسی و کەلتووریدا.

ئەگەر وایە، لەمەودوا باسی ئەو دوو میلیارد موسڵمانە بۆ ئێمە مەکەن. ئەرێ ئێوە بۆ لەجیاتی نووسەران، ئەوانە لغاو ناکەن، کە ئەو دوو میلیاردە دەکەنە سووتەمەنی و بە گژ ئێمە و ئەوانی دیکەیاندا دەبەن؟
پێمان دەڵێن دنیای ئیسلامی بۆیە دوژمنمانن، چونکە کورد سووکایەتیی بە ئیسلام دەکات. یان دەڵێن ئەوان دوژمنی کورد نیین، بەڵکو دوژمنی پارتی و یەکییەتیین، گوایە لەپاڵ ئەمریکادا شەڕی موجاهیدەکانی فەلووجەیان کردووە. ئەگەر وایە هەر ئەو سەرکردە ئیسلامییانە بۆچی نەک هەر دوژمنی نەتەوەی عەرەب و تورک نیین، کە هەموو ئەوانەی خەڵکی ئێمە و زیاتریان کردووە، بەڵکو پێیان وایە ئەو دوو نەتەوەیە فەزڵیان بە سەر هەموو نەتەوەکانی دیکەدا هەیە؟

دەوڵەتە عەرەبییەکان لەپێش حوکومەتی هەرێمەوە شان بە شانی ئەمریکا و ئیسرائیل شەڕی یەکتریان کردووە و کەسیش ناڵێت ئێمە دەبێت دوژمنی عەرەب بین.

پێوەندیی تورکیاش لەگەڵ ئەمریکا و ئیسرائیل لە کەسمان شاراوە نییە. ئایا ئێوە تورکیاتان دیوە؟ ئایا لەو وڵاتە شتێک هەیە سیمای ئیسلامی پێوە بێت؟ بۆ بەراوردێکی ئەستانبۆڵ و هەولێر ناکەن؟ لەو ئەستانبۆڵەی پایتەختی ئیسلام هەندێک دیاردە هەن، هەندێک شوێنی ڕابواردن هەن، هێشتا لە ستۆکهۆڵم، بەرلین، کۆپنهاگن و شارەکانی دیکەی ئەوروپا دەرنەکەوتوون.

باسی میسر و سوریا و لوبنانیش هەر ناکەم، بەڵام لەو هەولێرە بەشێکی یەکجار کەمی خەڵکی لێ دەربچێت، ئەوی دیکەی وازی لە هونەر، موزیک، شانۆ، خوێندنەوە و هەموو شتێک هێناوە و خەریکی خواپەرستییە. لەو هەولێرە نەک وشەی سەهیۆنی، بەڵکو ناوی جوویش وەکو کفرێکی گەورە گوێی لێ دەگیرێت. بۆچی ئەو سەرکردە ئیسلامییانە لەسەر ئەم شتانە نابنە دوژمنی عەرەب و تورک، بگرە شەڕیان بۆ دەکەن، بەڵام دوژمنی کوردن و ئێوەش پاساویان بۆ دەهێننەوە؟ داوایان لێ دەکەن بە خێرایی دەست بخەنە ناو کوردستانەوە، گوایە بووەتە کافرستان، لە کاتێکدا ئەوەندەی دین لە کوردستان هەیە، لە هیچ وڵاتێکی عەرەبیی ئیسلامیدا نییە.

فرمێسک بۆ فەلوجە مەڕێژن مەلا بەڕێزەکان، لە کاتێکدا هەر ئەو موجاهیدانە کورد بە مرۆڤ نازانن و دەڵێن (سەلاحەدینی ئەیوبی) بۆیە وەکو کوردەکانی دیکە نەبووەتە دڕندە، چونکە لە تکریت لە دایک بووە، خۆ ئەگەر لە شاخەکان لە دایک بووبووایە، ئەویش وەک ئەوان دەردەچوو.

هەڵەبجە زۆر لە فەلووجە زیاتر ئیسلامی بوو مەلا بەڕێزەکان، بۆچی ئەو سەرکردە ئیسلامییانە نەک هەر بە قسە بەرگرییان لێ نەکرد، بەڵکو بە کردەوەش لەپاڵ بەعسدا وەستان و تاوانەکانیشیان شاردەوە، بگرە سوێندیان بە خوا و پێغەمبەر خوارد، کە (ئەبو عودەی) خوا بیپارێزێت، چەکی کیماویی بە کار نەهێناوە؟ بۆچی مەلا بەڕێزەکان، بۆچی؟ ئێستا ئەو سەرکردە ئیسلامییانەی ئێوە داوایان لێ دەکەن بێن لە فەساد بمانپارێزن، خۆیان لێ کردووینەتە زانای حەوتڕەنگ و دەیانەوێت بە بەڵگەی زانستییەوە بیسەلمێنن، کە ئەوە (سەدام حسێن) و (عەلی کیماوی) نەبوون هەڵەبجەیان گازڕشێن کرد، بەڵکو ئێرانی سەفەوی بوو. من یەکێکم لەوانەی پێیان وایە ئەوەی بە خەڵکی

فەلووجە کرا، تاوانە، بەڵام بۆ دەبێت شارێکی کوردی و یەکێکی عەرەبی لە دیدگای ئەو سەرکردە ئیسلامییانە و هیی ئێوەشدا ئەو هەموو جیاوازییەیان لەنێواندا بکرێت؟ باسی دنیای ئیسلامیمان بۆ مەکەن، ئەگەر ئەمڕۆ یەکێک لە مەرجەکانی ئیسلامبوون ئەوەبێت، کە کورد بە دوژمن و (سەدام حسین) بە شەهید و ئەندامانی حزبی بەعس بەو موجاهیدانە بزانرێت، کە شەڕی ئەمریکای کافر و ئیسرائیلی زایۆنی دەکەن.

بەشێکی زۆری خەڵکی ئێمە لەمێژە پێیان وایە ئەمریکا و ئیسرائیل دوو دەوڵەتن، کە لەسەر عەدالەت دانەمەزراون و من خۆم یەکێکم لەوانە، بەڵام بەعس بە چەکی ئەوانە ئەنفالی کرد و بەردەوامیش لای سەرکردەکانی عەرەبیی ئیسلامی کراوەتە دوژمنی ئەمریکا و پارێزەری ماڵی ئیسلام. کورد لە سەردەمی بەعس کاتێ کیمیاباران کرا نە قورئانی سووتاندبوو و نە ئیسرائیلی هێنابوو، بەڵکو ئەوە ڕژێمی (سەدام حسێن) بوو قورئانی دەسووتاند و دۆستی ئیسرائیل و ئەمریکا بوو.

لە هەشتاکان خەڵک دەگیران و بێسەروشوێن دەکران، ئەگەر ڕەخنەیان لە ئەمریکا بگرتایە، چونکە ئەوانەیان بە کۆمۆنیست، یان بە دۆستی ڕژێمی ئیسلامیی ئێران تۆمەتبار دەکرد. ئەدی بۆچی ئەوساش ئەو سەرکردە ئیسلامییە عەرەبییانە هەر (سەدام حسێن)یان بە ڕابەری خۆیان و ئێمەیان بە دوژمن و کافر دەزانیی؟ ئایا هەق نییە ئیتر واز لەوە بێنن ئەم قسانە بۆ خەڵکی ساویلکە بکەن و لەوە زیاتر فریویان بدەن؟ هەروەها واز لەوەش بێنن، کە لە Paltalk بەو خەڵکە سادە و بێگوناهە بڵێن فکری ڕۆژئاوا هەمووی نەزۆکە.

لانی کەم ئەوەندە لەگەڵ ئەو گوێگرانە ڕاستگۆ بن، کە پێیان بڵێن ئەوە ئەو کافرانەن توانییویانە من بگەیەننە ئێوە، هەتا بتوانم بە ئارەزووی خۆم جنێویان پێ بدەم و بڵێم فاشیلن. لە خۆتانەوە باسی (هیگڵ)، (فرۆید)، (نیچە)، (مارکس) و زۆری دیکە مەکەن مەلا بەڕێزەکان، مادام دوور و نزیک نایانناسن. ئێوە شتی وایان لەبارەیەوە دەڵێن، کە مرۆڤی هۆشیار لە قاقای پێکەنین دەدات.
ئەگەر ڕاست دەکەن و ئێوە لەوانە تێگەیشتوون، فەرموون وەرن لە کتێب، یان لە سایتەکاندا بۆمان بنووسن و با ئێمەش باوەڕتان پێ بکەین، کە بەرهەمی ئەوانەتان خوێندووەتەوە و تواناتان هەیە ڕەخنەیان لێ بگرن. با ئەو موسڵمانانەی دیکەش لەو ڕەخنانەی ئێوە سوودمەند ببن.

ئایا ڕاستە (لینین) لە خوارووی ئەفریکا (ترۆتسکی)ی تیرۆر کردووە؟ ئایا ڕاستە مرۆڤێک لە ساڵی 1924 بمرێت، دەتوانێت ساڵی 1940 کەسێک بکوژێت؟ یان ڕاستییەکەی ئەوەیە (ستالین) لە مەکسیک، نەوەک لە خوارووی ئەفریکا، شانزدە ساڵ دوای مەرگی (لینین) ئەو پیاوەی تیرۆر کرد؟ ئەگەر ڕۆژئاوا هەمووی وەکو (ستالین) بووایە مەلا بەڕێزەکان، ئێوە نەتاندەتوانی ئێستا ئاوا ئازادانە تەعبیر لە خۆتان بکەن.

ئەگەر هەرچی بیروباوەڕی ڕۆژئاوا هەیە هەمووی نەزۆکە، ئەدی چۆن ئێوە لەژێر سایەی ئەو خۆشگوزەرانییەی هەتا ئێستا لەو ڕۆژئاوایە بە دەست هاتووە، حەواونەتەوە؟ نەڵێن ئێمە لەگەڵ دەستی خۆماندا هێناومانە، چونکە ئێمە کاتێک لە چنگی ئەو دەوڵەتە دیکتاتۆرییانە دەرباز دەبین، سەدان کیلۆمەتر بە پێ دەبڕین، لە برسان ناڵەمان لێوە دێت، زۆرجار بە ڕووتی دەگەین، چونکە جلوبەرگ و پێڵاوەکانمان دڕاون. ئەگەر هەر کۆڵ نادەین و دەمانەوێت بە هەر شێوەیەک بێت بگەینە ڕۆژئاوا، لەبەر ئەوەیە، کە سوور دەزانین ڕۆژئاوا لە سایەی ئەو فەیلەسووف و ڕەخنەگرانەی ئێوەی بە هیچیان دەزانن، توانیویەتی بە هەندێک خۆشگوزەرانی بگات، کە لای خۆمان لە خەونیشدا نایبینین.

کەواتا دەبێت بزانن هەرچی ئەمڕۆ بە دەست هاتبێت، ئەوە هەمووی بەرهەمی ئەو فەیلەسووفانەیە، کە ئێوە بە بێ ئەوەی یەک دێڕتان لە کتێبەکانیان خوێندبێتەوە، بە جاهیلیان دەزانن. ئێوە بەم بیرکردنەوە و خوتبە ئێلیکترۆنیانەتان تەنیا مرۆڤی دەبڵمۆڕاڵ بەرهەم دەهێنن مەلا بەڕێزەکان. مرۆڤێک، هەموو سیماکانی هیی کافرانە و تا بینەقاقای لە کفردا نقووم بووە، کەچی لەناکاو دەبێتە موجاهید و هێرش بۆ سەر ئەوانی دیکە دەبات.

هەر یەکێکمان هەزاران نموونەی سەیری لەبارەی ئیسلامیی ئەمڕۆوە هەیە. ئیسلام بەوانە دەپارێزن مەلا بەڕێزەکان؟ ئێمە لە ڕەوشت و ئادابمان لاداوە، یان ئەوانە؟ کاتێکیش نووسەرێکی وەکو (ئەحمەد ئەلبەغدادی) دێت و باس لەو دەبڵمۆراڵییە دەکات، بە زەندیق لە قەڵەم دەدرێت و دەیدەنە دادگا. ئەو پرینسێپە، کە ناسیونالیزمی عەرەبی و تورکیی لە پشتەوەیە، زۆر ترسناکە، چونکە ئەوە پراکتیزەکردنی عەقیدەی سیاسەتە، نەوەک عەقیدەی دین. سووکایەتییە بە عەقیدەی ئەوانەی بە ڕاستی خواپەرستن، نەوەک لەبەر خاتری لایەنێکی سیاسیی دیاریکراو.

مەلا بەڕێزەکان بەشێکی زۆرتان لە ڕێگای ئەو دینەوە پارە و سامان

پەیدا دەکەن و خۆتانی پێ دەژییەنن، لە کاتێکدا پێغەمبەری ئیسلام ئەو کەسانەی بە پارە قورئان دەخوێنن، بەو بلبلانە دەچووێنێت، کە لەسەر زبڵدان دەخوێنن. (ئەمەم لە سەردەمی هەرزەکاری لە هاوڕێیەکمەوە بیستووە، کە ئەمڕۆ یەکێکە لە مەلا ناسراوەکان).

کەواتە داوای تۆبە لە کێ دەکەن مەلا بەڕێزەکان؟ من وەکو نووسەرێکی ئەدەبی گێڕانەوە، کە مامەڵە لەگەڵ فانتازیادا دەکەم، لەجیاتی تۆبە، پێشنیارێکی دیکەم بۆتان هەیە. وەرن دەتاننێرمەوە بۆ ساڵی حەفتا و بەو خەڵکە بڵێن، کە ئێوە کۆمپیوتەرتان بە کار هێناوە.

چاتتان کردووە. لە ماسینجەر ڕووبەڕوو لەگەڵ دانیشتووی ئەورووپادا قسەتان کردووە. باسی ئەو ماڵ و کەلوپەلانەی خۆتانیان بۆ بکەن. ئایا بە هەڵگەڕاوەتان نازانن؟ داوای تۆبەتان لێ ناکەن؟ مادام دنیای فانتازیایە، ئەوا دەتوانن بچنەوە لای خۆتان و ئەو قسانە بۆ خۆتانی ئەوسا بکەن، بزانن چیتان پێ دەڵێن.

ناڵێن ئێوە لەسەر دینی ئێمە نەماون؟ ئەگەر لەوێ هاتنی ئامێرێکی تەلەڤزیۆن بۆ ماڵ، خەڵکی پێ کافر ببێت، ئەی بە ئێوە بڵێن چی، کە ئەمانەتان هەن؟ ئەوسا دەبێت (شێرکۆ بێکەس)، (حسێن عارف)، (ڕەفیق سابیر)، (محەمەد حەمە باقی) و (کاکەمەمی بۆتانی)، کەڵ نووسەرانی ئەدەبی ڕوانگەن و لەولاشەوە (فوئاد مەجید میسری)، (فازیلی مەلا مەحموود)، (فوئاد قەرەداغی)، (محەمەدی مەلا کەریم) و (کەمال غەمبار)یش لە ڕەخنەگرانی ئەدەبی ڕوانگە واز لە مشتومڕی ئەدەبی بێنن و بەرگری لە ئازادیی ئێوە بکەن.

دڵنیام زۆر بەو بەسەرهاتەش سەرسام دەبن، کە ئێوە لە ساڵی دووهەزارودەوە بۆ ساڵی حەفتا گەڕاونەتەوە، چونکە ئەمە بابەتی چیرۆک و ڕۆمانە.

مەلا بەڕێزەکان ئەوە ئێوەن بەو کردەوانەتان خەڵکی سادە و نەفام بۆ دژایەتیی قورئان و سووتاندنی هان دەدەن، ئەگینا سووتاندنی کتێب، ئینجا هیی ئاسمان بێت یان هیی زەوی، تاوانە و هەر لە ئێوە دەوەشێتەوە.

(بێگومان مەبەستم لە هەمووتان نییە). باوەڕ ناکەم هیچ کەسێک، چەندیش بێدین بێت، لە داخی ئەو مەلایانەی، کە دوور لە توندوتیژی خواپەرستیی خۆیان دەکەن، بێڕێزی بە قورئان و دین بکات. ئەوە ئێوەن بەرپرسیاری ئەو شتە ناشیرینانە. هاوڕێیەکی لوبنانیم هەیە، ڕاستییەکەی فەڵەستینییە و لە لوبنان لە دایک بووە.

ئەو هاوڕێیەم ڕۆشنبیرێکی ئیسلامییە، بەڵام لە بوارەکانی دیکەی مەعریفەش بە ئاگایە. زۆرجار پێم دەڵێت: ((مارکس و نیچە و فرۆید فێری خواپەرستییان کردووم)).
ڕەنگە ئەو وتەیە سەرەتا سەیر بێتە بەرگوێ، کاتێک دەزانین هەر یەکێ لەو سێ بیرمەندە هەڵوێستی زۆر تایبەتیان لە ئاستی دیندا هەیە، بەڵام ئەو خۆی وەڵامی پێیە و دەڵێت: ((ئەوانە ڕووبەری بیرکردنەوەی منیان گەورەتر کرد. هەتا ئەو ڕووبەرەی بیرکردنەوەشم گەورەتر بێت، من زیاتر هەست بە نزیکیی خودا و خۆم دەکەم)). باوەڕ ناکەم هیچ کەسێ لەبەر ئەو هاوڕێیەم دژایەتیی ئیسلامی کردبێت، چجای قورئان بسووتێنێت!! هەر کاتێ بێتە ماڵەکەم، من هەوڵ دەدەم پێش گەیشتنی، هەموو ئەو شتانە لابەم، کە لەگەڵ بیروباوەڕی ئەودا ناگونجێن، بەڵام سەیر ئەوەیە ئەو لە لای خۆیەوە ویستوویەتی بە شێوەیەک سەردانم بکات، کە نەبێتە هۆی بێزارکردنم. ناتوانم خۆشم نەوێت و ڕێز لە خۆی و بیروباوەڕی نەگرم، مادام ئەو لە لایەک ڕێز لە خۆی و لە بیروباوەڕی خۆی دەگرێت و لە لایەکی دیکە لە من و لە بیروباوەریشم.

نایشارمەوە لەو پێوەندییەوە زیاتر فێری ئەوە بووم، کە بیروباوەڕی بەرانبەرم چەند لە هیی خۆم جیاواز بێت، هەر ڕێزی لێ بگرم و بەرگری لێ بکەم، بە بێ ئەوەی ترسم لە دەربڕینی بیروباوەڕی خۆشم هەبێت. لەو گفتوگۆیەی لەبارەی (ئەنفال)ەوە لەگەڵمدا کراوە، وتەیەکی ئەو هاوڕێیەمم هێناوەتەوە، کە دەڵێت: ((ئیسلامییەکانی دەستەڵات و ئیسلامییەکانی دەرەوەی دەستەڵات نەک هەر لە دنیای عەرەبی، بەڵکو لە سەرتاپای دنیای ئیسلامیدا، لە زۆر مەسەلەی تاکتیکی و ستراتیژی ڕێکن، بەڵام لە هەموو شتێک زیاتر لەسەر ئەوە ڕێکن، کە سەددام حسێن موجاهیدێکی پیرۆز و ڕژێمی بەهێزی بەعس گەورەترین دوژمنی کوفر و کافران بوو)).

مەلا بەڕێزەکان بۆ یەکێک لە خوتبەکانتان بۆ ئەو مەسەلەیە تایبەت ناکەن؟ دەزانم نایکەن، چونکە نە ئێوە و نە ئەوانەی وەکو ئێوەن دەیانەوێت بە لای باسی ئاوادا بچن. ئەمە گوتارێکی یەکگرتووی گشتیی دنیای ئیسلامیی ئەمڕۆیە و نابێت لێی لابدەن. چاک دەزانن دڵی ئەو هەموو سەرکردە ئیسلامییانەی فەڵەستین، عێراق، میسر، ئوردەن و باقیی دنیای ئیسلامیتان لێ دەڕەنجێت، کە هەتا ئێستا وازیان لەوە نەهێناوە سووکایەتی بە کورد بکەن.

ناوی کوردستان ناهێنم، چونکە لای ئەوان ئەمە قێزەونترین وشەیە. هەر ئێمەی دەرەوە دەزانین ئەو برا ئیسلامییانە چەند جار لەسەر ئەو

وشەیە سووکایەتییان پڕ کردووین. بە دەگمەن کەسێکی وەکو ئەو هاوڕێیەی من دەبینیت باوەڕی وابێت کوردیش نەتەوەیە و زوڵمی لێ کراوە. ئێوە پشت
لەو هەموو شتە ناشیرینە دەکەن و پەلاماری هونەرمەند و نووسەران دەدەن. زنجیرە دراما ڕادەگرن. بۆچی؟ چونکە دژی ڕەوشتە.

مەلا بەڕێزەکان، ئێوە پێتان وایە ئێمە ئاگامان لە دنیا نییە؟ لە فیلمی میسری ژنە سەماکەرەکان دەڵێن: ((خوا پشتیوانمانە، بۆیە خاوەنی ئەو هونەرەین)). لەو فیلمانەدا ژنی نیمچەڕووت، ئەگەر نەڵێم ژنی ڕووتی تەواومان بەرچاو دەکەوێت. (مەلا بەڕێزەکان لێم مەگرن، کە ئەمانەم بینیوە، چونکە منیش وەکو ئێوە تەلەڤزیۆن و سەتەلایتم هەیە و ئەمانە و لەمانەش خراپتر دەبینم.

ئەگەر خانووەکەم بە پێی شەرع و ڕێنوێنییەکانی عومەری کوڕی خەتتاب دروست بکرایە، ئەوسا بێگومان شوێنی ئەو بتانەی تێدا نەدەبووەوە و گوناهبار نەدەبووم. ئایا بەو تۆبەیەی داواتان لێ کردووم بیکەم، ئەو گوناهانەشم پاک دەبنەوە؟ یان گوناهم لە ئەستۆی ئەو حوکومەتەیە، کە ئەم بتانە هاوردە دەکات و کەس نییە فەتوایان لە دژ دەربکات؟ ئەوە بۆ کەس ناوێرێت نەک ئەوانە خۆیان، بەڵکو ئاژەڵەکانیشیان لغاو بکات؟ ساڵی حەفتاونۆ مەلاو خەتیبی مزگەوتی ئازادی دەیوت شتێک هەیە بە ناوی زینای چاو. واتە زینا هەر ئەوە نییە، کە تۆ لەگەڵ ژنێکدا جووت ببیت، بەڵکو سەیرکردنی قژی ژنێکیش زینایە.

ئەرێ ئەوانەی ئێمە لەو سەتەلایتانە دەیانبینین، چیین؟). لە زنجیرە دراماکانی سوریدا، بەتایبەتی لەوانەی باس لە مێژووی ئیسلام دەکەن، ژنان بە ڕووتی لەگەڵ پیاواندا سەرگەرمی سەمان. ئەوە ئەوانە بۆ حەرام نەکراون و لە کەناڵەکانی سعودیە و یەمەن و کوەیتدا پێشان دەدرێن؟ بۆ کەس هەڕەشە لە (حاتەم عەلی)، (باسل ئەلخەتیب)، (عارف ئەلتەویل) و ئەوانی دیکە ناکات؟ هیوادارم هەرگیز نەشیکەن، چونکە کۆمەڵێک هونەرمەندی زۆر داهێنەرن.

ئەوە ئێوە بۆ لە یەکێک لە خوتبەکانتاندا ناڵێن دنیای عەرەبی بۆتە کافرستان و فیلم و زنجیرە درامای بەدڕەوشتی دەردەهێنن؟ ئێوە لە شەستەکان و حەفتاکان، کە خەریکی قەدەغەکردنی ئامێری تەلفاز بوون، ئەوان لە بیستەکانەوە زۆرترین فیلمیان بەرهەم هێنابوو. لە بیستەکان سێ دەرهێنەری ژنیان هەبوو و ژمارەی ژنی ئەکتەر لە ژماردن نەدەهات، لە کاتێکدا ئێمە هەتا حەفتاکان و هەشتاکانیش

پیاومان دەکردە ژن. ماڵی هونەرمەندانی وەک (عومەر چاوشین) و (ڕەسمی جەلال) و ئەوانی دیکەش ئاوا بێت.

ئەوە زاناکانی ئەزهەری شەریف، کە ئێوە بە ڕابەری خۆتانیان دەزانن، بۆ قەدەغەیان نەدەکردن و نایانکەن؟ ئەدی ئەو سەکردە ئیسلامیيانەی دنیای عەرەبی بۆ لە ئاستی ئەو کافرستانییە بێدەنگن؟ وەک دەرکەوتووە لە دنیای عەرەبیی ئیسلامیدا ئەوەی بە پلەی یەکەم قەدەغە دەکرێت، ئەو فیکرەیە، کە دەیەوێت ئیسلام بە شێوەیەکی جیاواز لەوەی هەیە، بخوێنێتەوە، ئەگینا تا ڕادەیەکی زۆر ڕێگا دراوە لە فیلم و زنجیرە دراماکاندا ژن بە جلی تەنکی شەوەوە بە ڕووتی دەربکەوێت و لەسەر تەختی نووستندا لەپاڵ پیاودا بخەوێت.

لە بیرمە لە یەکێک لەو فیلمانەدا پیاوێک لە حەج دەگەڕایەوە، (عەباس فارس)ی ئەکتەر و (نەعیمە عاکف)ی سەماکەر بە موزیک و سەماوە پێشوازییان لێ کرد. کاتێ حاجییەکە ویستی پاداشتیان بداتێ، وتیان ئەستەغفیرەلڵا چۆن پارە لە کەسێک وەردەگرین، کە لە ماڵی خواوە گەڕابێتەوە. ئەویش زۆری دووعا بۆ کردن.

بەو منداڵییەی خۆم دەمتوانی جیاوازیی لەنێوان خۆمان و ئەواندا بکەم. بۆ دەبێت لای ئێمە هەموو شتێک حەرام بێت، کەچی لای ئەوان هەموو شتێک، تەنانەت سەمای ژنی ڕووتیش دەچێتە ڕیزی خواپەرستییەوە؟ وەڵامەکەی ئەوەتا: مەلا بەڕێزەکان. بەڵێ، مەلا بەڕێزەکان و دەستەڵاتی پارتی و یەکێتی. ئەو دوو حزبە تەنیا ئاسایشی خۆیان مەبەستە، ئەگینا هیچ بە لایانەوە گرنگ نییە نووسەر و ڕۆشنبیر و هونەرمەند هەڕەشەیان لێ دەکرێت و بە شەڕێکەوە خەریک دەکرێن، کە دوور و نزیک پێوەندیی بە داهێنانەوە نییە.

مەلا بەڕێزەکان ئەوەی ئێوە دەیکەن، نیشانەی بەهێزیتان نییە، بەڵکو مانای ئەوەیە بێهێزن. وەک (ئیبن خەلدوون) دەڵێت کاتێک کۆتەرەدارێکی سووتاو دوا گڕی خۆی نیشان دەدات، ئەوە مانای کوژانەوەیەتی. مەبەستم کوژانەوەی کەسانی وەکو ئێوەیە، نەوەک هیی ئیسلام، چونکە هەرگیز ئێوە نین بەم قسە و هەڵسوکەوتانەتان ئیسلام دەپارێزن و لەگەڵ کوژانەوەی هیچ بیروباوەڕێکیشدا نیم.

ئەو حیکمەتە چییە ئێوە پەیڕەوی دەکەن؟ لە مزگەوتەکان بە خەڵک دەڵێن ئیسلامەتی نەماوە و لەبەر خراپەکاریی موسڵمانان، ئیسلام زۆر بێهێز بووە، کەچی لە دەرەوە دەڵێن ئیسلام زۆر بەهێزە و لە سەدا نەوەد و قسووری خەڵکی ئێمە موسڵمانن؟

مەلا بەڕێزەکان ئێوە هەندێکتان خەریکی ئەم شتانەن، بۆیە بەردەوام قسەکانتان وەکو نوکتە دەخرێنە سەر یوتووب و دەبنە مایەی سەرگەرمیی خەڵک. هەتانە بەهەشتی بە شێوەیەک بۆ خەڵک وەسف کردووە، کە ئەگەر ئێمە لە چیرۆک و شیعردا بیکەین، بە هەشت و نۆ فەتوای کوشتنمان بۆ دەردەکەن. (بە کەیفی خۆتان عەللاگە لە ئێسقانمان پێ دەکەن).

ئەگەر هەزاران خەڵک بۆ ئەو قسە بێتامانە دەگرین، ئەوە لەبەر ئەوەیە ئێوە لەبارەی دین و مێژووی عەرەب و ئیسلامەوە هیچ شتێکتان پێ نەوتوون. هەموویتان بۆ دوو ڕستە کورت کردووەتەوە: ئەوەی خراپە بکات، خۆی لە دۆزەخ دەبینێتەوە و ئەوەی چاکە بکات، دەچێتە بەهەشت. ئەو چاکە و خراپەیە چیین؟ ئەوا هەر خۆتان دەیزانن و پێوەرەکەتان بۆ داناوە. بەشێکی زۆری لەو سەدا نەوەد و قسوور و لەو دوو میلیاردەی بەردەوام دەیڵێنەوە هیچ لەبارەی دین و مێژووی خۆیانەوە نازانن، بۆیە قسەی ئێوە گوێی لێ دەگیرێت، ئەگینا ئەوەی ئەو مەلایە لەبارەی بەهەشتەوە وتوویەتی، لە کوێی قورئان و حەدیسدا نووسراوە؟

ڕێزم بۆ هەر کەسێک هەیە، کە بە هێمنی خەریکی خواپەرستییە. ئەوە ئێمەی ڕۆشنبیرین، کە بەرگری لە ئیمانی ئەوانە دەکەین و سێ ساڵ لەمەوبەریش هەر لەو گفتوگۆیەی پێشتر ئاماژەم بۆ کرد، پێم لەسەر ئەوە داگرتووە.
دەمەوێ وەک تێبینییەکیش ئەوە بڵێم، کە من لێرەدا بە ناوی ئازادیی نووسەرانەوە قسەم کردووە و بەرگری لەو ئازادییە دەکەم، بەڵام بە هیچ شێوەیەک لەگەڵ هەندێک لەو نووسەرانەدا نیم، کە بە هەمان شێوازی ئێوە دەنووسن و لە تیڤییەکانیش لەسەر ڕێتمی ئێوە قسە دەکەن. ئێمە کە هەتا ئێستا بە زمانی ئاوا ڕوون و سادە، وەکو ئەوەی ئەم وتارەی منی پێ نووسراوە، قسەمان نەکردووە، ئەوا تەنیا لەبەر ئەوەیە بە ئاستی خۆمانمان نەزانیوە. هیوادارم ناچارمان نەکەن چیتر بەم زمانە وەڵامتان بدەینەوە.

-__________

تێبینی: ئەم بابەتە ئەگەرچی پێشتر لە سایتی (ئاوێنە)دا بڵاو کراوەتەوە، بەڵام لەم ڤێرژنەدا هەندێک شتی دیکەی بۆ زیاد کراوە.

خوێندنەوەیەکی فێمێنیستانە بۆ کۆچیرۆکی "دەزگیرانە قوڕینەکەم"

سەران محەممەدە سوورە

دەروازەیەك بۆ کۆچیرۆکەکە:

دەزگیرانە قوڕینەکەم، کۆمەڵە چیرۆکی چیرۆکنووس "کازیوە ساڵح"ە، ساڵی2012 لە چاپخانەی ئاراس، لەچاپ دراوە. ئەم کۆمەڵە چیرۆکە بیست و هەشت چیرۆکی لەخۆ گرتووە. هەژدە چیرۆك لەم کۆمەڵە چیرۆکە بە شێوەیەکی بەرچاو باس لە زووڵم، شەرمە و کوشتنی ژنان دەکاتن. لاوازیی، نزمسەیرکردن و لەشیش؛ وەك چێژ و سەرچاوەی دامرکاندنەوەی ئاڵۆشی پیاوان، خراوەتە ڕوو.

نووسەر خۆی ئامادەی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆی لە داواکردنی مافی ژنان هەبووە، چ لە ناوەوەی کوردستان، چ دوای ڕووکردنە دەرەوە. کازیوە، جیاواز لە ژنگەلێکی نووسەر خوێندنەوەی بۆ کێشە و پرسی ژنی کورد و ژنایەتیی (فێمێنیزم)ی کوردیی جیاوازە. چونکە ناوبراو لەلایەك منداڵیی و گەنجیشیی هەر لەنێو نەریت، ژینگە و فەرهەنگی نەتەوەکەی خۆیدا بەسەر بردووە. لەلایەکەی تریشەوە بەهۆی ڕووکردنە هەندەران و تێکەڵبوون بەو کەشە ئازاد و یەکسانییەی، کە لەوێ لە ئارادایە؛ ئاگاداربوونی لە کارە ڕێکخراوەیی و بزووتنەوەکانی ژنانی ئەورووپیی و چۆنیەتی هەڵوەستوەرگرتنیان بۆ ماف و ئازادیی ژن، تێگەیشتنێکی نوێی بۆ بواری چالاکی ژنان و بزووتنەوەکانی ژنان لە کوردستاندا، خستووەتە ڕوو.

بەشێوەیەك چیرۆکەکانی ڕێکخستووە، کە دەنگی کارەکتەری چیرۆکەکان، لە هەناوی لێبووردەیی، مرۆڤدۆستیی و یەکسانییی ڕەگەزییەوە ڕێبکاتن. کارەکتەرەکانیش ژنن و لەلایەن پیاوانەوە ناڕەوایی و زووڵمیان لێ دەکرێت و دەچەوسێنرێنەوە، وەك کازیی و مەرام بەکارهێنراون و ڕەگەزەکەی تریش ئاڵۆشیی خۆیانیان

لێبەتاڵدەکەنەوە. کارەکتەرەکان هەڵقوڵاوی ئەو کولتوور و سیستێمە دواکەوتوووەن، کە هەمیشە ژن قوربانیدەر بووە و پیاویش وەها براوەیەك، کە بەشان و باڵیدا هەڵبگوترێت.

هەندێك لەو چیرۆکانە وەك (دەزگیرانە قوڕینەکەم یان ژووری ژمارە 508، کێ کوشتنەکەی ئاشکرا کرد؟ و مەیموونستان، ئەو سێوەی دایکیشم بە خواردنی گوناهباری کردم، ژنەکانی جەنەراڵ و کچە ئازادەکە)
جێگەی سەرنجن
چیرۆکنووس باس لە کێشەکانی ژن لە کوردستان دەکات. هۆکردەکان و گر□ک□و□رەی دروستبوونی ئەم ئار□ش□انەش دەخاتە ڕوو، خودی بەربەستەکانیش کە هەمیشە نێر/ پیاو لە پشتیەتی، دەخاتە بەردەم نەشتەری ڕەخنه.

نووسەر لەم کۆمەڵە چیرۆکە، خاوەنی بیرێکی یەکسانییخواز و داکۆکیکاری ژن دەردەکەوێت. لەو ڕوانگەی، کە ژنی کورد هەمیشە ڕووبەڕووی کەمسەیرکردن و هێنانەوەی ژن وەك زەعیفە، خزمەتکار و تێرکاری ئەو "ژەنەڕاڵ/ پیاو"ـە بووە، کە گوایە هۆشێکی ڕەهای هەیە و بەرزترە لە ژن و ژن زێتر سۆزی هەیە. بۆیە پیاو مافی بەسەر ژنەوە هەیە، خاوەنداریەتی بەسەرەوە بکا، لەگەڵی ڕابوێرێت و ئارەزووەکانی خۆی لێ تێر بکات.
هەوڵی ئێمە خوێندنەوەی ئەم کۆچیرۆکەیە، لە چەند ڕوانگەیەکی جیاوازی بزووتنەوەی ژنان، کە ژنان خوازیارینی و کاری بۆ دەکەن و لە ژیانی کارەکتەرە سەرەکیی و لاوەکییەکانی نێو کۆچیرۆکەکەش "دەزگیرانە قوڕینەکەم"ـەوە ڕەنگ دەداتەوە.

1- نیشاندانی سروشتی دایك، لە دەسەڵاتێکی پاتریارکیدا

ژن هەمیشە لەکۆمەڵگەکان بەگشتی و کۆمەڵگەی کوردیی بەتایبەتی، لە پەراوێزی کۆمەڵایەتیی، ڕۆشنبیریی و ئابووریی … تاد، گۆش کراوە. هۆکارەکەیشی سروشتی ژن خۆی نەبووە، بەڵکو کۆمەڵگە و هێزی خۆسەپێنەر ئەمەی خستووەتەوە. پلە و چینایەتیی دروستکردووە. بۆیە دەبینین کارەکتەرەکانی نێو چیرۆکەکانی"دەزگیرانە قوڕینەکەم" هەمیشە لە پێگەی کۆمەڵایەتییدا کەنارگیر کراون. ئەو ڕۆڵەیان لێسەندراوەتەوە، یان پێیان نەدراوە، کە دەبێ ئەمیش وەك ڕەگەزێك هەیبێت. بۆیە دەبینین هەمیشە ژن لە گۆشەیەکی مای□دا هێڵدراوەتەوە، ((دایکی هەموو جارێك بانگی دەکرد" کچم وەرە بۆ چێشتخانە با ڕێگەکانی گەشتن بە دڵی پیاوت فێر بکەم.))، ل 118.

ئەم بیرکردنەوەیە، بیرێکی باوی نێو کولتووری خێڵەکیی کوردیی بەرییە و تا ئێستاش خەڵکگەلێك چ پیاو، چ ژن، هەڵگری وەها تێگەیشتنێکن، کە گوایە ژن دەبێت خزمەت بە پیاو بکات و تەواوی تەمەنی لە چێشتخانە بباتە سەر. ئەم چیرۆکە ئەوە نیشاندەدات، کە هەمیشە پیاو خۆی لە پێشەوە داناوە و ژنیشی وەك خزمەتکار سەیرکردووە. هەڵبەتە هەر ئەم پیاوەش بووە، کە ئەو دایکەی دروستکردووە، کە بڵێت: ڕازیکردنی دڵی پیاو؛ گەیشتن بەدڵی پیاو، کارێکی پیرۆزە و جوانیی بەژن دەبەخشێت. بەمانایەکی تر لێرەوە چیرۆکنووس دەیەوێت پێمان بێژێ: دایکی کورد خەونی خۆی لێسەندراوەتەوە. بۆیە هەر خەونێکیش، کە هەیبووبێت ئەوە خودی سیستەمی پیاوسالاریی بۆی چێکردووە. ئەوە نییە هەموو ڕێگەکانی ژنی هەر بۆ لای خۆی بردوونەتەوە.

بۆیە چیرۆکنووس سەرکەوتووانە توانیویەتی، لە هەناوی نەریتە دواکەوتووەکەی گەلەکەیەوە، کارەکتەر دروستبکات. بیری وشیاریی و هەڵوێستیش لە بەرانبەریدا و یاخیبوونی کچی تێگەیشتووش، نیشان بدات: ((ئەویش بە دەم بۆڵەبۆڵەوە ئەی هاوار کەی لەم عەقڵە کۆن و تەزگرتووەی تۆ ڕزگارم دەبێت))، ل 118.

لێرەوە چیرۆکنووس دەیەوێت ئەو پەیامە بگەیەنێت، کە دایکان کەوتوونەتە ژێر ساوەری عەقڵی کۆن و پێویستە وەئاگا بهێنرێنەوە. سەرەڕای ئەمە پەیامێك ئاڕاستە دەکات، کە دەبێت کچان سەردەمیانە بیربکەنەوە و خاوەنی کەسێتیی و بڕیاری خۆیان بن. تەنیا کەسێکیش، کە ئەم دایکە وەئاگا بهێنێتەوە، ئەوە خودی کچەکانیان/ ژنان خۆیانن. چونکە ئەمانیش هەر ئەو مێینەیەن، کە وەك یەك جیاوازیی ڕەگەزیی و نایەکسانیی گرتوونیەتییەوە و دەیانگرێتەوە، ئەگەر یەکنەگرن، ئاگا نەبنەوە و بە بیرێکی نوێ و سەردەمیانە لە دنیا و ژیان نەڕوانن.

ئەگەرنا هەر ئەو ڕەگەزە دەمێنێتەوە لە چێشتخانەدا بێت و هەوای ژیانی ئازاد هەڵ نەمژێت. چونکە ژنیش وەك پیاو پێویستە بە خۆی بژێت. چونکە دەسەڵات و مەیلیی خاوەنداریەتیی و خۆبەخاوەنزانین، دڵی پیاوی کردووەتە دڵێکی ڕەق لە بەرانبەر ژن، چونکە هەر خۆی ژنی خستووەتە پەراوێز و گۆشەی چێشتخانەوە، جا چۆن دایك ڕێگەیەك بە کچەکەی بدۆزێتەوە بۆ ئەوەی بەدڵی پیاو بگات؟!

((هەرگیز وا نییە، بیرت چوو خۆتان پەروەردەکەری ئەو داوانەن… ئەمە هەر لە لەدایکبوونەوە، لاسایی زمانی ئەو دایکانە دەکەینەوە

کە باوکمان قەپچەی ڕەشی داوە لە زمانیان و چاوەڕوانی جەنگاوەری قەدەرە لە خەزانەکدا بیانوڕێنێت))، ل 89.

ئایا ئەم دایکە توانیویەتی لە کونجی ماڵەوە ئەم ڕێگەیە، کە پیاو وەك داهێنەرێك سەرپەرشتی گرتووە، بیگرێتە بەر یان لایەك لەم ڕێگەیە بکاتەوە؟! بۆیە بەتەوسەوە کارەکتەری چیرۆکەکە دەڵێت ((تە هەرگیز ڕێگەیەکت زانیوە بمگەیەنێت بە عەقڵی پیاو، نەك دڵی، مەبەستم مەعیدەی؟)) ل 118.

گەدەی پیاو، لەلایەك ئاماژە بە هەرسکردنی خواردن، تێرنەبوون و چێژ وەرگرتنی پیاو، لەژن دەکات، لەلایەکی تریشەوە گەدەی پیاو، بریتییە لەو ئیمپراتۆریەتە مێژووییەی، کە دروستی کردووە: بەچەوساندنەوە و لەگەڵ نانی خەونی ژن. مێژوویەك کە پیاو وای لەژن کردووە بە گەیشتن بەدڵی، دەستبەرداری خەونەکانی ببێت و لەگۆشەی ماڵەوەدا بمێنێتەوە و خواردن پێشکەشی ئەو پاشایە بکات، کە هەرگیز لەئاستی مرۆڤ سەیری نەکردووە، کە وەك ئەم خەون، مەیل و پرسیاری هەیە. ([illegible] خوا عەقڵێکت بداتێ کە پێی بژیت، چونکە ئەم عەقڵە ناتژێنێت))، کورتە بڕووسکەکانی غوربەت- بڕووسکەی یەکەم ل 118.

هەمیشە متبوونی ژن، وایکردووە پیاو دەسەڵاتە میریەکەی خۆی بەرفراوان بکات و پەرە بەمێژووە چەوسێنەرایەتییەکەی خۆی بدات. ((تا خواستی دەسەڵاتداری زۆرتر و زاڵتر بە ئاستی هۆشیاری لاوازتر و کەمتر دەبێ، خواستی ملکەچبوون بالاتر دەبێ، مرۆڤی ملکەچ لە سرووشت و بەهای ئازادی ناگا، تەنیا مرۆڤی ئازادیش هەڵگری مەزەندەکردن و هۆشیاری مافی بڕیاربەرە، مافیش باسی کاتی نەبوونی دەسەڵات و ژێردەستەییە، کەواتە ژن کە بە مرۆڤی بە دەسەڵاتی ناو کۆمەڵە ناوزەدکراوە و کۆمەڵیش بە دەسەڵاتی دەسەڵات ناکرێ لە زلهێزیی دەسەڵاتەوە داوای ماف بکات.))(1) بۆیە دەبینین دەسەڵاتی پیاوسالارانە، بواری بە ژن نەداوە؛ هزر بکاتەوە، پرسیار بکات و بڕێت و بڕوات. بۆیە ئەمەش وایکردووە، پیاو هەمیشە براوە بێت لەبەردەمی بەهێزبوەستییەك، کە خۆی بە خۆی فەراهەمی کردووە. هەر وەڵامدانەوەیەکیش بە کوشتن و بەردباران کردن کۆتایی پێدێنێت. بۆیە عەقڵێك، کە هەڵوەستی نەبێ و بیێوەت کەیلانە بژێت، ئەوە دەبێت ئەم نەوەیەش وەك دایکی هەمیشە لەسووچێکی ماڵەکەیدا، خەریکی ناوماڵیی بێت، ئەگەرنا ئەقڵی نوێ و بیری نوێ قەڵانی دەکات و نایژێنێت. بۆیە خۆشویستنی پیاو بە ژن لەم چیرۆکەدا تەنیا بە گەدەکەیەتی.

2- جیاوازیی ڕەگەزیی و ترس لە ڕەگەزی نێر؟

جیاوازیی ڕەگەزیی و هەبوونی نایەکسانیی لە کۆمەڵگەی کوردییدا، ژنی کردووە بە ڕمووزن. لەوەی ژن وەك نامووس، شەرمگەی وەك ئافات و ئابڕووچوونی خێزانەکەی لێکدەدرێتەوە. بۆیە چیرۆکی "ئەو سێوەی دایکیشم بۆ خواردنی گوناهباری کردم" چیرۆکی کچێکە سەرتاپای منداڵیی لە نێو ترس و شەرمەدا بەسەر بردووە. ترسێك، کە وایکردووە، لە خەونیشدا دار، دیوار…تاد، لێی ببن بە سێبەری باوك و برا.
کارەکتەری چیرۆکەکە کچێکی یازدەساڵانەیە. هەر لە منداڵیی و لەو تەمەنە بچکووکەیەوە بە گوێیدا چرپێندراوە، کە نابێت تێکەڵاوی هیچ نێرینەیەك بێت. جا چ لە خوێندنگە بێت یان قسەکردن لە ڕێگە لەگەڵ کوڕ. هەموو ئەمانە بۆ کچ تابۆ کراون و نابێت لێی نزیك ببنەوە.

((دایکم بە نیوەی هاوپۆلەکانمی گوتبوو هەر شتێکیان لێبینی یا لە ڕێگە لەگەڵ کوڕدا قسەی کرد خێرا وەرن لە ماڵەوە بەمن بڵێنەوە))، ل 114.
هەر ئەمەش وایکردووە کە کارەکتەر/ کچی کورد، تێکەڵاوی ڕەگەزی نێرینە نەبێت و باوەڕ بە هیچ پیاو/ کوڕێك، نەکات. ((هەزار جار پێم وتویت و پێت دەڵێمەوە، ئەوەی نێر بوو باوەڕی پێ نەکەیت، تەنانەت گەر باوکیشت بوو، ئەگەر ئۆتۆمبێلێك لە ڕێگە ماڵی هەر کەسێکی لێ پرسیت نزیك نەبیتەوە))، ل 112.

ئەوە سیستەمی خێڵەکیی و باوکسالارییە قوربانیی بە هەردووك ڕەگەز کچ/ کوڕ، دەدات. ئەو دوو ڕەگەزەی سروشت هەڵی بژاردوون و خودا وەك یەك گیانی بەبەردا کردوون، ئیتر لە یەکتری دەکرێن. کوڕ دەبێتە ڕەگەزی دڕندە و کچیش دەبێتە ڕەگەزی شوورەیی، شەرمە و سەر بە فەتارەت. ناڕەوایەتییەك پیاو دوو جار بەخۆی دەکات، جارێك بە ڕەگەزی بەرانبەر و جارێکیش بە خۆی، کە خۆی وەك دڕندە دەناسێنێت ئەم کچە داماوە تەنانەت سووڕی مانگانەشی، کە سروشتی خۆیەتی. لێی ڕادەکات و لێی دەترسێت، چونکە هەموو شتێکی لەلا کراوەتە شەرمە و شوورەیی.
دایکە عەیبە یانی چی؟
واتە خوا دەتخاتە جەهەننەمەوە……، ل 110.

بۆیە هەموو پرسیارەکانی بە دەکرێنە ترس و دڵەڕاوکێ. هەر، کە خوێنی مانگانەش دەبینێت، ئەوە لە خوێندنگە بۆ ئەوەی هاوڕێکانی نەیبینن، قسەی بۆ هەڵنەبەستن و نەی گێڕنەوە بۆ دایکی، پەنا بە

پاسارانی خوندنگک دبات.
تنانت، ک خونیش دبینت و کوك ماچی دكات و زگی لپدبت، ئو ل کاتی سووی مانگانی و بینینی خون، ترس دایدگرت و ئم خونی وك استییك ب دردکوت. چونک پشتریش چیرکی ئو کچی بیستوو و زانیویتی، ک چن بهی زگپبوونی ل خشویستکیو، نفرتی لکرا و ب بوشت ناوی بردرا.

ئم جگی همیش کچکردنی کچانمان بوو، ب ژوور تاریککان. ئمی کپتکردن، ک همیش کچی کورد تکاوبوونی لگ هگەزی برانبریدا، بی کراوت شرم، ل وامی بچییکشیدا؟ ئو همیش پنا ب ئو سزای بردراو ک خودا دتخات دزخو. هرگیزیش ئم تگیشتن باوی کمگ، ئو بواری ب ژن ندا ووا تگیشتنك بخونتو، لکی بداتو و زامندی ب درن بت.

ئیتر ئم دبت هکارك و وا لو کچ دکات، ک تنانت سیرکردنی ئاونش بی نشیاو، چونک پی دن: ((دت پیدا کردوو))، ل 114. بی ئیتر سیرکردنی ئو ب ئاون، سیرکردنی وخساری نابت وك سروشتی خی، وك هر کو و کچك، ک ل جوانیی خیان، حیران دمنن، بکو کاتك سیری ئاون دکات، ب ئو سیری دکا، ک ئو جیاوازیان ببینتو ((ک شوانی برامی لای دایکم شیرین کردوو و منیشی نابووت کردوو))، ل 114.
ئیتر گان ب دزینوی جیاوازیکان، دبت بدزی سیرکردنی ئو ب ئاون، تا بزانت بچی ئم شووم؟! کچی ئو/ برا، پیرز و ئازاد. بچی جستی ئو کارسات و مایل ب دیلکردنیتی؟ ت بی پوندییکی هگەزیی ل نوان م و ئاوندا نبت؟ ک تواوی مندالیتی لنو ئاوندا ب نبت خ ناسکردن، درککردن و پشیانی سز و جوانی ئارزوو، هبت ئم ل هرتك هگەزدا و بب گانو ب نارسیس.

3- ئازارکانی کچبوون

ل دایکبوونوی زوی، هگرتنی جیاوازییی هگەزیی نوان ژن و پیاو، ک چیتر ژن وك هگەزی کمتر، شووم و ئابووبر… تاد، سیر نکرت. ژنیش ل زمانی خی و تواوینینی خیو، ئمیش گوزارشت ل ژیان، بوون و گوهری مبوونی خی بکات. ئو وون ک ژن ل کمگ دواکوتووکاندا همیش سرکووتکراو و دچوسنرتو. هموو ئمانش ب هی مبوونییو بوو.

هەڵەیەك، كە هەرگیز نەیكردووە، مەبوونیەتی، بەڵام نا مەبوون؛ ڕووحی پاساریەكە، لە فەین بەنەو ئەبەدیەت. مەبوون ڕووحی شیعرە. بەفرە كاتێك سەر بە زەویدا دەكا بە لەدایكبوونەوە و ژیانەوە.

چیرۆكی "دارسەوەكەی باپیرم" وەنای ئەم جیاوازییە ڕەگەزییە دەكات، لە نەو خەزانی كوردییدا، ئەمیش لە ڕێگەی میراتەوە. ئەم چیرۆكە ئەوە نیشان دەدات، كە هەرگیز لە نەو خەزانی كوردییدا وەك یەك سەیری كچ و كوڕ نەكراوە. ئەمەش بووەتە فەرهەنگ و هەمیشە كوڕ لە پێشتر دادەنرێ و كچیش نەك هەر لە لەدایكبوونەكەی، بەڵكو بەرگوەكەوتنی ئەوەی، كە منداڵە لە لەدایكبووەكە "كچە؟!" ئەوە نەوچاوانی باوك، برا و مام، گرژ دەبێت، چونكە لە لەدایكبوونی كچ، گوایە هەنانی بەڵایەكی گەورە و شوورەییەكی مەزنە.

سەرەڕای ئەوەی، كە مافی میرات بەخشكاریش، هەمیشە پیاو سەرقافڵەی ئەم كاروانە و خاوەنی هەموو شتە هەبووەكانی بنەماڵە و كوڕە لە پێشەكەی خەزانەكەیە. ((باپیرم بەر لەوەی بمرێت ماڵ و موڵكەكەی بەسەر كوڕ و كچەكانیدا دابەش كرد و ئەو دارسەوەشی بە من بەخشی. من تەنیا نەوەیەكی بووم لە نەوان یازدە نەوەدا شتم بەركەوت، ئەویش تەنیا بە خواستی باپیرم))، ل 9.

هەڵبژاردنی نەوەیەك لە نەو یازدە نەوەدا لەلایەن باپیریەوە، ئەمیش كچ و بەخشینی دارسەوەكە، كە میراتی بنەماڵەییە، ئەوە هەر زوو تەقینەوەی نەك تەنە پیاو، بەڵكو ژنیش لەبەردەم پێدانی ئەم بەشە میراتە ڕوودەدات، چونكە كچەكانی باپیرەش میراتیان دەكەوێت، كە ئەمانیش كوڕیان هەیە.

((ئامەزا و پوورزا هەرزەكار و كامڵەكانم دەنگی ناڕەزایەتییان گەیاندە ئاسمانی سەروو دارسەوەكە، مامەكانم و پوورەكانم خەریك بوو دیوەخانەكەی باپیرم بكەن بە گۆڕەپانی جەنگی مەغۆلەكان))، ل9.
هەرزوو ناڕەزایی ئەوە دەردەبڕن، كە ئەم بڕیارەی باوكیان، واتە باپیری كچەكە داویەتی، ئەوە بڕیارێكی ئەجگار هەڵەیە و ناداد پەروەریی تێدایە، چونكە:
یەكەم: منداڵەكانی مامی گەورە، ڕاچاو نەكراوە، كە لە پێشترن.
دووەم: بەخشینی وەها دارسەوەك، كە ئەو هەموو شەڕ و قوربانیانەی، كە لە پێناوی پاڕاستنی ئەم دارسەوەیە دراوە، ئێستا دەدرێت بە نەوەیەكی یەكێك لە كوڕە بچووكەكانی و سەرەڕای ئەمەش ئەو نەوەیە، كوڕ نییە و كچە. چونكە كچ بە دیتەی ئەمان ئەوە نە هەندە لە پێشەوەیە، نە توانای پاڕاستن و بەرگە گرتنی هەیە.

تا بەو هۆیەوە بەسەر مافی نەوەکانی، کە کوڕی گەورەیە بازبدرێت. ئەم تێڕوانینەش لەوە سەرچاوەی گرتووە، کە ژن زوو خۆی لەدەست دەدات و توانای بەرگەگرتن و داکۆکی کردنی نەك هەر لە کەس و شت، بگرە لە خۆیشی نییە. ئەمەش بیرکردنەوەیەکی هەرە لاوازی کۆمەڵگەی داخراوە، هەڵقووڵاوی ئەو دەسەڵاتەیە، کە پیاو پاوانی کردووە، ئەمەش سیمای کۆمەڵگەی داخراوە بە ڕووی شارەستانییەت، دێموکراسیی و یەکسانییی نێوان مر□ق□کان.

یەکێك لە بیرە هەرە سەرەکیی و مر□قد□ستیەکانی ژنایەتیی لەو دەقەدا ئەدگاری خۆی یان بیری خۆی تێدا لەق نەکردووە، کە باپیری خودی کارەکتەر/ کچەکە، دەڵێت: ((من خۆم دەزانم چ ئازارێك لە ناخی ئەم دارسێوەدایە و دەشزانم منداڵەکان و نەوەکانم کامیان باشتر تیماری ئەو ئازارانەیان پێ دەکرێت و کامیشیان مێژووی ئەو دارسێوە وەکو خۆی دەڵێتەوە))، ل 10.

ئەم چیرۆکە ڕێگریەکانی بەردەم ژن، هەر تەنیا بە پیاو نابەستێتەوە، بەڵکو ژنیش بەشێکی ئەم رێگریەیە. سەرەڕای ئەمەش وێنای پیاوێکی شکۆمەندیشمان بۆ دەکێشێت، کە بیردەکاتەوە و جیاوازیی ڕەگەزییش وەلاوە دەنێت. وەڵامی ئەم هەڵە تێگەیشتنەش دەداتەوە، کە گوایە ژن توانای پارێزگاریی، پاڕاستن و بەرگەگرتنی نییە و ناتوانێت بارودۆخەکان تێبپەڕێنێت، بەڵام وەدەنگهاتنی پیاوی وشیار، ئەوە ڕێگه بە وەها تێگەیشتنێك چۆل دەکات، ((باپیرم سوور بوو لەسەر قسەی خۆی و گوتی، ڕۆڵە منیش بۆیە دەیکەم بە ناوی ئەم کچەی تۆوە، دەمەوێت ببەت بە موڵکی کەسێك کە بتوانێت بە گژ ژیاندا بچێت((، ل11.

لێرەدا گەرەکە ئەوە بگوترێ، کە هەر سێوێکیش لەو دارسێوە، ژنێکە، مر□ق□ک□. هێنانی ناوی دارسێو لەم چیرۆکەدا ئاماژەکردنە بەوەی، کە ژن وەك سەرچاوەی ئاشکراکردنی زانین و خواردنی بەری دارسێوی بەهەشت، کە زانینی بۆ مر□قایەتیی کەشفکرد، هێنراوە. کە هەر ئەمیش بوو ئەوەی، کە لە بەهەشت لێی یاساغکرا، لە سەر زەوی بەدەستی بێنێت. بۆیە ژن ئەو مر□ق□ کاردۆستەیه کە هەمیشە بزوانی بۆ ژیان و ژیانێکی نوێتر تێدایە. مر□ق کاتێ دادەماڵرێت لە بەها مر□قییەکات، ئەوکاتەیە، کە چالاکی نییە، چونکە چالاکیی ڕیشەی هەیە؛ کە خواستە.

بۆیە دارسێو: پێگە، جوانیی، ڕۆڵ و کاریگەریی ژن، لە کۆمەڵگەدا نیشان دەدات. کەچی ئێستا بۆچی ناکرێت ژن خاوەنی شتێك نەبێت. ((من دەمێکە لەوە تێگەیشتووم ئەوەی خەڵکی مەملەکەتی حیکایەتخوانەکان

شێتگیر دەکات ئەوەیە ژنێك خاوەنی دارسێوێك بێت))، ل 13. ئەمڕۆ ئەو لاپەڕەیە هەڵدراوەتەوە و نهێنییەکەی خوێندراوەتەوە، کە پیاو و پیاوی کوردیی، بۆچی ترسی لە ژن هەی□ ب□تە خاوەنی خۆی و خۆی بڕیار بدات، چونکە ئەودەم ژن پرسیار لە ناسنامە ڕاستیقینەکەی دەکات و بەدوای بوونە ڕەسەنەکەی خۆی دەگەڕێت. چیتر ئەو مر□ق□ ب□نامر□فکراوە نامێنێتەوە بۆ پیاو، کە سەرچاوەی چێژبینین و سۆز جووڵاندنی پیاو بووە. بۆیە هەرگیز ناکرێت وەك ترس سەیری: ماف، ئازادیی و بزووتنەوە فێمێنیستەکان بکەین، بۆیە باسکردن لە ئازادیی، نە تەنێ ژن، بەڵکو هاوکات پیاو خۆیشی خوێنێکی لەبەر ڕۆیشتووی برینێك دەبێت، برینێکی قووڵ، کە هەمیشە ئەگەری نەخۆشییەکی تری کوشندەی بۆ سەر مر□قایەتیی و کۆمەڵگەی لێدەکرێت. برینێك دەبێت هەمیشە کولاوە، کە مر□ق پ□یەوە دەتڵێتەوە، بێەوەی خواستی بۆ چارەسەرکردنی هەبێت. بۆیە باسکردن لە ئازادیی نەك تەنیا پیاو، بەڵکو مر□ق، ساڕێژکردنی برینێکی قووڵە، کە مێژووی دەسەڵاتی باوکسالاریی، کردوویەتیە ژیانی کۆمەڵگەوە؛ کردنەوەی دەرگە داخراوەکانە بە ڕووی ژیانێکی یەکسان و بەختەوەر.

بەدیوێکی تر ئەم چیرۆکە، دەکرێت چەند خوێندنەوەی تر هەڵبگرێت، ئەم چیرۆکە لە 2012 بە دووساڵ پێش داعش نووسراوە. هەڵبەتە ئەمە ڕامان دەگرێت. چونکە دەکرێت بیبەستینەوە بەو بەرخوودانییەی لە کۆبانێ کچانی ش□□قان کردیان. وێجا دارس□و و دەبێتە هێما بۆ خاك، کە هەر ئەو کچە دەیپارێزێت، کە باپیرە لە وەسیەتدا بۆی بەمیرات داناوە. واتا میراتی کچانمان شەڕەفی پاڕاستنی نیشتیمانە، چونکە هەر ئەو دەتوانێت بەرگریی لێبکات و بیپارێزێت. هەڵبەت باپیرەش لە کەسیه تیی عەبدوڵڵا ئۆج ئاڵان وێنا دەبێتەوە، کە وەك سەرکردەیەك پاشخانێکی لە ڕووی هزر و کارەوە بە نەوەی نوێ بەخشیووە. هەم ناسنامەی خەباتی چەکداریی بەخشی□ ژن و هەمیش وێڵی دوای بوون و ئازادیی خۆی خستن.

لەوێوە خەمی پاڕاستنی نیشتیمان، کە بۆ پیاو ئەمڕۆ ئێجگار قوورس کەوتووەتەوە، ئەوە ژن هەڵگر و داینەمۆی شەڕ و خەباتە. بۆیە هزریش بەبێ خەم و خەمیش بەبێ چالاکیی بەدی نایەت. ئەوەی ناسنامەی ژنانی ش□□قانی کۆبانێی گەیاندە هەموو جیهان، ئەو پڕۆژە گەورەیەیە، کە باپیرە و نەوەی ڕوونا کبیر و تێگەیشتوو وەگەڕی دەخەن.

کە هیچ خەون، چالاکییەك نەبوو، تا ئیرادەی ناساندن و بەدیهێنان بکات، ئەوە نەبوونی خەون و چالاکیی، کوشتنی ئازادیی نا بێت، بەڵکو کەوتنەوەی دنیایەك، نیشتیمانێك دەبێت، کە ڕۆڵەکانی خەیاڵپڵاو و

تەنبەڵ دەژن. چاوەڕێی دەستێکی ئاسمانیی دەبن بێت و لەو چاڵە ڕزگاریان بکات. لە ئەمە هەمـوو ئەو ڕەگـەزانەی ملکەچ نەبـوون و کارابوونە، لە ڕزگارکردنەوەی کەبانەدا دەدۆزینەوە. واتە ژیانی نوێ لە کەبانە، خەڵکگەلی ڕووحمردوو بەرهەم ناهێنێت. بۆیە ڕەوتی ژنـــایەتیی لەم نەوەیەدا، لە ئەگەری بـــاشترین بەرەو و پێشەوەچوونەکـان دەبینرێـت. هەڵبەت بە بەردەوامیی ڕەگەزەکـانی جووڵەی ژیان: هزر، خەون، خەم، ئیرادە، چالاکیی.

4- نموونەی ژن وەك دایكێك دوای كەستكەوتن

ژن لە گەلێك بار و ڕووداودا لە پیاو خۆڕاگر و بەهێزتر بووە. تەنانەت لە ژیانی هاوسەرییەتی و چاوەڕوانیشدا، ئەوەندەی ژن بە بەگەردیـــی(*) و خـــاوەنی نەشکانـــدنی بەڵێنـــی هاوســـەرییەتیش دوای کەستکەون و لەدەستدانی مێردەکەی ماوەتەوە، ئەوە پیاو ئەوەی نە کردوویەتـی نە دەتواناشیـدا هەبـووە بیکـات. بە مانـایەکی دیکە، ئەوەندەی ژن دەتوانێت بە منداڵەکەی کچ/ کوڕ، دوای لەدەستدانی مێرد یان لێکجوودا بوونەوەیان، پارێزکارییان بکات، نانیان بدات و پەروەردەیان بکات، ئەوەندە پیاو بۆی ناکرێت، چونکە بەڕاستی ژن توانایەکی بێسنووری لە چاوەڕوانیی و دانبەخۆداگرتندا هەیە.

ئەی بۆچی بە سەزداریی زێتر لە پیاو سەیر بکرێت؟ ئەوە نییە پیاو دوای مردنی ژنەکەی، زوو یان درەنگ ژن دەهێنێتەوە، بەڵام ژن لەسەر منداڵەکانی دادەنیشێت، تا گەورە دەبن. لێرەدا دایك/ ژن تەمەنی گەنجیی خۆی بە منداڵەکانی دەبەخشێت؟!
یەکێك لە چیرۆکە سەرنجڕاکێشەکەی نەو" دەزگیرانە قوێینەکەم" چیرۆکیر "ئەو بخووری نەمری دادەگیرسێنێ"یە، کە دوای ئەوەی "ئەم"، کە دایکی "ئەو"ە، واتە دایکی کچەکەیە، ئەوکاتەی باوکی لە شەڕێکدا دەکوژرێت، ئەوە "ئەو" لە زگی دایکیدا بووە، بۆیە دایکەکە بەخێوی دەکات و وەك بێوەژنێکی داوێنپاك و میهرەبان دەناسرێت و خەریکی بەخێوکردنی منداڵەکەی دەبێت و مێرد ناکاتەوە، لە وەڵامی پرسیاریی شوونەکردنەوەشی وتوویەتی: ((من ویستوومە لە ژیاندا بۆ یەك کەس بژیم و بۆ یەك کەسیش بمرم، بۆ ئەو کەسە ژیام هەر بۆ ئەویش دەمرم))، ل 94.

ئەم دایکە، بە بەخێـــوکردنی کچەکەی و ئاگـــالێبوونی، دەکێشێ و ڕووبەڕووی هەمـــوو نـــاو و نـــاتۆرەیەکیش دەبێتەوە، کە بە دوایەوە هەڵیدە بەستن و چاودێریی دراوسێی خراپ و تانە و قسەی بەجێش ڕۆژانە لە بەڕانە. تەنـــانەت ئەو ژنەی، کە کـــونەکی کـــردووەتە

حەسارەکەوە و تێیدا چاودێریی هەموو خەڵك و جووڵانەوەی هەر هەنگاوێکی ئەم دایك و کچە دەکات. بۆیە هەناسەکانی ئەم کچە و هەناسەکانی دایکەك دوای مردنی مێردەکەی، دەبێت چەند گەرم و چەند جاریش ساردییی دراوسەی چێتوون و خەڵکی بیرکەر و تێنەگەیشتوو، هەناسە تەنگیان کرد بێتن؟

5- شەڕەف، چەکێکە بەدەستی پیاوەوەیە بۆ کوشتنی ژن

شەڕەف هەمیشە، لەو واتا بەرفراوانەکەی خۆی داماڵدراوە، بچووك و بەرتەسك کراوەتەوە، هەر ئەمەش زیانی زۆری بە مرۆڤ/ ژن، گەیاندووە، شەڕەف بە مانا بەرفراوانەکەی و لە کۆمەڵگەیەکی کراوە، خاوەن ئازادیی و ڕاوبۆچوونی جیاواز، بە واتای بەها، نرخ، گەورەیی و شکۆمەندیی دێت، کە بە تاکەکان دەیگەڕێننەوە. کاتێك دەڵێن: فڵان کەس، کەسێکی بەشەڕەفە، ئەمە واتە ئەو کەسە خاوەنی گەورەیی، ئازادیی و ڕووحێکی مەزنە، کە کەس پێی نەداوە، بەڵکو خۆی فەراهەمی کردووە.

بەڵام شەڕەف لە کۆمەڵگە دواکەوتووەکان و دەسەڵاتی پاتریاکی، هەمیشە بەرتەسك کراوەتەوە. ئەو مانا مرۆڤییەی شەڕەف هەیەتی، لێی ستاندراوەتەوە و مانایەکی نەرێنی لێبارکراوە. شەڕەفێك ئەوەندەی پیاو بە ناسنامە و دەسەڵاتە پاتریارکییەکەی بەکاری هێناوە، ئەوەندە هەڵوەستەیەکی مرۆڤاسای لەتەك شەڕەف نەکردووە، کە ژنی پێ نەچەوسێنێتە، بەڵکو پێچەوانە بووەتەوە. ئێستا شەڕەف بەندە بە کچێنیی و کاری زایەندیی (سێکسیی)، دوور لە نەریت و شەریعەتە ئایینییەکان. وێجا نەر ئەوەی بە ژن بە بێڕەوشتیی و شکاندنی یاسا دینییەکان سەیری دەکا، ئەوە بە ئەم، دەچنە پەراوێزی نەبوونەوە، کەچی ژن بە نەوی شەڕەفەوە دەکوژرێ و بەردبارانی دەکات، بۆیە زۆرجار تەنیا شتێك دەفریای ئەم کچ/ ژنە داماوە بێ، لە یەکەم شەوی بووکێنییدا، ئەوە دەڵێ پێك خوێنە، ((تەنیا ئەو پەڕەی سوورانە گەواهی دانایی ئێمەن و بورکانەکان ڕامانناماێن))، ل 153.

لە یەکێکی تر لە چیرۆکەکان، یادەوەریی ژنێك دەگێڕێتەوە، کە چۆن بەهۆی دەستدرێژیی نامەحرەمەوە، کە باوکی مێردەکەیەتی، لە ڕێگەی بەهەشکردنەوە زگی ژنەکە پڕدەکات، هەڕەشەشی لێدەکرێت بە ناوزڕاندن و کوشتن. بۆیە دوایی وا بەباش دەزانێت بەهۆی ئەو خۆشەویستیی و وەفایەی بە پیاوەکەی هەبووە، پێی بڵێت و ئاگاداری بکاتەوە. هەرچەندە زۆرجار لەوە دەترسێت، کە باوەڕی پێ نەکات، چونکە: ((ئاخر ئەوساش هەر لەو ئابڕووچوونەی ئێستا دەترسام بەبێ تاوان

دەیتوانی ئەوە بخاتە پاڵم))، ل 61، هەر کە پێی دەڵێت، ئیتر ئەوەی بیری لێکردبووەوە، کە پشتتێکردنی پیاوەکەی بوو و تاوانبارکردنی بە بێابڕوو، کە گوایە درۆ دەکات، منداڵەکە لە کەسێکی ترە و خیانەتی لە هاوسەرێتیی کردووە، ئەستاش دەیەوێت پاکانە بەخۆی بکات، چونکە ((پیاوان هەمیشە خۆیان لە ژنەکانیان بەڕاستتر دەزانن و ئەوەندەش ژن بێشەڕەفی خۆیان ناوزەد دەکەن، ئەوەندە کەسوکاریان نزیکترە لێیانەوە هەتا ئەو شەرەفە،....))، ل 58.

ڕاستییەکەشی ئەم ژنە هیچ تاوانێکی نییە و بێگوناهە، بەڵکو ئەوە ئاڵۆشی دڕندەیی نێرەکە، پیاوێك کە خیانەتی لە کوڕەکەی کردووە و ژنێکی بێگوناهیشی کردووەتە قوربانیی ئاڵۆشییەکەی. لەوەش زۆتر، کە هەڕەشەی کوشتنیشی لێکردووە، کە ئەگەر ئەمە ئاشکرا بکات یان ئەم کارەی لەگەڵ نەکات، ئەوە ئابڕووی دەبات و دەیکوژێت، چونکە هەمیشە شەڕەف چەکی دەستی پیاو بووە، بۆ ناو زڕاندن و ڕیسواکردنی ژن: ((لەوەش زیاتر چەقۆیەکی گەورەی لێ دەردەهێنام و دەیگوت دەتکوژم و دوایی دەڵێم شتی خراپم لێ بینیوە و لەسەر لەشفرۆشی کوشتوومە))، ل 62.

ئەمە چارەنووسی ژنێك و دوان نییە، بەدەیان و سەدان ژن، تووشی وەها ناڕەوایی و دەستدرێژییکردنەسەر بوونەتەوە و دەبنەوە. دوایش بە نێوی شەڕەف و لەشفرۆشیی دەکوژرێن.

ئەم چیرۆکە گۆرانییەکی غەمگینە. گێڕانەوەی ناڕەوایییەکە، کە ڕەوەندەکانی بە چیرۆکەوە ژیاو، حەوسەڵەی گێڕانەوەیان نییە. نامە نەگەیشتووەکانی منداڵێك دەگێڕێتەوە، کە نامە بۆ خودا دەنێرێت تا باوکی بۆ بنێرێتەوە، کەچی نازانێت ئەو باوکەی ئەوی بەناو بانگ دەکرێ، باوکی ڕاستەقینەی نییە ((… نازانی باوکی ڕاستەقینە لەگەڵ ناوی خۆیدا زنجیرەی سێیەم وەردەگرێ))، ل 62. ئەفسووس هەموو نامەکانی منداڵێك لە نەگەیشتن کاڵ دەبنەوە، منداڵێك لەو ڕۆژەوە بۆ ئەو ڕۆژ، لە چاوەڕوانیی باوکێکدایە، کە هەمیشە خۆزگە بە ئارایی خواستنیەتی لە ژیاندا. ئەمە یەکسان دەکرێت بە مەیل و خولیاکانی کچانیشمان، کە هەمیشە نامەکانیان ناگەنە جێ، کە شەڕەف هەزاران وێڵ و سەرگەردان دەکات. هەزارانیش نەشتەری شەڕەف خوێنیان دەڕژێنێ و خوێنیان دەچێتە گۆزە شکاوەکانەوە.
زۆرجار ئەم گۆرانییە هاوئاهەنگ دەبێت، لەگەڵ عەشقێکی ناکام. یانیش داوای دڵنیاییکردنەوە، لە دڵدار و نیازیەتی گۆرانیی خۆی بە بچڕێت و پێی بڵێ:
دڵنیام بکە،

چیی تر گەنمی تاڵەی قژەکانم
ڕۆژنەی ماچ تەڕیان ناکات
چونکە نیشتیمانی سەرابی رووت
خستمییە گەرووی پامیامەکەوە
پاکیزەییمی
کرد بە دەمامکی گوناه و
کچێنیمی کرد بە قەرەبرووت، ل 53.

بەڵێ نیشتیمانێك، كە مەیل و خەونی هەموو مرۆڤێكی وەك سەراب، وەك تەمێكی نەناسی زستانە، كە تەنیا هەڵدەكات، بەڵام هەرزوو لەباردەبرێن و هەم بەگەردیی هاژەی سولی بەرزی لەدەستێنن و هەمیش كچێنیی دەدزن و ئاور دەدەنە ڕووخساری فریشتەی ئاسای. ئیتر نە ماچی خۆشەویستیی، نە هەستی مرۆڤدۆستیی نییە تا بیلاوێنێتەوە. هەموو ئەمانە لەگەڵ كچێنییدا مانا دەبەخشنە خێڵ و هەرزووش بەمانایی دەبەخشنە گوناهێك، كە بێگووناهییە.

6- ژن و پێگەی سیاسییەکەی

دەسەڵاتی پاتریاکی، نەك بووە بە بنەمای سەرەكی خێڵ، بگرە ئەو دەسەڵاتە سیاسەت و جومگەكانیشی گرتووەتەوە. بە شێوەیەك كە ژنگەلێكیشی كردووەتە كەسێك كە خۆی، لە دەمولوتی پیاو هەڵبسوڕێت و لمووزی ماچ بكات. بەرگریی لە دەسەڵاتی پیاو بكات و بووەتە بەشێكی بچووكی خێڵ لەلا گەورە، بەڵام بەكارهێنراو لەلایەن بەشێكی گەورەی سیاسیی چەوسێنەرەوەی ڕەگەزی ئەم.
لە چیرۆكی “ئەو نامانەی بەر لە مردن نەخوێنرانەوە”، كە پێكهاتووە لە(6) شەش نامە، كە بۆ “دلارام” دەینێرێت.

دلارام لێرەدا دەكرێت هێما بێت بۆ هەموو ئەو پیاوانەی، كە لە دەسەڵات دان و هۆكارێكی هەرە سەرەكین لە چەوساندنەوەی ژناندا. هەڵبەت دلارام، كە خۆی بەشداریی ئەم دەسەڵاتەیە دەكرێت لە خەونی خودی چیرۆكنووسیش شتێكی تر نەبێت، كە زیاتر شیمانەی ئەوە دەكرێت چیرۆكنووس خەونی پێوە دەبینێت بۆ بوونی وەها كەسێك، كە وەڵامی پرسیارەكانی بداتەوە و دەخەمی سیاسەتێكی شەفافدایە، ئەوە وەك چیرۆكنووس دەڵێت ((چۆنە تا ئێستا بێدەنگن چۆن سیاسەت دەكەن؟))، ل 186.

دوای ئەوەی باس لە دەستەیەك دەكەن، كە دروست دەبن و هەموو شتێك بە میزی نەرینەیی خۆیان پیرۆز دەكەن، هەرچی جوانیی هەیە دەی

شێوێنن و دزە دەکەنە ئەقڵی میرەکانی شار. دیارە ئەم دەستەیە لەسەر بنەمای دۆگما و چەقبەستوو خۆیان بەرز دەکەنەوە بۆ ئاستێك، کە هەمیشە ئەم ساوەرە وەك خۆشەویست لە ئاوی مەلکانەی ئەقڵی مرۆڤی بە هزر و زۆرینەی خەڵکیدا بڵاو دەبێتەوە و گەرا دەکات.

هەر دوای ئەمە ئەم دەستەیە بەباکانە ڕەگەزی بەرانبەر دەچەوسێننەوە و ئازاریان دەدەن و ((بەباکانە پێ دەنێن بە دەی هاوڕەگەزەکانی خۆماندا))، ل 184، کار دەگاتە ئەوەی، کە تەنانەت ژنگەلەکیش، کە دوەنە ناڕازیی و چالاك دەبینران، ئەوە ئەمیش بەنی میزیان گرتووە و ملکەچی هەموو ئەو بنەما سیاسیی، ئایینیی و خێڵەکییانەن، کە بە هەیانەوە هاوڕەگەزەکەیان دەچەوسێنرێتەوە، کەچی نەك بێدەنگن، بەڵکو ئەوەی زمانی بکاتەوە ئابڕووی دەبەن و تووشی مەینەتیی، گەرمە و کێشەی زۆری دەکەن.

بۆیە گەڕان بەدوای خودا و خۆ دیتنەوە، یان ملکەچنەبوون بۆ ساوەری چەکووشی دەسەڵاتێکی فاشیل، ئەوە یان دەبێت بچیتە ژێر باڵیان، یان ئەوەتا هەمووان دەنگت لێهەڵدەبڕن و بە نەشاز، دز و بێشەڕەف تاوانبارت دەکەن و ڕووت لێهەڵدەماڵن، چونکە گەلێك لە هاوڕەگەزەکانی بەر لافاوی میزی ئەم دەستەیە کەوتوون، ڕەنگ و دەنگیان بووە بە هی ئەمان و ئەمانیش بەهەیانەوە هاوڕەگەزەکانیان پێ دەمکووت دەکەن.

ئەو دەسەڵاتە سیاسییەی، کە خشتەی کارەکانی ئەوە، ڕۆژێکی تێدا نەماوەتەوە بۆ پاکیی، جوانیی و خۆشەویستیی، چونکە تەواوی ڕۆژەکانی حەفتەیان بۆ ناشیرنییەکانی خۆیان پێ کردوون و پێیان دەکەنەوە، ئەوەتا ((شەموو: دڕینی سکی کچۆڵەیەك کە بۆ ناوی عەشقەوە لە خشتە براوە، یەکشەمە: لە بەردەم ئێوارە هاتنی بێوەژنێکدا ڕشانەوەی گورگێکی برسی ئێوارەکەی ڕەش داگەڕاندبوو، دووشەمە: دایکی شەهیدێك پەنجەرەکانی پاشگەزبوونەوەی بەڕوودا دەخرێتە سەرپشت، سێشەمە: گەڕانەوەی چیرۆکی نیفاق و داستانیکارەکتەرییەتیی دەستکرد بۆ ڕیزی کەنیزك، چوارشەم: چەند تێکۆشەرێکی مۆدێرن لەسەر ژمارەی مەعشووقەکانیان بەشەڕ دێن، لە یەکەم پێنجشەمە سەرەتاییتانەوە هەتا دوا پێنجشەمە ئەم وشەیە کارەکتەرێکی دەڕاوتان قیڕەی هەموو بەقێ بەزیوەکانتانی لەگەڵدا تاقی کردمەوە هەتا گەنجیەتیی سەربەڕاوم دابەش بکات بەسەر سمکۆڵانی ئەسپەکانی عەشیرەتاندا))، ل 186.

بۆیە پرسیاری کارەکتەر، پرسیاری ژنگەلەکە، تەواوی ناڕەوایییەکان،

کە دەرهەق ژن کراون، ئەوە دەرهەقی کارەکتەریش کراون و ڕووحی مرۆڤانەکەی ئەمیان ئازارداوە. بۆیە بە چاوێك، کە پڕەشییەکی گەورە دەبینرێت لە گلێنەکانیدا، دەپرسێت و بە تەوسەوە یەژێ: کام ڕۆژتان ماوەتەوە، کە خشتەی کارەکانتانی لێدابنێن، چونکە ئەوەتا هەموو ڕۆژەکانتان بە چەوساندنەوە، کوشتن، لەچاڵنان، بێوەژنکردن و تازیەبارکردن، پڕکردووەتەوە.

هەر ئەمەیشە، کە وا دەکات کارەکتەر حەز بە گەورەبوونی "دلارام" نەکات و هەر بە بچووکی بمابایەوە لای جوانتر دەبوو، چونکە چی پیاو هەیە، ئەوە ڕۆژێك لە ڕۆژان منداڵێکی بێگەرد بووە، کەچی گەورەبوون ئەمی کردووە بە پیاوێکی ترسناك و چەوسێنەرەوە، ((چەندم پێ خۆش دەبوو منداڵێکی منداڵ بوویتایە، نەك منداڵێکی گەورە، چەند لە گەورەبوونت دەترسم. چونکە دەزانم ئەو جۆرە منداڵییە دەتکات بە گەورەیەکی ترسناك))، ل 186.

دوو تێڕوانینمان لەمەڕ دلارام خستنە ڕوو، تێڕوانینی سێیەممان لەمەی سەرەوە هەڵدەهێنجین، کە ئاوڕ لەو فەرهەنگە باوە کۆنەی نێو کۆمەڵگەی کوردیی دەداتەوە، کە سەبارەت بە لەدایکبوونی منداڵەی کوڕ هەیانە، کە هەمیشە وەك پیرۆزییەك سەیر دەکرێت. کەچی بە کچ پێچەوانە دەبێتەوە، کە کچ مایەی شووم و نەگریسییە. بۆیە هەر ئەو منداڵە کوڕە، کە لەنێو فەرهەنگێکی باوك سالاردا چاو دەکاتەوە، ئەوە کاریگەریی ژینگە و خێزانەکە بەسەریەوە گەشە دەکات. دواییش خۆی دەبێتە پیاوێك، کە دەیەوێت نەك چارەنووسی خۆی، بەڵکو هی ژنیش دیاری بکات. لەبەرەوە چیرۆکنووس ترسی ئا لەم گەورەبوونەیە هەیە و ناکرێت نەڕیانەش لەم گەورەبوونە سامناکە، ترس هەن، بە بەشەکەی تری ژیان و ژین نەهێنێت، کە ژنە.

7- ڕەنگدانەوەی ستەمکردن لە ژن

شکۆ هەمیشە پیاو لە خۆی مارە بڕیوە. بۆیە لەو کاتەوەی شکۆ لە ڕەگەزی بەرانبەر دەستێندرێت و پێی نادرێت، ئەوە خودی ئەم ڕەگەزە کە ژنە، مەحکوم بە کۆیلەیی و مەحکوم بە تاوانی بوون دەکرێت. هەر ئەم ژنە مەحکومکراوەیە، کە لە جیاتی ئەوەی باوەشی پێدا بکرێت و شکۆمەندیی و میهرەبانییە سروشتییەکەی لەبەرچاو بگیرێت، ئەوە خراوەتە ژێر باری قورس، ئەشکەنجە، ئازار و قامچی پیاو.

هەڵبەتە ستەمکردن هەر تەنێ نەبەستراوەتەوە بە سووچی ماڵەوە، زیندانییکردن و لێستاندنەوەی گەلێك لە مافەکانی ژیانی مرۆڤ/ ژن.

بەڵکو ستەمکردنی پیاو لە ژن، ئەمەش زۆرتر بووەتەوە، کە چووەتە لایەنی لەشی ژنەوە و ئەم ستەم و زووڵمکردنە لەسەر ژن لە لەشە و خۆدامرکاندنەوەی پیاویش بۆ ئەندامەکانی لەشی ژن دەگۆڕێتەوە، کە پیاو وەك چێژ و خۆدامرکاندنەوەی ئارەزووی زایەندیی، خۆی لە ژن نزیك دەکاتەوە، بەڵام بۆ جیاوازتر لە ژیانی بەری. کە هەوڵدەدات لەوەوە ئارەزووە زایەندییەکەی خۆی دابمرکێنێتەوە و لەگەڵیدا ڕابوێرێت و کات بەسەر ببات. تەنانەت بۆ مەیل و تێرکردنی ئارەزووەکانی و کات بەسەربردن، ئەوە کار گەیشتووەتە فریودانی ژنی هاوسەردار، یان دوای هاوسەرگریی کردن، لە پێوەندیی بەستندایە لەگەڵ ژنانی تر. ئەمەش بۆ ژنەکەی خۆی بەشیاوی نازانێت. تەنانەت ژن وەك هەڵوەستوەرگرتنیشی لەبەردەم وەها کارێکدا، کە مێردەکەی دەیکات. ((پیاوێك لە بازاڕی گەوادەکاندا لە قوژبنی تاریکییەوە، فریوی ژنی هاوسەرداری دەدا بۆ خیانەتی هاوسەری))، ل 8.

هەموو ئەمەیش ستەمکردنە لە ژن، بۆیە ئەمەش چەوساندنەوەی ژن لە لەشیدا وێنا بووەتەوە و زۆرتر دەیچەوسێنێتەوە. ئەمەش لەوەی کە پیاو بە سۆز نیشان بدرێت، ئەوە هەر ژن دووچاری دەبێتەوە و کەم سەیرکردنیشی لەم ڕوانگە کۆنەی پیاوەوە بۆ ماوەتەوە کە ژن سۆزدارترە.

هەڵبەتە بۆ ئەمەش هەمیشە پیاو دەمامکی پێشیوە و ڕووی ڕاستەقینەی خۆی هەرگیز وەك ئەوەی، کە هەیە پێشان نەداوە. بۆیە هەمیشە ژن لەم تاوان ئەنجامدانەی پیاودا، قوربانی بێگەردیی و بێگوناهیی خۆی بووە، بۆیە ئەم ئاڵۆشییەی پیاو هەیەتی، بووەتە هۆکارێکی هەرە سامناك لە کولتووری کوردییدا، ناپاکی کردنی پیاو، لەوەوە دزە دەکاتە نێو بێگەردییەك کە خودی دەسەڵاتی پاتریاکی ڕێگر بووە لە تێکەڵبوونی ڕەگەزیی، کە وایکردووە متمانە بە هەموو ڕاستییەکی درۆ بکات و وشیارییەکی کەمتریشی هەبێت لە ڕەگەزەکەیتر.

سەرەڕای ئەمە نەبوونی ڕۆشنبیرییەکی خێزانداریی و زایەندیی. ئەوەی دەشمێنێتەوە لەو سەرەڕۆیییەی کە پیاو دەیکات، شێواندن و نواندنی بێوەفاییەکە، کە ژنانمان مینا کوڵوکەی تەرزە لێدراو، تەمەنیان هەمیشە لە ئەفسانەکانی پرۆمیسەس و داستانی” ئۆدیسە و ئەلیادە”ی هۆمیرۆسەوە، بە پێوە لکاندنەوەی تاوانێکی تر لە گێژاوێکدایە، کە تێیدا ژن وەك هۆکاری هەموو شوومی و شەڕێك نیشان دەدات. بۆیە ڕازیبوون بەشی ئەوە بەوەندەی کە هەیە و پێی ڕەوا بیندراوە، ئیتر دەبێ بڵێت: ((ئەمەی قەیرە کچانی قەدەر، هەردەم ئەفسانەی فرمێسك بە گوڵەکانی ماچ دەسپێرین))، ل 52.

بۆیە گۆکردنی “قەیرە” لە دەمی کارەکتەر، دەرەنجامی ڕەشبینییەکی تاکۆتا، بۆننەکردن و شیمانەنەکردنی هەڵوێستێکی مرۆڤیانەیە لە پیاوێك، کە هەمیشە سەنگی خۆی بۆ کەمسەیرکردنی ژن و چاوتێبڕینی وەك چێژ و دامرکاندنەوەی ئارەزوو، شکاندووه‌تەوە. ((لەگەڵ ئەوەی ژیان بەبێ ژن نابێت، بەڵام ژیانێکی سەرفراز و مانداریش لەگەڵ ژنێك جێگای باس نابێت کە تا ئەو ڕادەیە بچووك و سووککراوە))(2)، بۆیە ڕێزگرتنی ژن، لەلای پیاوەوە ئاماژەکردنێك دەبێ، بۆ خۆشویستنی ژن و خۆشویستنی ژیان. ژیانێك کە هەر لە سەردەمە کۆنینەکانەوە بووژانەوەی خاك و زیندووبوونەوە و چرۆکردنی سروشت، وایکردووە بە دایك بچوێنرێت. لەم دیتگەیەوە مانایەکی قووڵ هەڵدەمژین کە: بوونی سروشتی دایك، بوونی بنەڕەتی سروشت و ژیانە، چونکە خودی دایك (ژن) ئەم بوونە موفەڕك و پیرۆز دەکات.

8- ماسکی پیاو هۆکاری فەرهەنگی داخراوە؟

ا- چیرۆکی “کچە ئازادەکە”

فەرهەنگی داخراو، هەمیشە سەر ب□ زوورە بێدەنگەکان و کۆڵانە بێ جمەکاندا دەکات. فەراهەمی کەشێکە، کە هەمیشە چاوی ئەم، چاوی گشت تاکەکانە. دەبێت لە چاوی ئەمەوە خەڵك سەیری خۆی و دەوروبەری خۆی بکات، چونکە هەمیشە باوك و دایك {دایکی دروستکراوی دەسەڵاتی پاتریاکی}، بە گوێچکەی تاك بەتاکدا دەچرپێنن، وەك ئەوەی ئەحلام مەنسوور دەڵێت: ((هەمیشە دایکم پێم دەڵێ وەکو خەڵکی رەفتار بکەم))(3)، لە وەها دۆخێکیشدا ژن/ کچ، هەمیشە بەهۆی ئەو نەریتە ڕیشە داکوتاو و دەقگرتووە، دەکرێت بە کۆیلە و قووربانی سەرەکیش هەر خۆی/ ژن دەبێت.

بۆیە لە چیرۆکی “کچە ئازادەکە”، کە کچێکی ڕۆژهەڵاتییە و لە ڕۆژهەڵاتی نەریتیی ژیاوە، لەم چیرۆکەدا کاره‌کته‌ر داوای یاخیبوون دەکات. یەکسانیی و ژن دەکاتە لەرە و لە بێدەنگیدا نەوای دەنگێکی یاخیی و خودێك دەبیسترێت. جاڕ دەدات و هاوارێك، کە ماسوولکەکان وێك دێنێتەوە.
بەڵام ئەم کاره‌کته‌رە نەك هەر لەلای پیاوانەوە، بەڵکو لە لایەن خودی ژنان خۆیانەوە، دەدرێتە بەر نەشتەر و پلار، چونکە ئەم، ڕچەی نەریتی شکاندووە و لە یاسای خێڵ هەڵقریوەتەوە، بۆیە ((لە ڕۆژێکی ژنان‌دا کۆمەڵێك لە ژنان بە ژنێکی ناعادەتی ناوزەدیان کرد و تاوانی دابونەریت شکاندنیان دایە پاڵی گوایە ئەو یەکسانییەی ئەو داوای دەکات بۆ ئەوان زۆرە))، ل 160.

ئەم کچە، دژی کۆنپەرست، مرۆڤکوژ و تەسکبینەکانە، نزا و هاواری، لە گەواڵەیەکی سەرکەشانەدا دەبن و ئاوێزانی هەستێکی مرۆڤدۆستانە دەبن، کە هەمیشە پەنجەی هێواشییەك و نەرمونییانییەکی خوداژنانە، لەسەر ژێکان سەمایانە و سەر لە ماڵی یەکسانیی هەڵدەسوون.

بەڵام ((بەبەهانەی ئەوەی گوایە چەندین ساڵ پێش گەلەکەی خۆی کەوتووە و لەگەڵ ڕەوتی پێشکەوتنی مێژووی نەتەوەکەیدا ناڕوات، هاوار دەکات دەست دەخرێتە گەرووی، سەربەرز دەکاتەوە دەدرێت بەسەریدا، هەنگاو دەنێت قاچی دەکرێت بە داوادا. بەر نەفرەتی مینبەرەکانی دەخەن. گوایە ئەو پێشکەوتنەی ئەو لە نەتەوە رۆئاوایە کافرەکانەوە وەرگیراوە))، ل161.
فەرهەنگی داخراو، بە ڕووی هەموو شتێکی نوێ، دەنگێکی ئازاددا ه□□□د□شاخێت و ڕووبەڕووی دەبێتەوە. هەرگیز نابێتە لەنگەر بۆ هەرسکردنی نوێ. فەرهەنگی خێڵ، هەرگیز خوازیاری ئاشنایەتییی و تێکەڵبوونی لەگەڵ فەرهەنگێکی تر نییە. بۆیە هەر دەنگێکی لەخۆی جیاواز دەداتە بەر نەشتەر. هەر ک□س□□کی لەخۆشی، کە بانگ بۆ یەکسانیی و ئازادیی بدات، تاوانباری دەکات و بە هەڵگەڕاوە، لەدین دەرچوو، ناوی دەبات، کە هۆگر بە پێشکەوتنی نەتەوە ڕۆژاوایییە کافرەکان بووە.

دواجار کاره‌کته‌ر، ڕووکردنە دەرەو□ ه□□□د□بژێرێت، لەو فەرهەنگە دەربازی نابێت، بەڵکو لەو فەرهەنگە هەڵدێت، کە یەکسانیی و پێشکەوتن ناخوازێت. هەنگاوەکان لە وڵاتێکدا دەیگیرسێننەوە، کە گوایە تێیدا پێی دەوترێت ((هەموو بۆچوونەکانت پەسندن. وڵاتی ئەو یەکسانی و ئازادییە کە باسی دەکەیت، فەرموو ئەوە دیمەنی شیرینی دەریا کە هەمیشە بە ئاواتییەوەیت. د□ب□ر□تە سەر دەریا و مەلەوانگەیەکی تێکەڵاو، وەکو هێشووە ترێ پیاوان و ژنانی ڕووتی بەیەکسانی لێ هەڵنیشتووە))، ل 161.

گرفتی سەرەکیی لەم چیرۆکە و لە گەنجانماندا ئەوەیە، کە لەجیاتی بەڕه‌نگاریی: هەڵهاتن و ڕووکردنە دەرەوە هەڵدەبژێرن، ئەمەش پێوەندیی بە ڕووحێکی تەنبەڵ و ترسەنۆکەوە هەیە، چونکە مرۆڤ دەبێت بە خواستێکی بەهێز سەنگەر بگرێت و ئەحلام ئاسا بیر لە ناوزڕاندن و ژیانێکی ڕازاوە نەکاتەوە. کوا ڕچەشکاندن، بێبەهاییکردنی بەهاکان و شەڕی کۆنخوازیی، ڕووحی مرۆڤی هەڵاتوو، له کاتێکدا، کە هەمیشە لە ڕاکردندایە. مرۆڤی هەڵاتوو بەدوای هیچەوە نییە، نە خەونی هەیە، نە بە خۆی دەگات وەك ناسین. هەڵاتوو دەبێت تا پەسڵان دەست بە سەریەوە بگرێت. له ده‌مێکدا زەمینە بۆ وێرانکاریی لە وڵاتدایە.

لە هەر وڵاتێك زێتر، ئەم زەمینەیە لێرە سازاوە و دەبینرێت.

کارەکتەر لەوێش هەم دیسان، کە گوایە بەهەشتە و ئازادیی و ماف هەیە، بەڵام هەر زوو دەبێتە مایەی پێکەنین و گاڵتەپێکردنی ئەو ژن و پیاوانەی لە ئاوی دەریادان، کاتێك شەرم دایدەگرێت، چونکە ئەو لە فەرهەنگێکی کراوەدا نەهاتووەتە ئەو وڵاتەوە، بۆیە ((ناچار دەبێت، لەجیاتیی مایو (سترێج) و تیشەرتێك لەبەر دەکات بۆ ناو مەلەوانگە))، ل 161، جارێکی تر هەندەی دیکە شەرم دایدەگرێت و کاتێکیش لە ئاوەکەدایە نزیك بە خنکان دەبێت. ئیتر ئەم خنکانەش دەبێتە خنکانی ڕاستەقینە، دەرەنجامی ئەمەش هەر ئەو پێکەنینە و گاڵتەپێهاتنەی هاوڕێیە نوێیەکانی بوو، کە گوێبیستی ئەوە دەبێت پێی دەڵێن ((ئەم دواکەوتووە داوای یەکسانی دەکات، کە خۆی لە ناو یەکسانیدا جێگەی نابێتەوە؟)) ل 162، ئەمەش کاتێك قووڵتر دەبێتەوە، کە زۆر ڕەگەز پەرستانە دەڵێن: ((بابە ئەمانە بەسەد ساڵی تر ناگەن بەشارستانییەتی ئێمە، هەتا دوێنێ بەشاخەوە بوون)) ل162.

ئەورووپاییەکان بۆ ئەوەی ئازاد بژین، هەڵنەهاتن، بەڵکو لەو زەمینەیەی بۆ گۆڕانکاریی دەبینرا، یاخی بوون و بەڕەنگارییان نواند. بەڵێ، شەڕی ئایندە بۆ هەڵهاتن/هەڵهاتووان ناکرێت.
دوای ئەمە کارەکتەر، لەگەڵ دوو هاوڕێ، ڕوو دەکەنە کافتریایەك، کە لەوێ یەکترناسین لەگەڵ کۆمەڵێك کەس دەکەن، کە بۆ یاخی و ئازاد ناسراون. دوای ئەمە یەکێکیان جگەرەیەکی پێشکەش دەکات، بەڵام ئەم سوپاسی دەکات، چونکە جگەرە ناکێشێت و سروشتی ئەوە. دوای ئەوە خزمەتگوزارەکە فەرموویان لێدەکات، کە ((هەریەکەیان داوای بیرەیەکی کرد و ئەویش داوای شەربەتێکی پرتەقاڵی کرد))، ل 162، بۆیە ئەمان ئەم هەڵوێستەی ئەو بە نەشیاو دەزانن و پێی دەڵێن: کە تۆ کەسێکی ڕۆشنبیر بیت و شەرمە هەر لەگەڵ شەربەتدا بیت.
چیرۆکنووس لەم وێنەیەدا وێنەی ئەو جۆرە ڕۆشنبیرانەی ئەوەشمان بۆ دەکێشێت، کە جۆرە ڕۆشنبیرەکانی ئەوەش، مەرج نییە هەموویان کەسانی تێگەیشتوو و مرۆڤدۆست بن، بەڵکو کاتێ کارەکتەر هەر کە داوای شەربەت دەکات، ئەوان وەك جنێویان پێدرابێت، دەتەقنەوە، کە بۆچی داوای شەراب ناکات.

ئا هەر لەوە کە سەر بەرز دەکاتەوە، چاوی دەنیشێتە سەر ژنێکی باڵاپۆشی چارشێو بەسەر، کە بەرانبەری دانیشتووە و تاوناتاوێك، چەمکی پێچەی لادەدات و پێکەکەی هەڵدەدات. بۆیە سەری سووڕ دەمێنێت و لەبەر خۆیەوە دەڵێت ((ئای خۆ لای ئەمە تەنیا باسی ئەم دیمەنەش

بکەین بۆ چاوی خۆت بینیوتە، بەیاری کوشتنت دەدرێ، سەیرە من داوای ئازادی بۆ ئەو دەکەم، کەچی ئەو لە من ئازادتر و ئازاتریشە))، ل 163.

دوای ئەم گفتوگۆیە، بابەتێکی تر قسەی دەربارە دەکرێت، ئەمیش خۆشەویستییە، کە هەریەکەیان باسی ژیانی خۆشەویستیی و پەیوەندیی خۆیان دەگەڵ دڵدارەکانیان دەکەن. کاتێکیش ڕووی دەمیان دەکەنە کارەکتەرەکە ((ئەی تۆ باسی چی خۆتمان بۆ دەکەیت، باسی خۆشەویستیی ڕاستەقینەکان، یان کاتییەکان؟))، 163. بەڵام ئەوە دەیوروژێنێت و دەڵێت: لە فەرهەنگی ڕۆژهەڵاتدا، ڕاستەقینە قەدەغەیە، چجای ئەوەی کاتییەکان.

ڕاستییەکانیش سنگت دەکەنە نیشانەی گوللە. ئەوە کاتیی هەر مەپرسە، لە پێواردایە، تاوانەکە مایە بە لێخۆشبوون نییە، تا من ئەزموونی بکەم. بۆیە پیاوێکی دانیشتووی نێو گفتوگۆکە، لە هەموویان پیرتر، پێی دەڵێت ((بۆ کچم تۆش وەکو هەموو مرۆڤێکی تر مرۆڤ نیت))، ل 163، بۆیە بە چاوی پڕ ئەسرین و دنیایەك پەرێشیی و غەمەوە، پێی دەڵێت: ((بەڵێ مرۆڤم… مرۆڤێکی لەوانەو لە نەخەرەکانی ڕۆژهەڵات، مرۆڤێکم ڕەهەندی ڕوانینەکانم پێ کراوە لە ڕشانەوەی کەسانێك کە لە دەرزەمانەوە تاوانباری مێژووی مرۆڤن))، ل 164.

ڕۆژهەڵاتێك هەمیشە دەنگ و ڕەنگی ژنانی، لەپشت پیاوەوە دەبیسترێت و دەبینرێت. ژن لە زمانی خۆیەوە نا، بەڵکو لە زمانی ڕەگەزی نێر/پیاوەوە گوزارشتی لێکراوە و وێناکراوە، کە دەبێت چی بکات و چۆنیش بیکات، ئەمە هەر پیاو بڕیاردەدات و داردەستەکە هەر لە دەستی ئەمدایە. ئەو ئەمەی، کە شکۆی پیاوی پێناس دەکرێت.

ب- چیرۆکی ژنەکانی ژەنەڕاڵ

چیرۆکی ژەنەڕاڵ، چیرۆکەکە کار لەسەر ڕووهەڵماڵینی دەمامکی پیاوێك دەکات، کە چۆن بۆ ئارەزووەکانی فریوی کچێك دەدات، باسی خۆشویستن، عەشق و بەدەسووتانی خۆی، بۆ کچە دەکات. ژەنەڕاڵێك، کە کۆشکە سپییەکەی، لە ژنگەلێك بۆ ئارەزووەکانی، کە وەها سەیری ژن دەکات، کە ژن جگە بۆ ئارەزووە زایەندییەکەی و کات بەسەر بردن هیچی تر نییە، پڕ کردووە. ((کانی هەر یەك جار خۆشە ئاوی لێ بخۆیتەوە… بەڵام من وەکو وتوویانە" کانییەك ئاوت لێخواردەوە بەردی تێ مەگرە" بەوەفا دەبم بەرامبەریان و لە ساختمانەکەدا کاریان بۆ دابین دەکەم، بەردیان تێ ناگرم))، ل 133. ڕۆژانێك ئەم دەنگە ((چەندین

جار بسرپی خشویستی و ب ئاکام گیشتن و دسزی د و درروونی ئمی پ کردبوو ئو دنگ دلر ل ب هوستیی مرۋکاندا باسی جورئتی دکرد و ل خیانتدا باسی پاکی دکرد))، ل133.
بام، ک وک پشتر هرزووو ب چاووانیی کردن ب دیداری، دکرای ژوورو. ئو ئستا ئم درگی بوودا داخراو. ئیتر ژنا بکامی دی خی گیشتوو و ئارزووی ل شکاو. هرگیز ئو ژنا نیی، ک پشتر ((چندین خشم ئوی بگوی مندا داو))، ل 134. بی گومانی ئو دکات، ک هنگ ئو دنگی ل ژوورو دت ئم نبت ((ئگر ئو بوای ئستا هر بزانینی ک من لرم خرا دیکردم ژوورو و قسی خم لگ دکرد… یا هیچ نبی ک دیزانی من گوم لیی هرگیز وا توندوتیژ خی پشان ندا، هر بو ناسکی جارام دجووایو))، ل134، ئیتر میلی مریشککی تر دکات.

ئم ژنا ببوو نموونیی و ژناك دلر و مرقدست، بشویك ک ((ل هموو کس بگردتر بت مرقتر بت بوشتر و ب هوستر و ئاشتیخوازتر بت))، ل 134، ک خشویستییکی وایلکردبوو، ک خودی خیشی نبینت تنیا و تنیا ئو ببینت. خشویستییك، ک وها برپرچی هر قس و قسککیشی ددایو، ک درباری ئو/ژنا، دکران، ئم نمایشش درژ دکشت تا ئو ژی، ل دستبازیی و گرموگوی ماچدا، ژنا دیداتی بر زلل، ن یکیان و ن دووان.

سرتا واهست دکات زللی خشویستیی و گاتی دگ دکات، بام تا ئازاری لهدستنت و تنانت بر دم و چاویشی دکشت، هر ئم نا بکو چی وشی ناشیرینیش هی پی دت: ((هیچ و پووچ، بناموس، سزانی))، ل 135.
ک تا ئو کات هیچ کسك، وها وشیکی پ نگووتوو. لپ هموو شتکان ئاوژوو دبنو و ونی استی خ وردگرنو. ژنایش، ل پیاوکی خویست، چوسنر و مشك پووچ، تای ترازوویك داگیر ناکات. ب وشگلی وك: هیچ و پووچ، بناموس و سزانیی، ئم وشانن، ک ل بازای دمقرباغییی پیاودا، ئم ب ناشیرینکردن، ناوزاندن و کمسیرکردنی ژن، ئاووسن ب ژان هزاران جار بیستنویان، ک پیاو وك پاکانیك ب خودی خی و چکی برگرییی دینیی، سیاسیی، ئابووریی و مرۋبوون شکمندکی، خی پ دکتو. ژنیش هدداتی دزخك، ک هر پیاو دروستی کردوو.

بۆیە هەر دوای هەڵمژینی جوانیی و پێژمووردەکردنی خونچەی، دوای تێربوون و وەڕسبوون لێی، دوای سووکایەتیی پێکردن و جنێو پێدان، نەك هەر خۆرا دەری دەکاتە دەرەوە، بەڵکو هەڕەشەشی لێدەکات ((خۆرا بڕۆ دەرێ با بەفیشەکێ کاسەی سەرت لێ نەکەمەوە))، ل 135.
ئایە کەسێك شەڕ و فیشەك، چەك و سووکتەماشاکردنی ژن گەورەی کرد بێت، لە مانای خۆشەویستی و عەشق دەگات؟!
((ژن بوو بەوەی لە پیاو بدات))، ل135. کەی گوێ لە دەنگی ناوەوەی دەگرێت؟! کەی کەی. ئیتر ئەم ژەنەڕاڵە، ژەنەڕاڵی شەڕە دۆڕاوەکانە، ئەو شەڕانەی مێژووێکی بێ ناسکردنی مرۆڤبوون بە مرۆڤی نەبەخشیووە.
چونکە ژەنەڕاڵە لە کڵپە و بڵێسەی ئەوین ناگات. تێگەیشتنی نییە لە مستەکۆڵە و زللە خۆشەویستییەکانی دەبەر. تەنیا دامرکاندنەوەی دەوێت و تێربوون.

بۆیە کچە/ کارەکتەر، پێی دەڵێت: ((جەنەڕاڵە تۆ بەردەوام خەت بەبراوە دەزانیت، بەڵام دەبێ ڕۆژێ ئەوەت تێ بگەینم کە تۆ براوەی شەڕێکی دۆڕاویت))، ل 136، ئەوەی تۆ شەڕی بۆ دەکەیت، ئەوەی بۆی ژیاویت، ئەوەی خۆت پێی ناسکردووە، ئەوە ڕۆژێك ئەوەت پێشان دەدەم، کە چەندە مایەی پێکەنین و گاڵتەجاڕی دەم گەمەیەك بوویت، کە هەر لە زووەوە بە وەدەرنانی تۆ ئاشنا بووە. چونکە ((لە شەڕەکاندا فرمێسکی ژن و خوێنی پیاو هیچ بەها و نرخێکی نییە))، ل 136. ئەمە دەبێتە ڕووبەڕووبوونەوەیەك لەسەر بوون و ماف. بوون و خودێکی ڕەسەن، چونکە پیاو وەچەی دوای شەڕە دۆڕاوەکانە. لە تۆڵەی دۆڕان بەدرێژایی مێژوو، دەیەوێت کەماسییەکانی خۆی بە ژن پڕ بکاتەوە و شوورەییەکانی بەژن بسپێرێت.

ئەمەش کاتێك بە ژەنەڕاڵە دەردەکەوێت و ئاشکرا دەبێت ((کە هەستت بەوە کرد فرمێسکی ئەمە بەرامبەر خوێنی ئەوەیە ئەوکات دەزانیت براوەیەکی دۆڕاویت))، ل 136، ژەنەڕاڵ شەڕە وایکردووە هەرگیز تۆ خۆت نەناسیت. شەڕی تۆ لە پێناو بێبەهاکانە و شەڕکردنە لە پێناو هیچ. بۆیە شتێك دەستبەرت کرد بێت، خۆشاردنەوە و نیشانەدانی ڕووی ڕاستەقینەتە. نیشانەدانی ڕووی ڕاستەقینەش، لە دۆڕان و نشووستییەکانەوە فێر بوویت، کە هەمیشە دۆڕاو سوود لە متمانە وەردەگرێت و لە مامەڵەی باش و خۆشەویستی ناگات. بۆیە هەمیشە ترسنۆکانە لە پشتەوەڕا هێرش دەبات.

دەرکەوتەی چیرۆکەکە:

ژەنەڕاڵە، یەکسانە بە پیاوانێك دوای شەڕێکی دۆڕاو. شەڕیش

پاشماوەکەی کەسانێکی نەخۆشە.
کچە هەڵخەڵەتێنراوەکە، یەکسانە بە کچانی وڵات، کە بوونەتە قووربانیی نەخۆشیی پیاوانێك، که شێت لە هەموو بەها ڕەوشتییە مرۆڤییەکان دایماڵیوون.

وێنەی ژن، لە تێگەیشتنە تەسکبین و کوێرانەکەی ژەنەڕاڵەوە:

دوای تێربوونی ژەنەڕاڵ و دەرکەوتنی ڕووی ڕاستەقینەی بۆ کچەکە، کە بۆی دەردەکەوێت ژەنەڕاڵ تەنیا بۆ کاتبەسەربردن و ڕابواردن دەگەڕێیدا بووە، هەرگیزاو هەرگیز وەك مرۆڤیش سەیری نەکردووە، تەنانەت وەك (مریشك) چاو دە ژن دەبڕێت و سەیری کچەی کردووە ((ئەمەش هەر پاشماوەی خەمە بیگەیەنن بە تەویلەکان، خەتان دەزانن ئەمساڵ هەموو کەڵەشێرەکانم پاش ئەوەی لە شێتی کەڵەشێردا دەدەڕان خەساند و مریشکەکانیش نیوەیان بەدەردی دەڵوە مردار بوونەوە و ئەوانی تریش لەبەر ئەوەی لە کەوتن یاخی بووبوون سەرم بڕین، بەڵێ ئێستا ئەو تەویلانەم بە ئەوەمانانە هەتا لەسەر ئەو هێلکە ماوانە بنیشن و هەڵیان بهێنن))، ل 137.

تێگەیشتنی ژەنەڕاڵ وایە، کە دەبێت ژن لە کونجی ماڵەوەدا بێت. کار بکات و خزمەت پێشکەش بە پیاو بکات، ئەو پیاوەی وەك کەڵەشێر، لەگەڵ چەندین ژنە و خۆی تێر دەکات و ڕادەبوێرێت. له ڕوانگەی ژەنەڕاڵ/ کۆمەڵگەی کوردیی ئەرکی ژن ئەوەیە، کە ئارەزووی ژەنەڕاڵ/پیاو تێر بکات. ئەمە هەر وەك کەڵەشێر، کە لەدەوری چەندین مریشك هەڵدەسووڕێت.
ئەمە بەدیوێکی تر، ژەنەڕاڵ ماف بەخۆی دەدات، هەر وەك کەڵەشێر دەگەڵ ژندا بێت، چونکە لە کۆمەڵگەی ڕۆژهەڵاتی ئیسلامییدا، پیاو بۆی هەیە تا چوار ژن بێنێت و چێژیان لێببینێت.

لە لایەکی تریشەوە، ژەنەڕاڵ هەر تەنیا ئەو ژنانەی بۆ تێرکردنی غەریزە زایەندییەکەی نییە، بەڵکو دەیەوێت لە ڕووی ئابوورییشەوە سوود لە ژن ببینێت ((دەمەوێ سوود لە ئەوە وەرگرم بۆ ئابووری وڵات))، ل137.

ج- وەرە پێکەوە سەما بکەین

ئەم چیرۆکە، گێڕانەوەی پەیوەندیی خۆشەویستیی ژنێکە لەگەڵ پیاوێك. سەرەتای دەستپێکردنی گێڕانەوەش لە فێستیڤاڵی گوڵ و خۆشەویستیدایە. کاتێك ژنێکی پرچ سپی، سەروو پەنجا ساڵ، لەبیدە پرسێت شەوەت نامە نییە. ئەم ژنە خوشکی ئازادە، بەنەوی بەهە

و چاوی بە مینا دەكەوێت. ئەمە دوای لەكدابڕانی سی ساڵەی مینا لە ئازاد. دوای گفتوگۆ، بە فلاشباك باسی منداڵیی، زانستگە و خۆشویستنی مینا و ئازاد دەكرێت. دوایی كەسێتی ئازاد وەك پیاوێك، كە مینا كوێرانە و شێتانە بە دڵ و گیان ئازادی خۆش دەویست، دەردەكەوێ.

وەك لە دوایی كە مینا ئیمەیڵێكی بۆ دەنێرێت و بە ناوێكی خوازراو قسەی لەگەڵ دەكات، ئەوە ئەم پیاوە كە دوای سی ساڵ لێكجوودابوونەوە و ژیان بردنەسەر لە دەرەوەی وڵات، ئەوە هێشتا ئەو دەمامكەی لە ڕوو لانەداوە. پیاوێكی ئازاد و پێشكەوتوو خۆی نیشاندەدات، بەڵام لە ڕاستیدا، پیاوێكە وابەستە بە فەرهەنگی داخراو. گوایە پیاوێكە باس لە ئازادیی ژنی وڵاتی خۆی دەكات، بەڵام ڕازی نییە و كراوە نییە سەما لەگەڵ خۆشەویستەكەی خۆی بكات. چونكە هەر خۆشەویستی مینا وایكرد، كە داوا لە ئازاد بكات ئاهەنگێك لە ڕۆژی خۆشەویستیدا بكەن. سەما و دەستلەملان، ئاوێزانبوونی گیان و لەدایكبوونەوە، سەما گیان بەبەر دە[illegible] مردووەكاندا دەكاتەوە و جارێكی تر بەرەو ژیانێكی ئازاد و دوور لەو ژیربەژییە باوەی مێگەل تێیدا دەژێت.

بە[illegible] كاتێك لەو ئاهەنگەدا، كە پۆلێك لە هاوڕێ مەسیحییەكانیان داوەت كردووە، ئەمەش بەو هۆكارەی، كە ئەوان كراوەترن و (خەڵكی خۆیان) كەمیان دەزانن ڤالەنتاین مانای چییە؟ داوای ئەم ئاهەنگەی كردووە، بە[illegible] كاتێك كەس بەسەر كورسییەكانەوە نییە، میناش دەیەوێت تەنوویەتی گیان بشكێنێ و خۆشەویستییی خۆی بۆ ئازاد دەربڕێت، داوای لێدەكات كە پێكەوە سەما بكەن، بەڵام ئازاد هەر زوو هەڵدەداتێ ((شێت بوویت، تۆ ژنێكی ئابڕوومەند نیت، چۆن ڕێگەت دەدەم سمت و كەفەڵ بادەیت بۆ ئەو هەمووە پیاو))، ل 33. بەڵام مینا گفتوگۆی لەگەڵ دەكات و پێی دەڵێت، ئەگەر ئا ئەم جۆرە ناوەڕۆكە و بیرك[illegible]ییە، ئەم داخراویی و دەمامكەت هەبوو، یان پێم دەوتیت بۆچی ئەم هەمووە خۆنوواندن و تەماشاكردنە، لەپای چی؟ ئەوە پێت دەوتم ((گرێت هەیە بەرانبەر عەقڵی پیاو))، ل 34. ئازاد نموونەی پیاوێكی دەمامكدارە، ئەم دەمامكەشی تەنیا بۆ لەخشتەبردنی ژنە و بەس؛ بە مەبەستی شكاندنی ئارەزووی خۆیەتی لێیان.

گفتوگۆی مینا بە نێوێكی خوازراو لەگەڵ ئازاد:

مینا دوای مردنی مێردی، بەهۆی ئەو خۆشەویستییەی بۆ ئازاد هەیبوو، ئەوە هەوڵدەدات بە نێوێكی خوازراو قسەی لەگەڵ بكات، هەڵبەتە وەك

کوردەکیش نا. بەیە کاتێك، کە قسەی لەگەڵ دەکات، لێی دەپرسێت، کە خۆشەویستیی کردووە؟ یان نا؟ یان بە ڕاستی؟ یان چۆنە تا ئێستا هەر سەڵتە و ژنی نەهێناوە. ئەوە پێی دەڵێت من خۆشەویستییم کردووە، بەڵام تەنیا بۆ کات بەسەربردن بووە و هیچی تر. تەنانەت لە یەککاتدا، من لەگەڵ دوو ژن، پەیوەندییم هەبووە، ((خەت دەزانیت ژنی ئەم کولتوورە زۆربەیان بەوەفان و هەر ئەوەندە لەگەڵ پیاوێکدا دەبن هەتا مەبەستی پێیەتی، یان پارەدارە، یان دەستێکی باشی کولتوورەکەی خۆیان دەکەوێت، پاشان بە ئەمەی بێگانە ناوزەدکراو دەبەن بەی بای))، ل 36. ئەم وێنەیەی ئازاد بۆ ژنی بێگانە و ژنی وڵاتەکەی خۆی دەیکێشێت، کە گوایە بەوەفا، پارەبردە و ڕەگەزپەرستن. ئەوە وێنەی خودی خۆی/ ئازادی تێدا بەرجەستە دەبێتەوە. مرۆڤ چۆن وێنەی شتەکان و دەوروبەر بکات، ئەوە لە توانای ئاستی بینینی خۆیەوە یەتی و لە تێگەیشتنی خۆشیەوە دەڕوانێتە دەوروبەر و لێکدانەوە بۆ بینراو، بیسترا و هەستپێکراوەکان دەکات.

لە کاتی ئەم قسانەدا، ئەوە ئازاد هەندێك لەو قسانەی، کە لە ڕابردوودا مینا پێی گوتبوون، بەکار دەهێنێت. بەیە ئەو خۆشەویستییە نەمرەی مینا بۆ ئازاد، ئەمەش وایلێدەکات ترووسکاییەك یان ئومێدێکی پێ ببەخشێت، کە ئازاد خۆشی دەوێت و هەر بە یادی ئەوەوە ژیاوە. ئەو قسانەی لە ئاهەنگی پێشتر واتە سی ساڵی بەری، مینا هەمان ئەو قسانەی کردبوو، کە ئەو پێی وتنەوە، ((ئەوە خواستی منیشە، یەکەم هەنگاو بەسەما دەست پێ بکەین، سەما سەما هەتا ئەودیوی ژین، سەمایە ئارەزووی منیش، سەما هەتا ئەودیوی ڕۆح))، ل 38. بەیە دوای ئەمە{ مەبەست پەیوەندیی ئیمەیل}،کە دوو ساڵە دەخایەنێت، بڕیار دەدەن یەکتر ببینن، کە هێشتا خۆی پێنەناساندووەتەوە.

هەروەها مینا لێی دەپرسێت، کە هەندێك شتی نەشیاو و سەیر دەبیستم، لە وڵاتی ئێوە لە مەڕ ژن. لەم پرسیارەدا ئازاد باسی خۆی دەکات، کە گوایە لەبەر وەها شتێك وڵاتەکەی جێهێشتووە. جێهێشتنی وڵاتیش، وەك ئازاد گوتەنی، بەهۆکاری داکۆکیکردنی لە مافی ژن و ئازادیی ژن بووە. کەچی خۆی لەوەتەی لە وڵاتدابووە، ئەوە پەیوەندییەکی ڕاستەقینەی لەگەڵ ژنان نەبووە، تەنیا بۆ کات بەسەربردن بووە.

کاتێکیش لێی دەپرسێت و باس دێتە سەر ئاهەنگ و سەما، ئەوە قسەکانی یەکەم ئاهەنگی بەری سی ساڵ، کە مینا کردنی، دەیانکاتەوە، کە گوایە کەسێکی تێگەیشتووە، بەڵام هەر زوو ئاهەنگەکەی شێواند و

ڕووی ڕاستەقینەی بەدیار کەوت.
بۆیە کە باس لە سەما دەکات لە وڵا تەکەی، ئەوە دەڵێت: ((من لەوێش ژنێکی عەقڵ کراوەم نەدەبینی، کە تەنا نەت ئەم سەماکردنەی ئێستای من و تۆی پێ ئاسایی بێت و ئێوارەخوانێکمان پێکەوە هەبێت… کەسیشیان ئەوەندە ڕۆشنبیر نەبوونهیچ لە جیهانی ئەفسووناوی سەما بگەن))، ل 41. هیچ کەسێك خەونێکی نەبووە بۆ سەما. خەون لەوێدا نییە. چجای بۆ سەما بێت. هەڵبەت ئەمە لە قسەکانی ئازاددا، بەڵام مینا لێی دەپرسێت ئەگەر نییە ((ئەی تۆ بۆ فێرت نەکرد؟))، ل42. یان بەڕاستی تۆ وەها کەسێك بوویت و ئەوە وێنە و دەنگی ڕەسەنی تۆیە؟ ئەوەی تۆ دەیگشتێنی، ئەوا ناڕاستە، بەڵکو بە پێچەوانەوە، ئەی ئەوە نییە کەسێکی ڕۆژهەڵاتیی لێرە ئامادەیە و ل□ تۆش باشتر سەما دەزانێت؟ کاتێکیش مینا خۆی پێدەناسێنێت و دەڵێت من مینام: ئازاد پێی دەڵێ ((ئەو مینای سی ساڵ بەر لە ئێستا وازم لێ هێناوە و بێ شەرمانە بەم تەمەنەوە و بەم سەری سپییەوە لەناو ئەم هەموو خەڵکەدا کەوتووەتە سمت و قنگ بادان))، ل 42.
ئازاد وێنەی پیاوێکە، کە تا سەرئێسقان دەیەوێت کۆرانە، نەریتیی و خێڵەکیی بژێت و خۆشی وەك پێشکەوتووخواز و داکۆکیکاری سەرسەختی ژنان، نیشان بدات.
هەڵبەتە ئێمە لە بەکارهێنانی تێگەی ڕۆژهەڵاتیی، لەم چیرۆکانەی بەتایبەتی لە ئەورووپا دەنووسرێن، وەك خۆبردنە پێشەوەیەك لە بازاڕ و ب□□وکراوەکانی ئەورووپا دەبینین، نەك ئاگایی و خوێندنەوەی فەرهەنگە ڕۆژهەڵاتیییەکان. بەتایبەتی لەم چیرۆکە و چیرۆکی کچە ئازادەکەدا بە ئاگایی ژنانە و هزر بەم شێوەیە نییە، کە ڕازیمان بکات. ئا ئەلێرەوە دەبێت خوێنەر گومانی لە بەکارهێنانی تێگەی ڕۆژهەڵاتیی هەبێت.

کارەکتەرە سەرەکیی و لاوەکییەکان، لە هەرسێك چیرۆکەکەدا:
ا- کچە ئازادەکە:
– کچە ئازادەکە، دەمامکی نییە و داوای ماف و ئازادیی بۆ ژن دەکا.
– ڕووکردنە دەرەوەی کچەکە، هۆکارەکەی داخرانی فەرهەنگەکەیە، کە تێیدا پیاو بەها بۆ شتەکان دیاری دەکات.
– مام□□کردن□کی مر□قانە دەکات و کار بۆ ئازادیی و ئاشتیی دەکات.
– لە ناوەوەی وڵات، کچەکە پێشکەوتوو دەردەکەوێت و یاخییە، بەڵام لە دەرەوەی وڵات، بەهۆی کاریگەریی فەرهەنگە داخراوەکەیەوە، کە هێشتا بەسەریەوە ماوە، وەك دواکەوتووێك سەیر دەکرێت، لە ئاست فەرهەنگی ئەورووپا.

ب- وەرە با پێکەوە سەما بکەین:
- پیاوەکە دەماکی هەیە.
- ئەم دەمامکەش بۆ تەفرەدان و هەڵخەڵەتاندنی ژنان بەکار دەنێت.
- خۆی بە پێشکەوتووخواز پێشان دەدات، گوایە جاڕ بۆ مافی ژنان و ئازادیی دەدات، کەچی تەنیا بۆ مەرابە بەرژەوەندیخوازییەکەی خۆیەتی و تێرکردنی ئارەزووەکانی.
- فەرهەنگە داخراوەکەی دەکاتە هۆکارێك، کە گوایە هۆکار بووە و لەوێ ڕێگری لە مافی ژن دەکرێت و دەچەوسێنرێتەوە، بۆیە ڕووی کردووەتە دەرەوەی وڵات.
- لە دەرەوەی وڵاتیش، کە فەرهەنگێکی کراوەیە، ئەم ناگەڕێت و ڕووی ڕاستەقینەی ئەو هەڵخەڵەتاندن بووە، ڕابواردن و کاتبەسەر بردنە لەگەڵ ژنان.
- لەم چیرۆکەدا ژنێك لە خشتە دەبردرێت و دەبێتە قوربانیی خۆشەویستییەکی ساختەی پیاو.

ج- ژنەکانی ژەنەڕاڵ:
- ژەنەڕاڵ دەمامکدارە.
- دەمامکداربوونیشی بەمەبەستی ڕابواردنە لەگەڵ ژن و خۆ تێرکردنیەتی لە ژن.
- ژەنەڕاڵە و گوایە کچەی خۆش دەوێت و باس لە مرۆڤدۆستیی و ئاشتیی و... تاد دەکات.
- بە کەمسەیرکردنی ژن، وەك ئەوەی مرۆڤ نەبێت.
- مامەڵەکردنی لەگەڵ ژن وەك ئەوەی ژن مریشك بێت و خۆیشی کەڵەشێر.
- ژنانێك لە بەرانبەر یەك پیاودا، لە ڕوانگەی ژەنەڕاڵە/کۆمەڵگەی کوردیی- ئیسلامییەوە.
- هەڵخەڵەتاندن و فریودان، کە گوایە کچەی خۆشدەوێت، کەچی تەنیا بۆ کاری زایەندییە.
- ساوەرەکانی پیاوانی مایل بە ئارەزووبازیی لەگەڵ ژن، نەخۆشییە و یەکسانە بە مەیلی ژەنەڕاڵە/ پیاوان، کە شەڕ نەخۆشی کردوون.

9- کاتێك مرۆڤ دەتکوژێت و سەگ/ ئاژەڵیش دەبێتە هاودەست و ڕزگاریدەرت

کاتێ هەستی مرۆڤدۆستیی پێوارە و مرۆڤەکان بەهۆی توندڕەویی و ئیدیۆلۆژیای ئایینیی و سیاسیی دەچەوسێنرێنەوە، لە ئازادییان و مافی خۆیان بێبەش دەکرێن. ئەوە کەی سیستەم تووشی تێقێنەریی، گەندەڵیی و هەرەسهێنان بووە. بۆیە، کە مرۆڤ لەو دەوڵەتە یان وڵاتە لە ژێرچەترێکدا وەك مردوویەك هەریەك بەیەکتر نەناس و

بەجووڵە دەبینرێت، ئیتر هەمیشە لەژێر هەڕەشەی کارەساتێکدا دەبن. لەم وڵاتە یۆتۆپیا دینیی و ئیدیۆلۆژییە هەرەسهێناوە، مرۆڤ هیچ شتێك بۆی جێگەی متمانە و دڵنیایی نابێت، ئاژەڵ لەوەوە وەك جێگرەوە دەبینرێت و دەردەکەوێت، بۆ ئەو دۆخەی کە لە کوچە و کۆڵانەکاندا، هەستی مرۆڤدۆستییەتی بەر فیشەکی ئیدیۆلۆژیا کەوتووە.

چیرۆکی کە کوشتنەکەی ئاشکرا کرد؟ لەم کێشەدا و دۆخی وڵاتێك لەژێر شەپۆلی بێبەهاکردنی مرۆڤ وێنا دەکاتەوە. زەمینەی ئەم چیرۆکە سلێمانییە. چیرۆکنووس لەو ڕۆژگارانە دەدوێت، کە ئازادیی و بەهای مرۆڤ، پێشێل دەکرێت. ئەو دۆخەش، کە ئاگایی چیرۆکنووسیان جووڵاندووە، کە پڕمەترسیترینە و لە هەموو شوێنێکیش: بارەگە، پەرستگە و شوێنە گشتیی و تایبەتییەکان…تاد، نمایشی خۆی دەکات و خەڵکیش لەو مەترسییە، هیچ هەڵوێستێکیان نییە، ئەم بێهەڵوێستییەش بووە بە خزمەتکردنی مەترسیدارترین بیروباوەڕی قڕکردن. کە دواجار ئەم مەترسییە و قڕکردنە لە جوندولیسلام، دواجاریش لە داعشدا، کەوتەوە.

ئەم چیرۆکە، شەڕی ئیدیۆلۆژیی و دەسەڵاتی دوو بەرە وێنا دەکات، کە بەرەی بەرهەڵست وەک چیرۆکنووس دەیناسێنێ، بەرەی تووندڕەوە ڕیشنەکانە. واتا ئەو بەرەیەی ئیدیۆلۆژیایەکی دینیی دەیجووڵێنێ. بەرەی دووەمیان بەرەی دەسەڵاتدارە، کە ئیدیۆلۆژیای عەلمانی لە خراپترین دۆخ و تۆتالیتارییدا، خۆی دەبینێتەوە. دۆخێك، کە دێموکراسیی و ئازادیی تاك، تێیدا وەلاوەنراوە.

ژن و سەگێك پێکەوە لە خانووێکدا دەژین. ژنێك، کە ناچێتە ژێر دەسەڵاتی باوکسالاریی، ڕیشن و تاکڕەویی. خانووێك کە بازارەکە بەدەوریدا نەخشەی کێشاوە، ئەمەش ماڵەکەی پڕکردووە لە دەنگەدەنگ. ئارامیی لەوماڵەدا تەنگی پێهەڵچنراوە، کە بازاڕ کە خەڵك دەگرێتە خۆی و ئەم ماڵەی دەورەداوە، ئەمەش کەدە بۆ دەوروبەر، داب و نەریت. کە دەیەوێ هەموو شتێك بازار/ مەگەل ئاڕاستەی بکات، نەك تاك.

ئەم خانووە هێمایە بۆ فەرهەنگی ناڕێکیی بازاڕیی و خەڵکیی. فەرهەنگێک، کە مرۆڤەکان لە بێبەهاییدان، کارناکەن، کەچی یەجگار سەرقاڵ و تووڕەن. نەناس و لێک غەیانن. ئەمەش بە تەرم هێمای بۆ کراوە، ئەم تەرمە لە ماڵەکەدایە، ڕێک لەو ژوورەی کە تێیدا چەترێک بە دیوارەوە هەڵواسراوە، لەژێر ئەم چەترەدا تەرمێک دەبینرێت.

لەژێر ئەو چەترەدا تەرمێك كڕ و بێدەنگە، نە بەركەوتنت لەگەڵ د□ بێ نە لاش دەدرێت. لەژێر چەتردابوون، واتە كۆخەڵك لە نیشتیمان یان خاكدا دەگرێتەوە، چونكە چەتر لە فەرھەنگی كوردییدا ئاماژە و ھێمایە بۆ كۆمەڵ، خاك و نیشتیمان. ئەم تەرمە ناجووڵێ، وەلێ ڕۆژ بەڕۆژ لە گۆڕانی بەردەوامدایە. ئەم تەرمە سەرەتا تەرمی یەك كەسە و دواییش گۆڕانی دەكەوێتێ، كە گۆڕانەكە ھەر تەرمێك نا بێت. ئیتر ك□ تەرم زیندووە ڕووحمردووەكان دەنوێنێ. ((تەرمێكی نادیاری نەناسراو بەردەوام لەوێدایە، كەچی تەرمی یەك كەسیش نییە، تەرمێك ھەرگیز زیندوو نا بێتەوە و، كەچی بەردەوام لە گۆڕاندایە)) ل 48.
سەرووی چەترەكەش ئاسنك□، كە دەسەڵات وێنا دەكات. ئاسن/دەسەڵات، نیشانكراوی دەستی دژەئیدیۆلۆژیای دەسەڵاتدارە. واتە ئاسن ئاماژەیە بۆ دەسەڵات و شەڕی ئیدیۆلۆژیای مرۆڤكوژ.

گێژنەی ھاوسەرگریی ژن و مێردەكە، چەند ڕۆژێكی ماوە، كە سێ ساڵ پێوەندیی وسێ ساڵیشە ھاوسەرن. بۆیە پێكەوە لەماڵەوە وەدەر دەكەون، بۆ كڕینی دیاریی بۆ یەكتر. بەڵام چەند كەسێكی، ڕیشن ئاسنی سەرووی چەترەكەیان دەكەنە نیشان و ئومێدی ھاوسەری ژنە دەپێكرێت و ژنەش لەخۆ دەچێت. تەنیا ھەوشاری سەگی ھاوڕێگەیان ئەم ھەواڵە دەگەیەنێتە بەڕێو□ بەری خوێندنگەكە و ژیانی ژنەكە ڕزگار دەكات. سەگێك وەفاكەی ھەر ئەوە نییە، كە بژێویی بۆ ماڵەوە پەیدا دەكات، بەڵكو شوێنی ئەو مرۆڤە دەگرێتەوە، كە مر□ق د□كوژێت. بۆیە سەگ، لە مرۆڤەكان مرۆڤانەتر و وەفادارتر دەجووڵێتەوە.

دوای ئەم ڕووداوە، سەگ كار دەكا و لەگەڵ ژنە ژیان دروست دەكەنەوە، ژنێك، كە شكۆمەندیی و شەڕەف لە ژیان لەگەڵ سەگدا دەبینێت، نەك لەگەڵ باوكێكی پیاوسالار. نایەوێت ژیانێك بژێت، كە لەلایەن ھاومرۆڤەكانیەوە، تا ڕادەی پڕمەترسیی بێبەھا كراوە. دەسەڵاتێك داماڵدراوە لە یاسای مرۆڤیی. شەڕ بۆ ئیدیۆلۆژیا؛ كوشتنی مرۆڤە و زیادكردنی پێڕەوكار و لایەنگرانە. نەك خزمەتكردنی مرۆڤ و شارەستانییەت.

لە كۆتاییدا ئەوی گەرەكە بگوترێ، ژیانی كاركتەر و كەشی ئەم چیرۆكە، لە ھەمان دۆخی ژنانی كۆبانێ دەكا، كە ماڵ/ خاكیان ڕزگار كرد و ژیانیان دروست كردەوە. ژنانێك بەرگریی لە مانەوە و ئازادیی خۆیان كرد. ژنانێك نە چوونە ژێر دەسەڵاتی خۆسەپێنەر و ڕیشنەكانەوە نە چووشنە ژێر دەسەڵاتی پیاوسالاریییەوە.

ئەنجام

لەم نووسینەدا گەیشتینە ئەم ئەنجامانە:

1- ئەم بابەتانەی چیرۆکنووس ورووژاندوونی، کێشەی زەق و بەرچاوی ڕۆژانەی ژیانی ژنی کوردن. زیاتریش ئەم بیرە فێمێنیستییەی تێدا دەبینرێت، سەرەتایییە، یان بڵێین قۆناغی ڕەخنه و بەرە□ستکاری فێنێنیستییە. قۆناغێکە، کە دەتوانێت هەنگاوی زێتری تێدا بهاوێژێت، بۆیە لە قۆناغی ئاوڵەمە بوونی ژنایەتیی کوردیی جموجۆڵێکی ژنانە نمایش دەکات. بیرێکی ژنانە، دەنگێکی ژن، گەلێك لە کێشەکانی خێزان و کۆمەڵگەی کوردیی دەورووژێنێت. کە کەم نووسەر توانیویانە بەم شێوە کۆچیرۆکییە، بە بیرێکی فێمێنیستانە، کاری خۆی دەست پێبکات و تێشیدا سەرکەوتوو بێت.

2- زیاتر لە هەر شتێك ئەدەب دەتوانێت ڕەنگدانەوەی دەنگی ژن بێت و ژن بتوانێت وێنای خۆی و ناخی خۆی تێدا هەڵبڕێژێت و ڕۆڵ و کاریگەریی خۆیشی بخاتە ڕوو، لە ململانێی مێژووی ژیانی مرۆڤ، کە کۆچیرۆکی “دەزگیرانە قوڕینەکەم” دەنگ و وێناکاری دەنگی ژن، مەیل و خولیاکانی ژنە، بۆ ماف، ئازادیی و یەکسانیی.

3- چیرۆکنووس هەندێ لە بیر و بۆچوونەکانی لەمەڕ ژنی کورد، ئەرێنی نیین، بەڵکو وێنەی ژن زیاد لەوەی، کە هەیە شێوێندراوە. واتا ژن، یەجگار ئەو پەڕوباڵ سووتاوە نییە، کە چیرۆکنووس دەیەوێت ئازار و چەوساندنەوەی بەرچاو بخات. بەشێك لەمەش بۆ چالاکنەبوونی مێدیای کوردیی دەگەڕێتەوە. بۆیە دەبێت نووسەر ئاگایی بەرانبەر بەمە هەبێت. چونکە پیاوی کورد یەجگار ئەو زاڵمە ژنکوژ، مافخۆری ژنەش نییە به تێگڕا، کە تێگەیشتنی چیرۆکنووس تێیدا دەور دەکاتەوە. وێجا ژنی کورد تێکڕا داماڵدراو نییە لە ئازادیی و ماف. دەکرێ بڵێین لەگەڵ سەرەەڵدانی ئیدیۆلۆژیای حزبی ئیسلامیی و بنەمابوونی ئەقڵی خێڵ لە حزبە عەلمانییەکانی کوردییدا، دەنگی ژن ناوشیارانە کپ کراوە. بەڵام لەهەمانکاتدا وێنەی هەر بینراوە. ناشبێت ئەو تێگەیشتنە زەقبێتەوە، کە ژن لە ک□م□□□ی کوردەوارییدا هیچ بەها و ڕێزێکی بۆ دانەنراوە.

4- چیرۆکنووس جەخت لەوە دەکاتەوە، کە هۆکارەکانی چەوساندنەوەی ژن یان وابەستە بوونی ژن بە گەلێك لەو گرێکۆرانەی لە کۆمەڵگەدا هەن و بوونەتە خاڵی لاوازیی، هەر تەنیا لە دەسەڵاتی باوکسالارییدا ڕەنگ نادەنەوە، بەڵکو هەر ئەو دەسەڵاتی ڕەگەزیییەی پیاو هەیەتی، لە

ئایین، سیاسەت و تەواوی جومگەکانی ژیاندا دەبینرێت. بە شێوەیەکیش ڕەگی داکوتاوە، کە دەبێت بە وردیی و هۆشیاریییەوە کاری بۆ بکەین و کۆمەڵگەی کوردیی لێ وەئاگا بهێنرێتەوە.

****

سەرنج: ئەم خوێندنەوەیە بە دوو بەش لە گۆڤاری (ڕامان) ژمارە 249 و 250 بڵاوکراوەتەوە.

****

پەراوێز و سەرچاوەکان:

* بێگەردیی: ئەم زاراوەیە، زمانی پیاوە، کە لە ڕێگەیەوە ناسنامەی بە ژن داوە، ژنی پێدەناسێنێت و پێی کۆتوبەند دەکات، ئێمە لێرەدا بەکارمان هێناوە، وەك لایەنی کردەیی خوێندنەوە بۆ ئەم کۆچیرۆکە. ئەم زاراوانە نموونەیان یەجگار زۆرە: حۆریی، فریشتە، شێرەژن، مەلیکە، پەریی، خانمیخانمان،… ئەمەش هەمووی داهێنراوی زمانی پیاون بۆ مەیل، حەز و خولیاکانی خۆی. سەرباری ئەمە وابەستەکردنەوەی خوێندنەوەکەمان بە فەرهەنگی کوردیی، بۆ زێتر کاریگەریی دانان خۆمان لە بەکارنەهێنانی زۆر وشە نەپاراستووە.

-———————

1- کازیوە ساڵح، ئاسمان لە هەموو شوێنێك شینە- کۆمەڵێك دیمانە، چاپخانەی ئاراس، چ1، هەولێر- 2013، ل 61- 62.
2- عەبدوڵڵا ئۆج ئالان، قەیرانی شارستانی لەخۆرھەڵاتی ناوین و چارەسەری شارستانێتی دیموکراتی، ل 472.
3- ئەحلام مەنسوور، گرەوی چاوەکانی ئەم- ئەزموون، چاپخانەی ئاراس، چ1،هەولێر- 2008، ل 38.
4- کازیوە ساڵح، دەزگیرانە قوڕینەکەم، چاپخانەی ئاراس، چ 1، هەولێر- 2012.

شەکەت تر لەجادە … سوهەیلا مێهەمی

بەخەێاڵێکدا نووستوم و
دەستم لە پرچی خەونە زیوانەکانتە
قاڵاوەکان قامکم دەکرۆژن
چاوی شەوم قەڵاپووت دەچن
مەگەر زەردەپەڕ ناگاتە من؟
چەندەم بێ تۆ درێژ
دەڕوا
هەر بێ شۆخی
بەم هەموو تاریکییە
چاوم چلۆن دەتروکێ و دڵم ناوەستێ
ئەلزایمەر
هەڵدەمژێ رووناکی
رووناك کچێك بوو
بەشی برینەکانی
کورت بوو
ملپێچە شینەکەی
بە فەرشی سووری رێگاکەیدا
لە زمانی رەشی دیوارەکاندا
یادەوەری بەرد باراندی
رێگا درێژ دەبێتەوە
چاوم پڕ ناکات لە شەقەی باڵی سپێدە
دارستان وەهمێکە
لە بروسکەی قاقای تەوەر
ژنێك بە عادەتی عەسرەکانی
ئاواتێك دەدا لە گزنگی ئێوارە
لە ناوەندی وشە ماندووەکانیدا
لۆچ دەخەنە توێڵی ئاو
کچانی شین
ئاوا دەبێ ئاواتەکانیان
لە بڕبڕەی شیعرەکانمدا
خەونی رێبواران بۆ ئاسمان دەبات
ئوتوبووسێکی بەرزەخی

لە کەش و هەوایەکی خوارتر لە
مردن
عادەتەکانمان ئاسایی ئەچێ
لاواز بەشێکە
لە ژیان
وەکوو نیش/تمان
دەبمە مرۆچە کۆ دەکەمەوە
زستانەکانی هێلانە
ژمارەی پێڵاوەکانی ئەم ناوە
چەندەم تلیقاننەوە
مەمکی بێدەنگی لە دەم
دەنێ خۆم و
زام هەڵدەمژێ
پێستم ئەستوورتر رادێ
پەرستارێك بەخییەکانی لە بیردەچێ
لەتێك سپیایی
ون دەبێ لە حەوشەی خوێنەکانمان
کە تفمان کردەوە
ئێمە جەغزی قاغەی فڕینیین و
هەریمی دووکەڵ
بڕبڕەی زەردی کۆڵبەری،
لاپەڕەکانی سەردەمم
دەستەمۆی خەونە زڕاوەکان
داکەوتین
زیڕەڤانی جوغرافیای چاوەڕوانی
ئۆقرەیەکانی لێ ون کردووم
دڕکی ئازار چاو لە قاچ
دادەگرێ
پەنجەرە لێڵەکانی ئەم ناوە
رکابەری بێ بەرامبەری تراژیدیاکانن
ئەو شەبەقدانەوەی دووری جادەکان
دڵتەنگییەکە هەرمانی
شەکەتتر لە جادە.

سنە

سوهەیلا مێهەمی

ئەم شیعرەم لەژمارە (1056)ی ئەدەب و هونەری کوردستانی نوێ لە27/9/2018 بڵاو بۆتەوە

شانۆگەری (لە سێدارەدان) … جەلال قادر

ئەو سای گەنج بووم لە کۆتایی ساڵی هەشتاکان. بوون بە ئەکتەر و چوونە سەر تەختی شانۆ خەونی من و برادەرێکی شیرینم بوو.
دەرهێنەرێکم ناسی لەدەڤەری سلێمانی هەرچەندە زۆربەی کات سەرخۆش بوو، بەڵام کەسێکی ناوداربوو. چەندین جار داوام لێکرد هەرچۆنێک بێت دەورێکم بداتێ و تاقیم بکاتەوە.
دەرهێنەرەکە بەمەرجێ رازیبوو دەورم بداتێ کە پارەی مەشروب خواردنەوە و گەعدەی بۆ سازکەم. پێمووت : برادەرکەم لە بنەماڵەیەکی زەنگینە… دەورێکش بدە بەو تا بتوانین داواکارییەکەت جێبەجێ بکەین.
دەقی شانۆگەرییەکی نووسیبوو بەناونیشانی لە (سێدارەدان).
من دەوری جەللادەکەم دەبینی، برادەرکەشم زیندانییەک بوو کە دەبوو لە کاتی لە سێدارەدان ڕازی دڵی خۆی بەیان کات. لە پاش چەندین پرۆڤە، ڕۆژی نمایش دیاریکرا. من و برادەرەکەم لە دەورەکەی خۆمان زۆر لە خۆبایی بووبووین و لە خۆشیا نەماندەزانی چیبکەین!.

کاتێ چووینە سەر تەختەی شانۆ…هەموو شت ئامادەکرابوو. جەماوەرێک زۆر هاتبوون و بە تامەزرۆییەوە چاوەڕوانی نواندنمان بوون. دەرهێنەرەکەشمان لە پشتی پەردەوە عارەقی دەخواردەوە هانیدەداین کە لە دەقەکە دەرنەچین و نمایشێکی جوان بکەین.
لەسەر تەختەی شانۆ: پەتی سێدارەم بەست بە ملی برادەرەکەمەوە و پێمووت : دوا وەسیەتت چییە بۆ ژیان؟
_ من قسەیەکم نییە بۆ ژیان…
+ چۆن دەبێت قسەت نەبێت، جەماوەر چاوەڕێی تۆ دەکەن و دەیانەوێت بزانن دوا هەستی مرۆڤ چییە پێش مەرگ!.
_ دەمەوێت جگەرەیەک بکێشم. هەرکە دوا قومم لە جگەرەکەدا تۆ کورسییەکە لەژێر پێم لابەرە و کۆتایی بەژیانم بهێنە.

جگەریەکم بۆ زیندانییەکە داگیرساند و دامە دەستی. لەپاش ئەوەی چەند قوومێکی لە جگەرەکەدا.
وتی : ژیان وەک جگەرەیە کێشان وایە هەر قوومێک و دوانی خۆشە پاشان دەبێت فڕیی بدەی.
کورسییەکەم لەژێرپێی لابرد. برادەرەکەم پێی کەوتە لەرزین و چاوی سوورھەلگەڕا و خنکا.
کاتێ دەستم بۆ سەر دڵی برد، هەستمکرد بەڕاستی مردووە. خێرا چوومە پشتی پەردە و هاوارمکردە سەر دەرەهێنەرەکە و پێمووت ؛ ئەوە تۆ چییتکردووە ئەو ئەکتەرەمان بەڕاستی کوشت.

دەرهێنەرەکە دەستی گرتم و لەگەل خۆیدا هێنامییە سەر تەختەی شانۆ.
پێکەوە پەتەکەمان لە مڵی برادەرکەم کردەوە، تەرمەکەی کەوتە خوارەوە.
دەرهێنەرەکە کە هێشتا بۆنی عارەق لە دەمی دەهات و مەستی بەری نەدابوو، حەبلەکەی کردە مڵمەوە و پێووتم : سەرکەوە سەر ئەو کورسییە و خۆت تاقی بکەرەوە.
هەرچەندە من دەمزانی کە ئەم دیمەنە لە دەقەکە نەبوو. بەلام لەبەرئەوەی برادەکەم مردبوو، سەرملێشێوا بوو ئاگام لە ڕەفتارم نەمابوو.
کە چوومە سەر کورسییەکە. دەرهێنەرەکە لێیپرسیم : لە دواساتەکانی ژیانت دەتەوێت چی بلێت؟
کەمێک بیرمکردەوە و وتم : دەمەوێت بڵیم کە هەمیشە ڕاستییەکان شاراوەن!.

لەم کاتە جەماوەر کەوتنە چەپڵە لێدان. دەرهێنەرەکە کورسییەکەی ژێرپێیمی ڕاکێشا. مڵم بە پەتەکەوە گیربوو دەمویست هاوارکەم و بڵێم کورە خنکام. دەنگم دەرناچوو بەلام گوێم لەگەل چ□پ□□□ی جەماوەر دەزرینگایەوە.
لە دوا پەڵقاژێی ژیانم : تێگەشتم کە لەسەرەتاوە نەدەبوو ئەو دەورە ببینم!.

هاودەم … شیعر : ایرج رزمجو … وەرگێڕانی : پشکۆ ناکام

شیعر : ایرج رزمجو
ئاواز : منوچهر چشم آذر
گۆرانی : داریوش اقبالی
وەرگێڕانی : پشکۆ ناکام

“”””””””

ئەی هاودەمی ڕۆژ و شەوم
دۆستی دێرینی من ….
ئەی نیشانەی عەشق و وەفا
مایەی دڵنەوایی من ….
لە عەشق عاشقتر تۆیت
سەرچاوەی ئاسوودەیی من ….
شایستەی خۆشەویستی تۆیت
مایەی ئارامی من ….
بە تەنگەوە هاتووی عەشق تۆیت

نزیکترین کەسی
لە ڕازەکانی من ….
ئەی ئاشنا بە ئازارەکانم
شیعری ئاوازی من
سۆزی منی
سازی منی

لە عەشق عاشقتر تۆیت
سەرچاوەی ئاسوودەیی من
لە باڵەخانەی ئەندێشەما
پەپولەی گەڕۆکی من
هەردەم مەبەستی منی
کەعبەی هیواکانی من
لەبیرما هەر تۆیت
گەورەتر لە خەیاڵی من
تەکیەگای هەستم تۆیت

دیارتر لە ووشەکانی من
ئەی بەهانەی هەر جوڵەیەکم

لە عەشق عاشقتر تۆیت
سەرچاوەی ئاسوودەیی من
شایستەی خۆشەویستی تۆیت
مایەی ئارامی من
هاودەم…
دۆستی دێرینی من

شاعیری کۆری کو ئ□و□ن – شیعری بەجێهێشتراو … و: نەژاد عزیز سورمێ

ئەگەر لە توانادا بووایە
ئەگەر بەڕاستی بلوایە
بۆچی چەند چرکەیەك نەبوو ،
بتوانین لە نوێوە ،
لە ڕەحمی دایکانمان ،
ساتی لە دایك بوون
دەستمان پێ کردبووایەتەوە ؟
ژیان هەمیشە لەسەریەتی
تەنێ
گوێ لە دەنگی ،
شەپۆله هاتووەکان بگرێ .
*
لەگەڵ ئەوەشدا
نابێ پشت لە ڕێی ڕۆیشتنمان بکەین
سیپاڵی ساڵان
کە پەلم پێ کوتان
وەك شڕوشیتاڵی شۆراو

لەرەو لەوە هەڵدەفڕن ..
*
کە هەژار بووم
تەنانەت فرمێسکیش نەدەهاتن ..
*

لە هەندێ ئێوارەدا
پشتی ساردم
بە پشکۆی دامرکاوەوە
گەرم کردەوە ..
ئینجا بە ناچاری سوڕامەوە
سنگم گەرم بکەمەوە ..
لە شەوانی دیدا ،
قەسریم و
زۆر بە سادەیی ڕەق بوومەوە ..

چەندی ڕۆژانی نەژمێردراوی سبەی
دەبنە ئەمڕۆ
من زۆربەی جاران ،
تهنیا غەریبەك بووم
لە کورسییەکی پشتەوە ..
چیاکان لە زەردەپەڕدا ،
قووڵ قووڵ بوون ..
ئەو ڕێگایەی لە سەرم بوو بیبڕم
وا دەردەکەوت
درێژتر بێ لەوەی پێیدا هاتووم .
*
با هەڵیکرد ..
هەڵیکرد ..
*
ئەوە ڕۆح بوو دەیلوراند ،
یان شیعر ؟
هیچ ڕۆژێ خەم
کڕین و فرۆتنی لەسەر نەبووە
کەوایە خەمبار بە !
وەك چرایەك
بە درەنگەوە ، دوور دەوەستێ ..

*
لەوانەيە ، لە هەستم بەدەر
هيچم بەجێ نەهێشتبێ
كه شتێكم
لە دواى خۆمدا جێهێشتووە
لە كاتێكدا
تەم پەرت دەبوو ..
لەو جێيەى لێى بووم
خێرا هەستام
ڕەنگە لە كەنارى ڕۆژئاوا بوو بێ
نزيك
ڕاديكاڵترين تۆقهڵان
لە نيوەدوورگەى(تايان)دا .
بڵێى ئەوە ڕۆحێك بووبێ
لە قۆناخێك
لە قۆناخەكانى ژيانمدا دەيلوراند
يان شيعر ؟

* كو ئوەن : شاعيرى كۆرى كو ئون ئابى 1933 لەدايك بووه ،
يەكێكه له پڕبەرهەمترين شاعيرانى كۆرياى سەدەى ڕابردووه .
بەهۆى چالاكى سياسى و داكۆكيكردنى له ديموكراسى له وڵاتەكەيدا زيندانى كراوه ، بۆيه به شاعيرى بەرگريكار له نيشتمان و هاونيشتمانيانى ناسراوه .

بؤ دةقى شيعرةكة برِوانة :
http://www.poetryletters.com/mag/%d9%82%d8%b5%d8%a7%d8%a6%d8%af-%d9%85%d8%aa%d8%b1%d8%ac%d9%85%d8%a9/%d8%b4%d9%90%d8%b9%d8%b1%d9%8c-%d9%85%d8%aa%d8%b1%d9%88%d9%83/

سەلام عومەر جوانی بۆ خۆی دەبات
زیرەک کەمال …

سەلام عومەر بەر لەوەی زمانی بە شیعرء وشە ئەدەبییەکان بپژێء لەنێو ئەو دنیا سەرامەدیء رەنگاڵەییەدا فەراژی بێت، وەکو لاوێکی خەباتگێڕء نیشتمانپەروەرء هەستکردن بەرامبەر مەسەلەی رەوای گەلەکەی پەیوەندی بە دێرینترین حزبی ئەم وڵاتەوە کردووە، لە نێو دنیای تاریکء مەترسیداری بەعسدا بەنهێنی بۆ ئازادی وڵاتء نیشتمانێکی ئازادیء گەلێکی بەختیار لە خۆبردووانە گیانی خۆی خستۆتە سەر لەپی دێوزمەی مردن.

بەڵام دواتر تێگەیشتووە مر□ق ب□ تەنها بە رێگاو کەرەستەکانی سیاسەت ناتوانێت خزمەتی وڵاتەکەی بکات، بڕوای وابوو سیاسەت بە تەنها دەرەقەتی خوێندنەوەی واقیعء ئاڵۆزییەکانی ژیان نایەت، بۆیە بە قادرمەی خەیاڵەوەی دەستی بە قژی رەنگاو رەنگی پەلکە زێڕینەی شیعرەوە گرتء دواتریش رووء دنیای هەزار رەنگی خەیالڕء سەرامەدی ئەدەبء زمان هەنگاوی نا. لەوێش چەندین بەرچنەی میوەی چل تامی دایە خوێنەرەکانی، سەلام عومەر تاکو ئێستا چەندین کتێبی شیعریء بابەتی ئەدەبیء رۆژنامەوانی بڵاوکردۆتەوە، دواکاری جوانیشی (رۆمانی جن بۆ خۆیم دەبا) بوو.

منداڵی بەخوێن ئاودراوە، خوێن نەک تانء پۆی ژیانی منداڵی داپۆشیوە، بەڵکو لاوێتی شاعیرەکەشمانی بۆ خۆی بردووە، منداڵیء لاوێتی دوو قۆناغی یەکجار گرنگن لە ژیانی هەر مرۆڤێکدا، ئەگەر منداڵی بە هەموو پێوەرەکان، بریتی بێت لە پاکیزەییء یەک پارچە لە رەنگاڵەییء جوانی، ئەوا لاوێتی بەهاری تەمەنی مرۆڤەء حەزء تاسەو وزەء چێژە رۆحییء دەروونییەکان هەڵپەی خۆنمایش کردنیانە بۆ ناو کایەکانی ژیان، بەڵام لێرەداو بە گوزەرێکی شاعیرانە بەنێو رۆمانی (جن بۆ حۆیم دەبا) تێدەگەین سیاسەتی دیکتاتۆرء سەختی ژیان، لێنەگەڕاون سەلام عومەر لەنێو دونیای رەنگاڵەییء سارای بەگوڵ چنراوی ئەو دوو وێستگەیەدا ئاوا بژی کە خۆی ویستوویەتی، بەڵکو ئەوە سیاسەتە ماهییەتی ژیانء شوێنگەء شێوازی ژیانی سەلام عومەری لە ف□□م□ء ناوەڕۆکێکی خوێناوی ترسناک داڕشتووەء ئێستاش شاعیر بە حەسرەتەوە بە زمانی ئەدەب قسەی لەسەر دەکات، لاشەی خوێناوی ئامانجی دراوسێی تووشی شۆکی کردووە، هەڵبەت خوێنء منداڵ!!!

لە بارەوەی یادەوەری قسەیەک هەیە دەڵێت رووداو چەندە کاریگەری

لەسەر ژیانی مر□ق دانابێت، ئەوەندەش لە یادەوەری ئەو مر□ق□دا دەمێنێتەوە، بۆیەش شاعیر دیمەنی دڵتەزێنی لاشەی خوێناوی ئامانجی خستۆتە دوو توێی رۆمانەکەی.

دواتر نووسەر بە خەیاڵەوە دەچێتە سەر هەسارەو، بەڵام ئامانجی برادەریشی لەگەڵدایە!! که دەڵێت مەبەستی نووسەر لەو سەفەرە خەیاڵییەء چوون بۆ سەر هەسارە تۆڵەکردنەوە نەبێت لە زەوی؟! زەوی□ک لاشەی برادەرەکەی لە خوێن وەردا بێت، که دەڵێت مەبەستی ئەوە نەبێت لەو بەرازاییەوە بە زەوی بڵێت ئەها من چەند ل□ تۆ باڵاترم؟ یان که دەڵێت مەبەستی نووسەر لەو سەفەرە خەیاڵییە رێزو خۆشەویستی نەبێت بۆ میرزا مەنگوڕی رۆشنبیر کە زیاتر لە پەنجا سا□□ پ□ش ئێستا بە خەیا□□ گ□شتی مەریخی کرووو لە بەرامبەر ئەمەشدا جەهلی کۆمەڵگاو س□□□فیەتی فیکری لە ماڵەکەی خۆی بەردبارانیان کردن، هەڵبەت یەکێک لە خ□س□□□ت□ء مۆرکە هەرە جوانەکانی رۆمانی (جن بۆ خۆیم دەبا) ئەوەیە کە نووسەر خوێنەر لە پانتایی□ء قۆناغێکی دیاریکراوی مێژوویی راناگرێت، بەڵکو دەستی دەگر□ت□ء دەوانء دەوەن گوند بە گوند□ء شار بە شار دەیگ□□□ت□ء لێناگەڕێت لە شوێنێکی دیاریکراودا چەق ببەست□ت□ء گرمۆڵەبێت، لە وێستگەی مندا□□ی خۆیەوە بەرەو دنیای خەیاڵی سەر هەسارە لەوێوە بەرەو دنیای سیاس□ت□ء پێشمەرگایەتیء دواتر جەنجاڵی شارء ب□□انی کارەباء ئاڵۆزیء تەنگژە قووڵەکانی ژیان، ئەو ژیانەی سیاسەت خەریکە لە گرێژنەی دەباتء لەبنء پۆتکەوە دەری دەهێنێت، نەفەسی شیعریء چێژی زمانء گەمەی فەنتازیا بەتانء پۆی رۆمانەکەوە دیارە، هەڵبەت نووسەر بەر لەوەی رۆمان نووس بێت ئەو وەکو شاعیر هاتۆتە ناوو دنیای ئەدەبء رۆشنگەری، بۆیەش هەر کەسێک تێبگات، دەزانێت نووسەری (جن بۆ خۆیم دەبا) شاعیرە، لەگەڵ ئەمەشدا دڵشکانء خەمێکی قووڵه بە نووسەری ئەو رۆمانەء بگرە کۆی بەرهەمە ئەدەبییەکانی (سەلام عومەر)ەوە دیارە، جا چۆن وانا بێت!! کەسێک خۆی شاعیربێتء زەمەنی مندا□□ی لێ درزابێتء لاوێتی وێران کرابێتء سیاسەت ئاوارەی کردبێتء هاوفیکرەکانی ب□ پێی پێویست نەیان ناسیبێت چۆن غەریبء دڵشکاو نابێت.

گرنگی خوێندنەوە بۆ منداڵان… رەزا شوان

خوێندنەوە ئارەزوو نییە، بەڵکو یەکێکە لە پێویستییە سەرەکییەکانی ژیانی مرۆڤ، کە لە دوای هەڵمژینی هەوای پاک و خواردن و خواردنەوە و پۆشاک و نووستن و یاری، ریزبەندی دێتە سەر خوێندنەوە. خوێندنەوە خۆراکی مێشک و رووحمانە، پێویستییەکی گرنگە بۆ گەشەکردن و زاخاودانی هۆش و هزر و بیر و زەینمان. کلیل و دەروازەیەکە بۆ وەرگرتنی زانیاری و زانستی و بابەتی هەمەڕەنگە. دەلاقەیەکە کە لە میانەیەوە دەتوانین زانستی و رۆشنبیری و داهێنان و زادەی ئەندێشە و بیری کەسانی تر ببینین.
خوێندنەوە فاکتەرێکی سەرەکییە لە شارستانێتی و پێشکەوتن و ناسنامەی رۆشنبیریی هەر نەتەوەیەک، نەتەوەی خوێندەوار و رۆشنبیر، نەتەوەیەکی سەرکردە و پایەدارە.
خوێندنەوە بەشێکی گرنگە لە زمان، بەشێکی تەواکەریشە لە دروستکردنی ژیانی کەسایەتي. تەنیا رێگەشە بۆ داهێنان و بە دروستکردنی داهێنەران و نووسەران و بیرمەندان و هونەرمەندان. هەروەها خوێندنەوە بناغەی پەروەردە و فێرکردنیشە، لێکۆڵینەوەیەک ئەوەی دەرخست، کە لە (لە سەدا حەفتا)ی ئەو زانیارییانەی کە مرۆڤ فێریان دەبن، لە رێی پەرتووکەوە وەریان دەگرن.
(ستیل) دەڵێ:” خوێندنەوە وەرزشی مێشکمانە”

خوێندنەوە بریتییە لە وەرگرتنی هەموو ئەو بابەتانەی کە نووسراون و لە بەر چاومانن.
لەم سەردەمەشدا، خوێندنەوە تێکەڵ بە ژیانمان بووە و بووە بە بەشێک لە ژیانی رۆژانەمان. پەرتووک و گۆقار و سایتە ئەلیکترۆنییەکان هێندە زۆر و هەمەچەشنەن، هەر کەسێک بیەوێت دەتوانێت بیان خوێنێتەوە، چێژ و خۆشی و سوودیان لێوەربگرێت، گرنگی و چێژی راستیی خوێندنەوەش، ئەو خوێنەرانە دەیزانن، کە رۆژانە خولیای خوێندنەوە بوونە و ناتوانن بەبێ خوێندنەوە هەڵبکەن.
دێینە سەر کرۆکی باسەکەمان، کە گرنگی و سوودەکانی خوێندنەوەیە بۆ منداڵان. خوێندنەوە کۆڵەکەیەکی گرنگە لە کۆڵەکەکانی رۆشنبیریی منداڵان. لەم پێودانگەشە:

کە (خوێندەوارى ئەمڕۆ.. سەرکردەى بەیانییە)
پێویستە بایەخ بەم بابەتە بدەین، هەر لە منداڵییەوە منداڵەکانمان بیان کەین بە هاوڕێی پەرتووک و گۆڤار و هۆگری خوێندنەوەیان بکەین، تا بە هەمیشەیی خووی پێوە بگرن.
لە سەرەتادا پێویستە ئەوە بزانین، کە چ پەرتووک و گۆڤارێکیان بۆ هەڵدەبژێرین؟
گەر ویستمان پەرتووک بۆ منداڵەکانمان هەڵبژێرین، پێویستە قۆناغەکانى تەمەن و
گەشەکردنى دەروونى و پەروەردەیی منداڵەکانمان لەبەرچاو بگرین، چونکە هەر قۆناغێک لە قۆناغەکانى منداڵى، تایبەتمەندى و پێداویستى و ئاستى تێگەیشتن و فەرهەنگى زمانى خۆى هەیە.. تا بەپێى ئەو قۆناغ و پێداویستیانەیان، پەرتووک و گۆڤارەکانیان بۆ هەڵبژێرین.. گەر پەرتووک یا گۆڤارێکى وێنەدارى ڕەنگاوڕەنگى جوان و ساکار، بخەینە بەردەستى منداڵێکى ساوا.. سەرنجى ڕادەکێشێ و مەیلى سەیرکردنى وێنەکانى دەکات و پەڕەکانى هەڵدەداتەوە.. پێویستە پەرتووک و گۆڤارى گونجاوى ترى پێشان بدەین.. تا بەرە بەرە هۆگرى پەرتووک و گۆڤار دەبێت.
لە وڵاتانى ئەوروپیدا، من لە پەرتووکخانە گشتییەکانى نەرویج و سوید تا ئێستا چەندین جار لە بەشى منداڵان لە پەرتووکخانە گشتییەکانى شارەکانى ئەم دوو وڵاتەدا، بینیم و دەبینم دایکان، ساواى یەک ساڵان دێنن بۆ پەرتووکخانەکان، کە بە دەیان پەرتووکى وێنەدارى ڕەنگاوڕەنگى گونجاو و جوان و سەرنج ڕاکێشیان تێدان.. کە بە تایبەتى بۆ ئەم تەمەنە منداڵییە چاپکراون، دایکەکان پەرتووکە ڕەنگاوڕەنگان پیشانى منداڵە ساواکانیان دەدەن، هەندێ لە وێنەکان دەنگى موزیکیشیان لەگەڵ دایە، بۆ نموونە: لەگەڵ وێنەى چۆلەکەدا، پەنجە بە دووگمەیەکدا دەنێن کە لە لاپەڕەى چۆلەکەکەدایە، چۆلەکەکە دەجریوێنێت، منداڵە ساواکان چێژ لە وێنەکان و لە دەنگەکانیش دەبینن.
دوو هەفتە جارێ، یا لایەنى کەمەوە، مانگى جارێک باخچەکانى منداڵان، منداڵەکانیان دەبەن بۆ بەشى منداڵان، لە پەرتووکخانەکانى شارەکانیان کە بە سەدان پەرتووک و گۆڤارى گونجاو و سیدى چیرۆکیان تێدان، بۆ قۆناغى منداڵانى باخچەى ساویان و بۆ قۆناغەکانى ترى.. دەیانەوێت لە منداڵییەوە هۆگرى پەرتووک و خوێندنەوەیان بکەن.
توێژەرەکانى بوارى منداڵان، قۆناغەکانى منداڵییان، کردوون بە پێنج قۆناغەوە، تا بەپێى قۆناغەکان پەرتووک

گۆڤاریان بۆ دابین بکەن.. کە ئەم قۆناغانەن:
١- قۆناغی ساوایی (قۆناغی بەرایی منداڵی) لە (لانکەوە - بۆ - چوار ساڵان)
٢- قۆناغی ئەندێشەی دیارکراو (چوار- بۆ- شەش ساڵان) ، (قوناغی باخچەی منداڵان)
٣- قۆناغی ئەندێشەی ئازاد (شەش - بۆ- دوانزە ساڵان)، (قۆناغی خوێندنی سەرەتایی)
٤- قۆناغی سەرکێشی و پاڵەوانێتی (هەشت - بۆ- دوانگزە) ، (سەرەتایی و ناوەندی)
٥- قۆناغی دواکەوتوویی منداڵی (دوانگزە - بۆ - هەژدە ساڵان)
قۆناغی هەرزەکاری و مەیل و خەرۆشی رەگەزییە.. قۆناغی (ناوەندی و ئامادەیی) یە.
لەم نووسینەماندا، منداڵانی قۆناغی قوتابخانەی سەرەتاییمان خستەتە نێو بازنەی باسەکەمانەوە، کە قۆناغی ئەندێشەی ئازادە، واتە تەمەنی (شەش بۆ دوانگزە ساڵان).
خوێندنەوە و گەشەکردنی حەزی خوێندنەوە لای منداڵان، پێویستییەکی پەروەردەیی و رۆشنبیرییە، لەبەر ئەوەی لە جیهانی ئەمڕۆدا، لە سایەی تەکنالۆژیا و داهێنانی نوێدا، زانیاری و گۆڕان و پێشکەوتن بە خێرایی سەرهەڵدەدەن، فێرکردنی فۆرمی بەس نییە بۆ مەستکردنی پێداویستییە هۆشی و دەروونییەکانیان.. بۆ ئەوی منداڵانی ئەمڕۆمان، نابەڵەد و بێ ئاگا نەبن و بتوانن لەگەڵ رەوتی داهێنان و پێشکەوتن و پێویستییەکانی ئەم رۆژگارە جەنجاڵە و خێرا گۆڕان و داهێنانانەدا دەربەرن و لە شەمەندەفەری پێشکەوتن و شارستانی نوێدا جێ نەمێنن، پێویستیان بە خودخوێندنەوەی هەمەڕەنگە و خۆڕۆشنبیریکردن هەیە.. چونکە خوێندنەوە لە هەموو بوارەکاندا، بە تایبەتیش لە بواری کۆمەڵایەتی و سۆزداری و هەستیاری و دەروونی و جەستەییدا، یارمەتیی منداڵان دەدات.. لە بواری کۆمەڵایەتیدا، خوێندنەوە یارمەتیی منداڵان دەدات کە لە جەر و واتاکانی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان تێبگەن کە تاکەکانی کۆمەڵگا پێکەوە گرێدەدەن.
لە رووی جەستەییشەوە، خوێندنەوە دەرفەتێکی باشە بۆ منداڵان، کە لە دوای ژیانی رۆتینی رۆژانەیان بە تایبەتیش لە دوای یاری و چالاکییە جوڵەییەکانیان، پشووبدەن و بخوێننەوە و ئارامی بە جەستەیان ببەخشن. لە بارەی گەشەکردنی سۆزداریشەوە، کاتێ کە منداڵان سەرسامی کارەکتەرەکانی چیرۆکەکان دەبن، ئەوە دەرفەتیان بۆ دەرەخسێت کە گوزارشت لە هەست و سۆزدارییەکانیان بکەن.

هەندێ لە لێکۆڵینەوەکان، ئەوەیان روون کردۆتەوە، کە زۆربەی منداڵان لە رێی خوێندنەوەی پەرتووک و گ□قاری منداڵانەوە، خۆیان رۆشنبیر و شارەزا کردوون و خۆیان بە وشەکانی زمانی دەوڵەمەند کردوون، لە پێش قوتابخانەی سەرەتاییدا، ئامادەییەکی باشتریان هەیە بۆ فێربوون و خوێندنەوە و تێگ□یشتن و نووسین، بەراورد بە ئەو منداڵانەی کە ناخوێننەوە. پشکی شێری ئەم ئاکامە ئەرێنییەش بۆ راهێنان و هەوڵدان و هاندان و پێشبینی و دووربینی دایکان و باوکانی رۆشنبیریان دەگەڕێتەوە، کە خۆشەویستی خوێندنەوەیان لە دڵی جگەرگۆشەکانیان روواندوون.

گرنگە کە دایکان و باوکان و مامۆستاکان، تواناکانی منداڵەکانیان و قوتابییەکانیان لە هەر قۆناغێکی تەمەنیاندا بزانن، بە چ جۆرە پەرتووک و گ□قارێکی گونجاو ئاشنایان بکەن. بۆ ئەوەی منداڵان هەر لە منداڵییەوە ببن بە دۆستی پەرتووک و هۆگری هەمیشەیی خوێندنەوە ببن. پێویستە دایکان و باوکان لایەنی کەمەوە رۆژی پانزە خولەک پەرتووک و گ□قاری ئاسان و چیرۆک و هۆنراوە و پەخشان و بابەتی ئاسان و گونجاو بۆ منداڵە ساواکانیان بخوێننەوە، یا منداڵان خۆیان بیان خوێننەوە.

لە ماڵیشەوە پەرتووکخانەی قنجیان بۆ دابین بکەن و بە کۆمەڵێک پەرتووک و گ□قاری هەمەڕەنگەی منداڵان بۆیان بڕازێننەوە. هەفتەی جارێکیش بیان بەن بۆ بەشی منداڵان لە پەرتووکخانەی گشتی شارەکانتان. گەر بتانەوێت دەکرێت شەوانە کاتێک بۆخوێندنەوە دیاری بکەن، بە ناوی (کاتی خوێندنەوەی خیزانی) لە لایەنی کەمەوە (بیست تا سی) خولەک پەرتووک و گ□قار بخوێننەوە. خوێندنەوە بکەن بە خوویەکی رۆژانەتان و بە بەشێک لە کەسایەتی و لە ژیانتان. پێویستیشە دایکان و باوکان ببنە نموونە و پێشەنگ بۆ منداڵەکانیان، ئەگەر ئەوان پەرتووک و گ□قار بخوێننەوە، منداڵەکانیشیان چاویان لێدەکەن و خوێندنەوەیان لا شیرین دەبێت. هەڵبەت دایکان و باوکانی باوکانی رۆشنبیر، منداڵانی رۆشنبیریان لێ هەڵدەکەوێت.

زۆربەی زانایانی پەروو□ردە هاوڕان، کە خوێندنەوە جوریکە لە خووە جوانەکان پێویستە لە دەروونی منداڵانی بچووکدا بچێنرێت و رەگ بکات، تا خووی پێو□ بگرن.

لە وڵاتانی ئەوروپیدا دیومانە و دەبینین، کە لە هاویناندا لە رۆخی دەریاکاندا، لەسەر ل□م رادەکشێن و پەرتووکێکێش بە دەستیانەوەیە و دەیخوێننەوە. یا لە وێستگەکانی چاوەڕێی هاتن و دەرچوونی شەمەندەفەر دەکەن، یا لە فرۆکەخانەکانەدا کە چاوەڕێی

کاتی فڕینی فرۆکەکەیان دەکەن، پەرتووکێک لە جانتاکەی سەرشانیان دەردەکەن و دەیخوێننەوە، تەنانەت لە ناو شەمەندەفەر و فرۆکەشدا، کات دەقۆزنەوە و بە فیڕۆی نادەن و پەرتووک دەخوێننەوە.

ئەم نەریت و خووەشیان بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە، کە لە منداڵییەوە خوویان بە خوێندنەوە گرتوون.. بە پێچەوانەی ئەوانەی لای خۆمان، کە هەر خەریکی تەلەفۆنەکانیان.

بە کورتی گرنگی و بەشێک لە سوودەکانی خوێندنەوە بە منداڵان، لەم خاڵانەدا چڕدەکەینەوە. بەو هیوایەی دایکان و باوکان و مامۆستاکان سوودیان لێوەربگرن:

١ـ خوێندنەوە مەستییەک بە ژیانی منداڵان دەبەخشێت، ئەندێشەیان فراوانتر دەبێت و ئاسۆی بیرکرنەوە و لێکدانەیان بە رووی جیهاندا دەکاتەوە، سەرنجیان قووڵتردەکات.

٢ـ خوێندنەوە رێژەی زیرەکی و زرنگی ئاستی منداڵانی خوێنەر باڵاتر دەکات.

٣ـ خوێندنەوە تواناکانی زمانی و قسەکردنی منداڵان بەرزدەکاتەوە، فەرهەنگی وشە و رستەکانیشیان دەوڵەمەنتر دەکات، شێوازی گوزارشتکرن و دەربڕینیان بە زارەکی و نووسین باشتر دەکات.

٤ـ خوێندنەوە بەهای رووحی و رەوشتی بەرز و جوان لە هۆش و دەروونی منداڵاندا دەڕوێنێت، ئەگەربێت و ئاراستەی پەرتووک و گۆڤارەکان، بەم ئاراستە ئەرێنییەدا بن.

٥ـ خوێندنەوەی هەمیشەیی یارمەتی منداڵان دەدات، کە لە داهاتوودا، لێکۆڵینەوەی زانیاری و ئەدەبی ئەنجام بدەن، دوای سەرچاوەی زانیاری و مێژوویی بکەون.

٦ـ ئەو منداڵانەی کە خوێنەری هەمیشەیی پەرتووک و گۆڤارن، لە قوتابخانەدا ئاستی خوێندن و رۆشنبیری و زانیاری گشتییان باشتر و باڵاترە لەو قوتابیانەی ناخوێننەوە.

٧ـ خوێندنەوە روانین و سەرنجدان و تێبینی منداڵانی خوێنەر ورتر و تیژتر دەکات.

٨ـ منداڵانی راهاتوو لەسەر خوێندنەوە، هەست بە ئازادی و سەربەستییەکی زیاتر دەکەن، باوەڕێکی زیاتریشیان بە خۆیان هەیە و دەتوانن پشت بە خۆیان ببەستن.

٩ـ زۆربەی کەڵە زاناکان و نووسەرەکان و داهێنەرەکان و بیرمەندە هەڵکەوتووکان، لە تافی منداڵییاندا خوێنەری هەمیشەیی پەرتووک بوونە.

١٠ـ خوێندنەوە، توانای سەرکەوتنی منداڵانی خوێنەر، لە تاقیکردنەوەکان و لە

بوارە جیاوازەکانی تری قوتابخانە زیاتر دەکات.
١١ـ خوێندنەوە، ئەو توانایەش بە منداڵانی خوێنەر دەبەخشێت، کە ئەو ئامادەییە دەروونییەیان هەبێت کە رووبەڕووی گۆڕاکانییەکانی رۆژگارەکەیان ببنەوە.
١٢ـ خوێندنەوە دەرفەتێکی باشە، بۆ ئەوەی منداڵان بۆ ماوەیەک لە تەلەفزیۆن و ئایپات و کۆمپیوتەر ویارییە ئەلیکترۆنییەکان دووربکەونە.
١٣ـ خوێندنەوە، شارەزایی لۆژیکی بە منداڵان دەبخشێت، لە رێی خوێندنەوەوە
لە واتای زاراوە تازەکان و چەمکە رووتەکان تێدەگەن، لە هەڵوێستە جیاوازەکانیاندا بەکاریان دەهێنن، سیناریۆکانی نەو پەرتووکەکانیش بە رووداوەکانی دەوروبەریانەوە دەبەستن، بۆ نموونە: کە چیرۆکی (کۆڵوانە سوور و گورگ) دەخوێننەوە، کە کچۆلە کۆڵوانە سوورەکە لە ئەنجامی ئەوەی کە گوێی بە ئامۆژگاری دایکی نەدا، کە پێی وت نەکەی لە رێگادا لەگەڵ گورگدا بوەستیت و بۆی بگێڕیتەوە کە بۆ کوێ دەڕۆیت. ئەوە بوو کە کچۆلە کۆڵوانەسوور، گوێی بە ئامۆژگارییەکەی دایکی نەدا و لە رێگادا لەگەڵ گورگەکدا وەستا و بۆی گێڕایەوە کە بۆ لای نەنکی دەچێت کە ماڵەکەی لەوسەری دارستانەکە دایە، درکاندنی ئەم رازە بە گورگەکە رووبەڕووی هەڵوێستێکی ترسناکی کردەوە (دڵنیام کە بە منداڵی گوێتان لەم چیرۆکە بووە یا خوێندووتانەوە)
منداڵانی خوێنەری ئەم چیرۆکە، سوود و پەند لەم چیرۆکە وەردەگرن، کاتێک کە دایکانیان ئامۆژگارییان بکەن، نایانەوێت لە ئامۆژگارییەکانی دایکانیان دەربچن و باشتر بە قسەی دایکانیان دەکەن.
پێتان سەیر نەبێت، لەوانەیە هەندێکیشمان بڕوا بەوە نەکەین کە کچۆلەیەکی ئەمریکی لە سکی دایکییەوە فێری خوێندنەوە بووە.. تا تەمەنی چوار ساڵان زیاتر لە (١٠٠٠) پەرتووکی هەمەجۆرەی خوێندۆتەوە.. بە کورتی چیرۆکی ئەم کچۆلە سەرسوڕێنەرە:
(دالیا ماری ئارانا) کە بە (کرمی پەرتووک) ناوی دەبەن، لە شاری (گاینزفێل) لە ولایەتی (جۆرجیا) ی ئەمریکی لەدایک بووە.. دایکی ناوی (حەلیمە) یە، و باوکی
ناوی (میگل) ە، کە بەڕەسەن مەکسیکییە.
دالیا بووە بە ئاشنای هەمیشەی پەرتووکخانە گشتییەکانی شارەکەی، پەرتووکخانە نەماوە کە سەری پیانەکات، بە لایان دەموچاوێکی ناسراوە.. ئەم کچۆلەیە ئەمریکییە رۆژانە سەردانی

پەرتووکخانەکان دەکات و پەرتووک دەخوازێت و دەیخوێنێتەوە.
(پسوولەی تایبەتی پەرتووکخانە) یان پێ بەخشیوە، بە خواستنی هەر پەرتووکێک.
دایکی دالیا دەڵێ:"دالیا پێش ئەوەی لە دایک بێت و چاوی و بە رووناکیدا هەڵبێنێت،
کە هێشتا لە سکم دا بووە، بە کرداری فێری خوێندنەوە بووە"
زانا پسپۆرەکان لە واشنتۆن، قسەکەی دایکی دالیا پشت راست دەکەنەوە و پێیان وایە، کە دالیا، ئەم کچەلە سەیرە، لە سکی دایکیدا فێری خوێندنەوە بووە، وادیارە کە بۆماوەیە و لە خێزانەکەیان دایە.
حەلیمە کاتێک کە دالیا لە سکی دابوو، بە دەنگێکی بەرز چیرۆکی بە منداڵەکانی تری دەخوێندەوە، کە لە دالیا گەورەترن.. کاتێکش کە دالیا کەرپەیەکی شیرخۆر بووە، گوێی لە دەنگی خوشک و براکانی دەبوو، کە لە ماڵەوە بە دەنگێکی بەرز دەیان خوێندەوە. ئەم بەهرەیەی دالیا بە لای دایکییەوە کوتوپڕ و جێی سەرسوڕمان نەبوو، کە تەمەنی دالیا ساڵە و نیوێک بوو، فێری خوێندنەوە بوو، ئەو شتانەی دەزانی کە دایکی بۆی دەخوێندەوە، دایکی دەڵێ یەکسەر وشە و رستەکانی وەردەگرت .. بەڵام وادیارە تەنها خوێندنەوەکانی دایکی، توێنەتی و پەرۆشی خوێندنەوەی دالیای نەشکاندوون.
دایکی دالیا لە دیمانەیەکیدا، لەگەڵ رۆژنامەی (واشنتۆن پۆست) ی ئەمریکیدا وتی:
"دالیا لە تەمەنی ساڵە و نیوێکدا، ئارەزووی ئەوەی دەکرد کە خۆی بخوێنێتەوە.. تا وشەکانی زیاتریش دەبوون.. زیاتر شەیدای خوێندنەوە دەبوو.. پێش ئەوەی کە تەمەنی ببێت بە سێ ساڵ، خۆی یەکەمین پەرتووکی خوێندەوە، کە چیرۆکەکە بە ناوی (کولەرە گەورەکەی ئانا) دوایی لە بەردەم خوێندکارانی زانکۆدا ئەو پەرتووکانەی خوێندەوە کە بۆ خوێندکارانی زانکۆ نووسراون.. دالیا بووە جێی سەرسامی و سەرنج راکێشانی دکتۆرە (کارلا هایدن) ی بەڕێوەبەری پەرتووکخانەی کۆنگرێسی ئەمریکی کە گەورەترین پەرتووکخانەی ئەمریکایە. بۆیە (هایدین) وەکو رێزلێنان لە دالیای بلیمەت بە ماوەی رۆژێک دالیای لە شوێنی خۆی دانا و کردی بە بەڕێوەبەری پەرتووکخانەی کۆنگرێسی ئەمریکی.. بەمەش (دالیا) بوو بە بچووکترین بەڕێوەبەری پەرتووکخانەی کۆنگرێسی ئەمریکی.. لە چەند پەرتووکخانەیەکی گشتی تری شارەکانیشدا هەمان رۆڵیان بە دالیا سپارد.

دالیا لە بوو بە چوار ساڵ و لە پایزی ئەمساڵدا چۆتە باخچەی ساوایان، تا ئێستا زیاتر لە (١٠٠٠) پەرتووکی هەمەجۆرەی خوێندۆتەوە، بەردەوامە لە خوێندنەوەدا، لە خوێندنەی (١٥٠٠) پەرتووک نزیک بۆتەوە، بەجگە لە زمانی ئینگلیزی، خەریکە لە باوکییەوە زمانی ئیسپانیش فێربێت و دەستی بە خوێندنەوەی ئیسپانیش کردووە. دالیا دەڵێت: "لە باخچەی ساوایانیشدا، یارمەتی مامۆستاکانمان دەدەم، تا ئەوە فێری منداڵان بکەن کە چۆن فێری خوێندنەوە ببن و چۆن هەگری پەرتووکخانەش ببن"

دالیا سەرسامی خوێندنەوەی پەرتووکەکانی نووسەری بە ناوبانگی بواری ئەدەبی منداڵانی ئەمریکی (مو ویلیامز) ە، کە بە ناوبانگە لە نووسین بۆ منداڵان.

دالیا لە ماڵیشەوە، بووە بە مامۆستای خوشک و براکانی، کە لە خۆی گەورەترن، لە هەر وشەیەکدا گیربن و نەزانن، داوا لە دالیا دەکەن کە یارمەتیان بدات.

(دالیا ماری ئارانا) لە ئاهەنگی ساڵرۆژی یادی چالاکوانی مافە شارستانییەکانی مرۆڤ (مارتن لۆسەر کینگ) دا، لەسەر داوای کچان، وتارە بە ناوبانگە مارتن لۆسەری لەبەر خوێندەوە کە بە ناونیشانی (خەونێکم هەیە) پێشکەش کرد، کە سەرنجی هەموو ئامادەبووانی راکێشا و سەرسام بوون بە بلیمەتی و کراوەیی و لە توانەبەدەری دالیا.

رەزا شوان

نەرویج: ٢٩ی/ نۆڤەمبەر/ ٢٠١٨

r.shwan@hotmail.com

بەخشین ... نوسینی: عەلی حەمەڕەشید بەرزنجی

سەر شانە دیکەری چەند ماڵێکە و باخچەیەکی لەلاوەیە،کۆمەڵێک منداڵ یاری دەکەن ..دوور دەکەونەوە..منداڵێک دەردەکەوێت کە پەڕتوکێکی منداڵانی بە دەستەوەیە.وردە وردە دەڕوات و تەماشای دەکات.

ئارێ:بەڕاستی چیرۆکەکانی ناوئەم پەڕتوکە زۆر خۆش بوون و سودی

بـــاشم لـێوەرگرتن..پێویستـــە هاوڕێکـــانیشم هەر وەکـــو مـــن ســـودی
لێوەربگرن..دەیاندەمێ ً و زیاتر خۆشەویست دەبم لایان وسودیشی
لێوەردەگرن.

بۆ یاریکـــردن ....کەوتومەتە ڕێ
تا منداڵی تر........بکەم بە هاوڕێ
خـــوێندنەو□ی........ک□ بۆتە خولیام
بە خـــوێندنەوە........دەگەم بە هیوام
بەڵام وا ئەمـــــڕۆ......دێم پەڕتوکەکەم
کێ هات بە دیاری........پێشکەشی دەکەم

لەم کاتەدا منداڵێکی کچ دەردەکەوێت ، بوکەشوشەیەکی پێیە،گۆرانی بۆ
دەڵێت:

هەی هەی لەو بووکی منە
چـــــەندە جوان و خرپنە
تۆ ســـــەیری قژی خاوە
بە شـــانە دام هێنـــــاوە
لە سەر شانی وەستـــــاوە
تـــەسریحــەم بۆ لێداوە
گۆرانی خـــــــۆش دەزانم
بۆی دەڵێم تـــــا دەتوانم
من لە گەڵ بووکـــە خانم
هیلاک بوونیش نـــــازانم

ئارۆ:

سەیری ئەو کچە ......وا بــــــۆ ئێرە دێ
ئێستا دەیدەمێ و......دەیکەم بە هاوڕێ

لە گۆشەیەکەوە چەند منداڵێک وەستاون و ئاگایان لە (ئارۆ)یە و
تەماشای دەکەن:

ئـــــای ئەو منداڵە......بۆ ئاوا دەکــــــات
پەڕتوکەکەی خۆی......بە خــەڵکی دەدات
ماڵی خــۆیەتی و......ســـــودی زۆرە بۆی
پاراســـــتنیشی......بگرێتە ئەستۆی

کچەکە دێتە پێشەوەودەڵێت:

سڵاو هاوڕێ گیان......بۆچی بە تەنهای
ئاوا ســـەرقاڵی......بۆ کێ دەگــەڕای

ئارۆ :

چـــاوەڕێی تۆ بووم......بە پەرۆشـــــــــەوە
دیــــــاریت بدەمێ........بە ڕووی خــۆشەوە
کچەکە پەڕتوکەکە وەردەگرێت ودەڵێت:

سوپاست دەکەم......هاوڕێی وەفادار
هاوڕێی ئازیز و......چالاک و وشیار
ئارۆ دەیداتێ و دەڕوات....

کچەکەش دەڕوات و بە ڕێگـاوە تەماشـای پەڕتـوکەکە دەکات(ئـای کە جوانە!) دەڵێت:

ئێستا زۆر دڵخۆشم ، بەڵام چی بکەم کە ناتوانم بیخوێنمەوە،حەز دەکەم منیش بیدەم بە کەسێکی تر بەڵکو ئەویش وەکومن دڵخۆش ببـێت و بتوانێت بیخوێنێتەوە..لە کاتی قسەکانیدا کوڕێک دەردەکەوێت گۆرانی دەڵێت:

هاوڕێ وەرە تۆ لە کوێی........ناکـــرێ تا ئێرە بێی؟

منداڵەکان:

تەماشاکەن ئەمجـــارە......نەفـــامێکی تر دیـــارە
ئەویش وەک (ئارۆ) وایە.......لە دنیا بێ ئاگـــــایە
وا بەنیـــازی بەخـشینە.......ئەو پەڕتـوکە ڕەنگینە

کوڕ:

وا هاتم هـــاوڕێی وریا........تۆ چی دەکەی بە تەنیا
تەنهای هاوڕێت لانیـیە.........پێم ناڵێی هۆکەی چییە؟

کچەکە بە پێکەنینەوە دەڵێت:

هاوڕێی دڵســۆز و دێرین........گورجوگۆڵ وخوێن شیرین
من دیـــاریم بۆ تۆ پێیە........بە ســـودە لە گشت جێیە
ئەم پەڕتوکــەم لەلایە........چیرۆکی خـــــۆشی تیایە
دیاری منە زۆر شــــەنگە........پڕ وێنەی ڕەنگـاوڕەنگە

کوڕەکە:

سوپاس هاوڕێی شیرینم........بە دڵخـــــۆشی بتبینم
بۆ ئەو دیارییە جـــوانە........لای من نرخی گــــرانە

کچەکە دەڕوات و بەرزدەبێتەوە بە دڵخۆشی یەوە ...کوڕەکەش دەڵی باشە ئەم پەڕتوکە جوانە ،وێنە دارە چی لێ بکەم ،چاویلکەکەم پێ نییە و حەزدەکەم پێشکەش کەســێکی بکەم کە بیخـــوێنێتەوە...بەملاولادا دەڕوانێ کـــوڕێکی تــر دەبینێ دەڵێ:ئەوە (بڕوا)ی هـــاوڕێمە ئەوە چـــی دەکـــات لەوێدا؟.

کوڕەکە:

(بڕوا) وەرە هەر ئێستە........لەودورە ڕامـــــەوەستە
با پێکـــــەوە دانیشین........گوێ لە یەکتری بگرین

منداڵەکان:

چی ڕویداوە وا دەکـــەن........دیاری بە یەکتر دەدەن
ئەمانە زۆر نەفـــامن........وا بە یەکتر سەرسامن
دەبێ شتێکی تیابێ.........ئەم کارە بێ هۆ نا بێ

دیاری بە یەکتر دەبەن........سوپاسی یەکتر دەکەن
بە جوانی یەکدەدوێنن.........خۆشەویستی دەنوێنن
بەوا:
باشە ئاوەســـــــتە وادەم.........ئەی خۆشەویست و هاوڕێم
بزانـــم کـــارت چییە؟........ئەمڕۆ کەســــــت لانییە
دەتەوێ یاری بکـــــــەین.........کاتی خۆش بەســەر ببەین
کوڕەکە:
خـــــــۆشی بە دەت دەدەم........دیاریشت پێشکەش دەکەم
بەوا:
من سوپاسی تۆ دەکـــــەم.........ئەی هاوڕێ ئازیزەکـــــــەم
تۆ بە دیارییش هەر جوانی........هـــــــاوڕێیەکی نیانی
کوڕەکە:
سوپاس بۆ تۆی قسەخۆش.........دەنیابە، کــــە وای تەش
ئەم پەرتوکــــــەم هەناوە.........بۆ تۆی هـــــاوڕێم داناوە
پڕە لە چیرۆکی خـــــۆش........پەوەیستە بە گوێشەی هەش
(بەوا) پەرتوکەکەی لەوەردەگرێت.........بەڕاستی تۆ هاوڕێیەکی دەسەزیت
ئەم دیارییەشت زیاتر دەسەزی و خۆشەویستی تۆی بۆ دەرخستم.
بەوا:
ئەم پەڕتـــوکە هەم چیرۆکـــی خۆش و بەســـود ی تیـــایە و هەم وێنەی ڕەنگاوڕەنگیش، بەڵام بەڕاستی زۆرە من ناتوانم هەمووی بخوێنمەوە...کە بەیشم نەخوێندرێتەوە بەچی لەلای خۆم دایبنێم...بەچی نەیبەخشم بە یەکەک کە بتوانێت بیخوێنێتەوە و زیاتر سودی لەوەربگرێت....تەماشای ئەملاولای دەکات و لاپەڕەکانی هەڵدەداتەوە..
منداڵەکان:
١. دەوەرە شەق مەبە لەوە ناچێت ئەمیش هەڵەی بگرێت بە خۆی.
٢. ئەوە بە کە دەگێڕێت؟لەوە دەچــت بە مــن بگێڕێت.بـــابچمە پێشەوە بەڵکو بیدات بە من ..زۆری حەز لەدەکەم..
٣. لاچە ناشیرین بە من دەگێڕێت.
١. دەیدات بە من لاچە.
٢. ئەوە چییە؟ لەبیرتان چوو دەیدات بە من.
٣. نەخێر دەیدات بە من ...وەی کە جوانە!
بەوا: لەل لەل لا لەل لەل لەل لا لەل لەل لا لەل لەل لەل لا لەل لەل لا
وەی بابەم بگـــەڕێم........وا ئێستا (ئارە)ی هاوڕێم
دەبینم و دەیدەمـــــە......دەخۆشی دەکەم کەمە
یارییشی لەگەڵ دەکەم.....ئەوسا پێشکەشی دەکەم
لەم کاتەدا (ئارە) دەردەکەوێت...جوڵەی وەرزشی دەکات..
بەوا:

وەرە پێشێ هاوڕێ گیان........هــاوڕێی ئازا و یاریزان
یاریی دەکــەین پێکەوە........بــە دڵێکی خۆشــــــەوە
ئەگەر ئێمــە بەســۆز بین........بۆ یەکــتری دڵســــۆز بین
هــــــەوری ڕەشی ئــاژاوە........بەجێی دێڵێ ئەم نــــاوە
نمــــە نمــــــەی بارانی........خۆشەویستی بە جوانی.
ئەم ناوە دەگـــــرێتەوە........ناخــــــۆشی د□ بڕێتەوە
ئارۆ:
وا هــــــاتم هاوڕێی نازدار........هــــــاوڕێی باش و وەفادار
یاری دەکـــــــەین بێ پشوو........دەی با دەست پێ بکەین زوو
بڕوا:
هاوڕێی گیان ل□ پێش یاری........ئەم چیرۆکــە بە دیـــــــاری
لە مــن وەر بگرە بۆ خــۆت........چــونکە ســـودی زۆرە بۆت
ئارۆ:
ســــــوپاسێکــی بێ پایــــــان
بۆ تۆی هــــــاوڕێ(بڕوا) گیان
بەڵام پێش یــــــــاری کـــردن
کەمێک گــوێ بگــــــرە بۆ مــن
ئەو پەڕتوکەی بە دیــــــاری
دەمدەیتێ ل□ پێش یــــــاری
هەر ئەوە بوو خۆم بەخشیم
بووە مایـــــــەی دڵخۆشــــیم
کەچی بۆ خـــــۆم گــــەڕاوە
خــــــــۆشی خستە ئەم ناوە
لەم کاتەدا (ئارۆ) تەماشای پەڕتوکەکە دەکات و منداڵەکانی تر پەیدا دەبن ودەڵێت:
کاتێ یەکتر دەدوێنین
خۆشەویستی دەنوێنین
هاوکاری یەکتر دەکەین
دڵسۆزیمان دەردەخەین
ب□ بەرەەمی هاوکاری
دەڕوێ گوڵی بەختیاری
ئارۆ:
بـــا یەکێک لە چیرۆکەکانتـــان بۆ بخوێنمەوە....منــداڵەکان بە چـوار دەوریدا دادەنیشن .... پێکەنین و قاقایان ئەو ناوە پڕ دەکات.
منداڵەکان:
هەتا ئێستا هەڵە بووین
بۆ هەرجێگایەک دەچووین

خەریکی ئاژاوە بووین
بەو کارە حەساوە بووین
وا ئێمەش بڕیار دەدەین
هەر وەکو ئێوە بکەین
بۆ یەکتر بەسۆز دەبین
هاوکار و دڵسۆز دەبین
ڕێمان بدەن ئێمەش بێین
هەموو گۆرانی بڵێین
بڕوا:
دەتانەوێ بەشدار بن
لەگەڵ ئێمە هاوکار بن
واز لەو کارەتان بێنن
یەکتری مەڕەنجێنن
خۆشەویستی هەمیشە
لاتان ببێ بە پیشە
چونکە ڕاستی و بەخشینە
سەرچاوەی خۆشی ژینە
....

کۆتایی
تێبینی: بۆ بیرۆکەی ئەم ئۆپەرێتە سودم لە چیرۆکێکی عەرەبی وەرگرتووە .

باخچەکەمان ... ڕۆستەم خامۆش

باخچەکەمان پڕ گوڵە
خۆشەویستیی نێو دڵە
دەیپارێزین وەکو چاو
تا گوڵی نەبێ ژاکاو

باخچەکەمان چەند جوانە
شادی دەروون و گیانە
لە ناوی پشوو ئەدەین

دڵمانی پێ خۆش ئەکەین

باخچەکەمان خۆش ئەوێ
زۆر جوانە ڕۆژو شەوێ
گوڵی لێ ناقرتێنین
وەک بولبول دەیلاوێنین

ڕۆستەم خامۆش